

Vissa näringspolitiska frågor

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 81 motionsyrkanden om olika näringspolitiska frågor. På två punkter finner utskottet det påkallat med ett riksdagsuttalande. Den första gäller införandet av en auktorisation av teckenspråkstolkare. Utskottet har vid tidigare tillfällen då frågan behandlats uttryckt sin ståndpunkt att en auktorisation bör införas för den berörda gruppen. Vid utskottets senaste behandling utgick utskottet från att frågan om auktorisation skulle få sin lösning utan ytterligare fördröjande utredningsarbete. Frågan är emellertid fortfarande under beredning. Utskottet anser därför att riksdagen i ett uttalande till regeringen bör framhålla att ärendet skall behandlas skyndsamt och utan ytterligare tidsutdräkt.

Den andra punkten gäller vidareförädling av skogsråvaran. Vid tidigare tillfällen har utskottet framhållit att det borde vara möjligt för den svenska skogsindustrin att förskjuta inriktningen av exporten från rena råvaror mot mer förädlade produkter. Utskottet har noterat att frågan om ett nationellt handlingsprogram för vidareförädling av trä bereds inom Regeringskansliet. Utskottet är positivt till att ett sådant arbete har initierats och betonar i detta sammanhang vikten av en bred ansats när det gäller utformningen av ett nationellt handlingsprogram. Flera andra europeiska länder har genomfört eller planerar att genomföra olika insatser för att öka träanvändningen, i regel med goda resultat. Enligt utskottet bör riksdagen i ett uttalande till regeringen plädera för att detta arbete drivs i den riktning som utskottet har angett.

Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet redovisar utskottet sin syn på hur näringspolitiken bör inriktas och utformas. I en reservation (m, kd, c, fp) redogörs för dessa partiers gemensamma uppfattning i frågan. Andra yrkanden som utskottet avstyrker rör kvinnors företagande, kapitalförsörjning, social ekonomi och näringslicens för företagare. I reservationer (m, kd, c, fp) presenteras dessa partiers gemensamma syn på kvinnors företagande respektive kapitalförsörjning. När det gäller social ekonomi finns en motivreservation (m, kd, fp) samt en reservation (c) vari yrkas på bifall till två motioner. Vidare avstyrker utskottet yrkanden beträffande turistnäringen med hänvisning till av statsmakterna

vidtagna åtgärder och pågående arbete. I en reservation (m, kd, c, fp) redovisas andra bedömningar av behovet av åtgärder. Några yrkanden som gäller detaljhandeln respektive design avstyrks också av utskottet. I den sistnämnda frågan begärs i en reservation (m, kd, c, fp) en översyn av Exportrådets roll beträffande marknadsföring av svensk form och design.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	8
Näringspolitikens inriktning.....	8
Motionerna	8
Vissa kompletterande uppgifter.....	9
Utskottets ställningstagande	16
Kvinnors företagande	18
Motionerna	18
Vissa kompletterande uppgifter.....	21
Utskottets ställningstagande	25
Kapitalförsörjning	26
Motionerna	26
Vissa kompletterande uppgifter.....	27
Utskottets ställningstagande	32
Social ekonomi.....	33
Motionerna	33
Vissa kompletterande uppgifter.....	36
Utskottets ställningstagande	41
Auktorisation.....	42
Näringslicens för företagare	42
Motionerna	42
Vissa kompletterande uppgifter.....	43
Utskottets ställningstagande	44
Auktorisation av teckenspråkstolkare	45
Motionen	45
Vissa kompletterande uppgifter.....	45
Utskottets ställningstagande	47
Särskilda sektorer och branscher	47
Skogs- och träindustrin.....	47
Motionerna	48
Vissa kompletterande uppgifter.....	50
Utskottets ställningstagande	56
Turistnäringen	57
Motionerna	57
Vissa kompletterande uppgifter.....	61
Utskottets ställningstagande	67
Detaljhandeln	68
Motionen	68

Vissa kompletterande uppgifter	69
Utskottets ställningstagande	70
Design.....	70
Motionerna	71
Vissa kompletterande uppgifter	71
Utskottets ställningstagande	73
Reservationer.....	74
1. Näringspolitikens inriktning (m, kd, c, fp)	74
2. Kvinnors företagande (m, kd, c, fp).....	76
3. Kapitalförsörjning (m, kd, c, fp).....	77
4. Social ekonomi (m, kd, fp)	78
5. Social ekonomi (c).....	78
6. Träskiveindustrin (m, kd, c, fp)	79
7. Turistnäringen (m, kd, c, fp).....	80
8. Design (m, kd, c, fp).....	81
Särskilt yttrande.....	83
Träskiveindustrin (v)	83
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Näringspolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sf400 yrkande 4, 2001/02:N263 yrkande 17, 2001/02:N267 yrkandena 20 och 24 och 2001/02:N370 yrkande 15.

Reservation 1 (m, kd, c, fp)

2. Kvinnors företagande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N215, 2001/02:N233, 2001/02:N246 yrkandena 1 och 3, 2001/02:N267 yrkande 23, 2001/02:N279, 2001/02:N364 yrkandena 5 och 6, 2001/02:N365 yrkande 10, 2001/02:N370 yrkande 8, 2001/02:A212 yrkande 9, 2001/02:A229 yrkande 13 och 2001/02:A389 yrkande 12.

Reservation 2 (m, kd, c, fp)

3. Kapitalförsörjning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N27 yrkande 28, 2001/02:N246 yrkande 2, 2001/02:N263 yrkande 15, 2001/02:N364 yrkande 7, 2001/02:N365 yrkande 8 och 2001/02:A389 yrkande 16.

Reservation 3 (m, kd, c, fp)

4. Social ekonomi

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N27 yrkandena 31, 33 och 34, 2001/02:N306, 2001/02:N314 yrkande 1, 2001/02:N351, 2001/02:N356, 2001/02:N362, 2001/02:N364 yrkande 12 och 2001/02:N365 yrkande 17.

Reservation 4 (m, kd, fp) – motiv.

Reservation 5 (c)

5. Näringslicens för företagare

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju395 yrkande 2, 2001/02:N272 och 2001/02:N336.

6. Auktorisation av teckenspråkstolkare

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:So619 yrkande 6.

7. Vidareförädling av skogsråvara

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N320 och 2001/02:Bo325 yrkande 8 och bifaller delvis motionerna 2001/02:MJ419 yrkande 3, 2001/02:MJ523 yrkande 14, 2001/02:N311 och 2001/02:N364 yrkande 16.

8. Träskiveindustrin

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:N278 och 2001/02:N289.

Reservation 6 (m, kd, c, fp)

9. Turistnäringen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sk288 yrkande 23, 2001/02:N17 yrkande 2, 2001/02:N204, 2001/02:N234, 2001/02:N261 yrkandena 1 och 5, 2001/02:N262 yrkande 15, 2001/02:N281, 2001/02:N282, 2001/02:N286 yrkandena 1–5, 2001/02:N288, 2001/02:N342, 2001/02:N349 och 2001/02:N374 yrkandena 1–5 och 7.

Reservation 7 (m, kd, c, fp)

10. Detaljhandeln

Riksdagen avslår motion 2001/02:N334.

11. Design

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr226 yrkande 5, 2001/02:Kr334 och 2001/02:N212 yrkandena 1 och 2.

Reservation 8 (m, kd, c, fp)

Stockholm den 9 april 2002

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Ola Karlsson (m), Marie Granlund (s), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s), Christina Pettersson (s), Lennart Värmbö (v) och Mikael Oscarsson (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels 45 motioner från allmänna motionstiden,

dels två motioner som väckts med anledning av proposition 2001/02:4 om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för Stiftelsen Industrifonden, Sveriges Rese- och Turistråd AB, Teknikbrotstiftelsen i Lund, Betongvaruindustrin, Svenska Fabriksbetongföreningen, Skogs- och Träfacket, Svenskt Trä och CONNECT Sverige.

Utskottet har även anordnat en offentlig utfrågning om näringsklimatet i Sverige. Vid den utfrågning som genomfördes den 7 mars 2002 lämnades upplysningar och synpunkter av företrädare för bl.a. Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Invest in Sweden Agency (ISA), Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksorganisation och LO.

Utskottet har också vid ett besök i Växjö den 26 februari 2002 fått upplysningar i ärendet. Där lämnades upplysningar och synpunkter av företrädare för bl.a. Vidéum AB, Institutet för träteknisk forskning (Trätek) och Glasforskningsinstitutet (Glafo).

Vidare har skrivelser tillställts utskottet från Företagarförbundet Företagarforum, Skogs- och Träfacket och Byggelit AB.

Utskottets överväganden

Näringspolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om näringspolitikens inriktning. Utskottet redovisar sin syn på hur näringspolitiken allmänt bör inriktas och utformas. *Jämför reservation 1 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

I Kristdemokraternas motion 2001/02:N370 begärs ett tillkännagivande om behovet av att satsa på företagande och entreprenörskap när det gäller utbildning och kompetensutveckling. En internationell jämförelse pekar på att förhållandevis få svenskar väljer att utbilda sig vid universitet och högskola, sägs det i motionen. Vidare förefaller utbildningsnivån inom industrin generellt vara lägre i Sverige, bl.a. är andelen civilingenjörer i industrin låg. Även antalet utbildade forskare är lågt, och kopplingen mellan FoU och den produktion som genererar ett förädlingsvärde är sämre än i många andra länder. Av detta följer att större satsningar på utbildning för företagande måste göras. Det innefattar bl.a. att utbildningen i grundskolan bör vara så upplagd att den uppmuntrar eleverna till ett entreprenörsinriktat förhållningssätt. För den eftergymnasiala utbildningen kan det innebära ett mer omfattande samarbete mellan näringsliv och utbildningsväsende. På universitets- och högskolenivå är det viktigt med kurser inriktade mot företagande och entreprenörskap samt att knyta kontakter med det lokala näringslivet. Så kallade arbetslivscentrum som tillkommit på flera högskolor bör uppmuntras. Vidare framhålls i motionen att goda forskarmiljöer är viktiga för att behålla forsknings- och utvecklingsverksamhet i Sverige. Därtill finns ett stort behov av ett fungerande lärlingssystem. Lärlingsutbildning med en flexibel utformning bör finnas som ett program vid gymnasieskolan och få centrala regler samt vara nära knutet till det lokala näringslivet. Utbildning måste även ske i form av fortlöpande kompetensutveckling. Där kan införandet av utbildningskonton vara en framkomlig väg. Utbildningskonton skulle innebära att arbetstagare och arbetsgivare ges möjlighet att, upp till en viss nivå, avsätta pengar till ett avdragsgillt konto. Under studietiden kan sedan dessa pengar användas för att finansiera inkomstbortfall.

Ett tillkännagivande om att utveckla modellen med kvinnolån, kvinnliga affärsrådgivare och kvinnliga resurscentrum till att omfatta invandrare och ungdomar begärs i motion 2001/02:N263 (c). Motionärerna menar att denna modell visat sig lyckosam, varför den med fördel även kan användas för att hjälpa invandrare och ungdomar att starta företag. Beträffande företagare med invandrarbakgrund påpekas att de ofta har en besvärlig situation, vilken kan

härledas till diskriminering, fördomar och okunskap. Vidare anføres att tillgång till riskkapital är ett särskilt stort problem för denna grupp.

I Folkpartiets motion 2001/02:Sf400 begärs ett tillkännagivande om att satsa på tjänstesektorn. Denna sektor är en snabbt växande sektor, inte minst i storstäderna. I storstädernas utsatta förorter och bland personer med utländsk bakgrund finns ett tänkande och en kunskap som kan bli en stark motor i en dynamisk tjänstesektor. Därför är en politik för sänkt skatt på arbete, minskade skatteklar och en fungerande näringspolitik för förorten mycket viktig, enligt vad som anføres i motionen.

För att motverka arbetslöshet, inte minst långtidsarbetslöshet, är väsentliga lättnader för småföretagare nödvändigt, enligt vad som anføres i motion 2001/02:N267 (fp). Detta inte minst för att underlätta för personer med invandrabakgrund. De politiska åtgärder som krävs för att förbättra företagsklimatet är i huvudsak generella, som exempelvis lägre skatter på arbete och investeringar samt regelförenklingar för företagen. Det krävs emellertid även specifika insatser för att riva några av de hinder som framför allt drabbar personer med utländsk bakgrund. Många invandrare har inte tillgång till startkapital, har aldrig fått möjlighet att bygga upp ett professionellt nätverk, känner inte till rutinerna i det svenska arbetslivet eller bestämmelserna i skatte- och arbetsrätten. För många av dem skulle lättnader i beskattning och regelverk motverka en utslagning. För att nya arbeten skall skapas behövs även mikrokrediter, dvs. enkla och lättbegripliga former av lån och krediter. Enligt vad som anføres i motionen skall dessa krediter öronmärkas för arbetslösa grupper och individer som är väl förberedda för sitt inträde i arbetslivet. I motionen begärs även ett tillkännagivande om att avveckla etableringshinder för småföretag. Enligt motionärerna måste åtgärder vidtas för att öka konkurrensen på marknaden. Ett led i detta är att avveckla t.ex. sotningsmonopolet, regleringen av busstrafiken samt kommunernas rätt att stoppa lågprisbutiker med bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) vilka i dag fungerar som etableringshinder för småföretag, sägs det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för år 2002 (utg.omr. 24 s. 24) framhåller regeringen att statliga insatser behövs för att utveckla en ökad anda av entreprenörskap, öka nyföretagandet och gynna utvecklingen av livskraftiga företag. Det är enligt regeringen viktigt att bidra till positiva attityder till entreprenörskap i alla dess former för att därigenom skapa incitament för att fler människor skall se företagande som ett alternativ till anställning. Vidare anför regeringen sin uppfattning att grunden för entreprenörskap läggs i unga år, varför insatser för att främja ungt företagande är långsiktigt mycket väsentliga. Det är viktigt att stimulera ungdomars intresse för teknik och naturvetenskap, sägs det i propositionen. Detta kan ske på flera olika sätt, bl.a. genom att etablera kommunala teknikskolor. I detta sammanhang kan även nämnas att regeringen i den s.k. regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) föreslog ett nationellt program för entreprenörskap under perioden 2002–2004. Syftet med

programmet är att skapa ett mer entreprenörsbetonat klimat, uppmuntra entreprenörskap, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka nyförtagandet. För denna verksamhet avsätts 12 miljoner kronor under ovan nämnda treårsperiod. En utskottsmajoritet stödde regeringens förslag vid utskottets behandling av ärendet (bet. 2001/02:NU2 och 2001/02:NU4).

Beträffande lärlingsutbildning kan nämnas att i skollagen (1985:1100, 5 kap. 4 b §) finns sedan lång tid en möjlighet att anordna sådan utbildning inom individuellt program. Lärlingsutbildning innebär att eleven kan kombinera en anställning som syftar till en yrkesutbildning med studier. I sådant fall skall studierna omfatta kärnämnen svenska/svenska som andraspråk, engelska, samhällskunskap, religionskunskap och matematik. Om eleven önskar det, skall utbildningen inbegripa samtliga kärnämnen. Utbildningen skall omfatta tre årskurser. Bestämmelserna om detta finns i gymnasieförordningen (1992: 394). Antalet elever i denna form av lärlingsutbildning är emellertid litet.

Våren 1999 tillsattes inom Utbildningsdepartementet en arbetsgrupp med uppgift att diskutera förutsättningarna för att reguljärt införa en ny lärlingsutbildning i Sverige. Arbetsgruppen hade även i uppdrag att diskutera olika möjligheter och lämna förslag till hur samverkansformerna mellan skola och arbetsliv kan utvecklas. Arbetsgruppen presenterade sina förslag i promemorian Samverkan mellan skola och arbetsliv (Ds 2000:62).

I maj 2000 tillkallades en parlamentariskt sammansatt kommitté, den s.k. Gymnasiekommittén, med uppdrag att utreda och lämna förslag till en framtida utformning av gymnasieskolan. I uppdraget (dir. 2000:35) ingår att utifrån en analys av samhällets och arbetsmarknadens förändringar samt behov av en breddad rekrytering till högskolan överväga hur gymnasiala utbildningar bör organiseras i framtiden. Kommittén skall även överväga formerna för hur alla studievägar kan göras tillgängliga för elever i hela landet och de ekonomiska konsekvenserna av detta. Vidare skall kommittén analysera effekterna av skolornas storlek vad gäller kvalitet och studievägsutbud. I ett tilläggsdirektiv (dir. 2001:8) från februari 2001 fick Gymnasiekommittén även i uppdrag att föreslå hur samverkan mellan skola och arbetsliv kan utvecklas samt hur ett ökat inslag av lärandet i arbetslivet inom gymnasieskolan bör utformas. Detta skall göras med utgångspunkt i den tidigare nämnda promemorian om samverkan mellan skola och arbetsliv. Kommittén skall senast vid utgången av april 2002 redovisa sitt uppdrag.

För närvarande pågår en försöksverksamhet med lärlingsutbildning vilken benämns Lärande i arbetslivet. Verksamheten regleras i en särskild förordning (2000:690), som började gälla i september 2000. Förordningen gäller för utbildning som påbörjas före den 1 juli 2003. Den föreskrift som fanns i tidigare gällande förordning (1997:762) som föreskrev att lärlingsutbildningen inte fick påbörjas förrän eleven hade genomfört hälften av sin grundutbildning är numera borttagen. Försöksverksamheten innebär att en elev på ett nationellt eller specialutformat program som innehåller yrkesämnen får en

utbildning som under sammanlagt minst 30 veckor genomförs på en arbetsplats.

Utbildningsutskottet har nyligen behandlat (bet. 2001/02:UbU9) motionsyrkanden från allmänna motionstiden om olika gymnasiefrågor, däribland frågor beträffande lärlingsutbildning, program i gymnasieskolan med speciell inriktning på företagande och entreprenörskap samt utarbetandet av en kursplan för företagande och entreprenörskap. Samtliga dessa yrkanden avstyrktes av utskottet.

Beträffande lärlingsutbildning och ett speciellt program för företagande och entreprenörskap hänvisade utbildningsutskottet till det uppdrag som Gymnasiekommittén har. I uppdraget ligger, som ovan nämnts, att föreslå hur samverkan mellan skola och arbetsliv kan utvecklas samt hur ett ökat inslag av lärande i arbetslivet i gymnasieskolan bör utformas. Vidare innefattar uppdraget frågan om utbudet av studievägar. När det gällde frågan om utarbetandet av en kursplan för företagande och entreprenörskap noterade utskottet att det i dag redan finns två nationella kurser om småföretagande.

Våren 2000 behandlade utbildningsutskottet (bet. 1999/2000:UbU15) ett antal motioner beträffande entreprenörskap i skolan. Utbildningsutskottet framhöll i detta sammanhang att barns nyfikenhet, företagsamhet och intressen skall uppmuntras och deras vilja och lust att lära skall stimuleras. Vidare påpekades att förmåga att lösa problem, initiativförmåga och förmåga att vara flexibel och kreativ är viktiga egenskaper för alla individer, inte bara för blivande företagare. Utskottet konstaterade att dessa aspekter tas upp i samtliga läroplaner. Samtidigt framhölls att det även inom gymnasieskolan finns ett betydande utrymme för flexibla lösningar på lokal nivå, vilket många kommuner har utnyttjat för att t.ex. anordna olika former av företagareutbildning och samverka med t.ex. Ung Företagsamhet. Beträffande högskolan påpekade utbildningsutskottet att det numera finns program och kurser med inriktning mot entreprenörskap på i princip alla universitet och högskolor i landet.

I syfte att öka intresset för naturvetenskap och teknik driver Skolverket och Högskoleverket på regeringens uppdrag det s.k. NOT-projektet. Det nuvarande projektet påbörjades år 1999 och sträcker sig till år 2003. Det är det andra projektet i ordningen. Det första NOT-projektet (NOT 1) pågick åren 1993–1998. Projektet innefattar två delar – metodfrågor och attitydpåverkan. Arbetet med att utveckla undervisningen är en uppgift för NOT-projektet. Frågor om didaktik (dvs. undervisningslära) och metoder i undervisningen, liksom frågor om kunskapsområdenas särart och integrationsmöjligheter skall uppmärksammas. En spridning till skolor och högskolor av nationell och internationell kunskap på detta område skall fungera som stöd för att utveckla undervisningen. NOT-projektet skall inte bara syfta till att öka intresset för naturvetenskap och teknik utan även bidra till en bestående nyfikenhet på dessa områden. Bland annat skall flickors perspektiv uppmärksammas. Olika intressegrupper i både skola, högskola och omgivande samhälle involveras i arbetet.

Även NUTEK genomför insatser för att öka intresset för företagande bland unga. Åren 1998–2000 bedrev NUTEK projektet Entreprenörskap i skolan med syfte att öka skolans intresse för entreprenörsinriktat arbetssätt och utveckla elevernas företagsamhet. Inom projektet har NUTEK skapat både fysiska och elektroniska mötesplatser. Ett treårigt försöksprojekt, Open for Business, startades i mitten av år 2000. Syftet är att pröva ett kanadensiskt koncept som lokalt främjar entreprenörskap hos unga människor. Lokala kontor finns för närvarande i Sollefteå, Örnsköldsvik, Örebro och Lindsberg. I december 2001 startades även verksamhet i Norrtälje. Målgruppen är ungdomar under 30 år och målet är att få ungdomar att se eget företagande som ett alternativ till anställning. NUTEK skall i detta arbete verka som nationell koordinator. Projektet skall utvärderas av Forum för småföretagarforskning. På regeringens uppdrag redovisade NUTEK i juni 2000 ett förslag till nationellt handlingsprogram för ungt företagande – För framtida företagsamhet. I uppdraget ingick att analysera samt redovisa vilka drivkrafterna är och vilka hinder som finns för entreprenörskap hos unga människor i Sverige. Arbetet skedde i samverkan med andra aktörer. Från och med år 2002 och tre år framåt skall idékonceptet Kommunal tekniskola prövas i Lund, Norrköping och Örebro. Pilotverksamheten drivs av kommunerna med stöd av NUTEK, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet) och Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). Avsikten är att hälften av de studerande skall vara flickor eller kvinnor.

När det gäller vad i motion 2001/02:N370 (kd) anförs om individuella utbildningskonton kan nämnas att Kommittén för individuellt kompetenssparande i december 2000 avlämnade sitt slutbetänkande (SOU 2000:51). I betänkandet föreslås bl.a. att arbetsgivare skall ges möjlighet till nedsättning av arbetsgivaravgifterna med 10 procentenheter på det belopp de avsätter till en anställds kompetenskonto. För att egenföretagare och delägare i handelsbolag skall ha samma villkor har utredningen föreslagit en motsvarande nedsättning av egenavgifterna, vilket innebär att egenföretagare kan utnyttja nedsättningen på hela det insatta beloppet, dvs. upp till ett helt inkomstbasbelopp. En proposition är aviserad till april 2002.

För att främja företagandet bland personer med invandrabakgrund samt kvinnors företagande har regeringen i budgetpropositionen för år 2002 inom anslaget (38:2) Näringslivsutveckling m.m. inom utgiftsområde 24 Näringsliv beräknat ökade belopp med 9 miljoner kronor år 2002, 14 miljoner kronor år 2003 och 19 miljoner kronor år 2004. Enligt regleringsbrev för år 2002 skall 3,5 miljoner användas för att främja företagandet bland personer med invandrabakgrund. Medlen skall främst användas för att stödja den rådgivningsverksamhet som bedrivs av Stiftelsen Internationella Företagarföreningen i Sverige. Denna stiftelse (IFS), som grundades år 1996, har till syfte att dels fungera som en medlemsförening för företagare med invandrabakgrund, dels vara en rådgivande organisation för företagare med invandrabakgrund. Föreningens övergripande mål är bl.a. att stimulera till ökat företagande bland

personer med invandrabakgrund och öka kompetensen hos målgruppen. Huvuddelen av föreningens verksamhet består av rådgivning till företagare med invandrabakgrund. Sedan år 1998 har regeringen bidragit med medel för en utbyggnad av rådgivningsverksamheten till fler platser i landet. IFS är indelat i fem regioner (Mälardalen, Norr, Öst, Väst och Syd) och har totalt 20 kontor.

I regleringsbrevet för år 2001 fick NUTEK i uppdrag att utvärdera befintlig rådgivningsverksamhet som riktar sig till invandrare som startar eller driver företag. Konsultföretaget Eurofutures AB genomförde på uppdrag av NUTEK utvärderingen av IFS. Rapporten innefattade även några fallstudier av andra rådgivningsaktörers verksamhet riktad mot personer med invandrabakgrund som vill starta eller driver företag. Utvärderingens övergripande slutsats var att den verksamhet som IFS bedriver fyller en funktion och att den i huvudsak är väl fungerande. En övergripande rekommendation var därför att Näringsdepartementet bör medverka till att verksamheten kan fortgå. Utvärderingen visar även att den rådgivning som bedrivs av IFS främst riktar sig till personer som varit kortare tid i Sverige än tio år och att drygt 60 % var arbetslösa vid rådgivningstillfället. Den övervägande majoriteten av kunderna hos IFS är nyföretagare. I sina kommentarer till Näringsdepartementet med anledning av regeringsuppdraget påtalar NUTEK att utvärderingen visar att det finns en skevhet i hur de finansiella medlen för rådgivning är fördelade mellan regionerna. NUTEK framhåller att behovet av rådgivningsinsatser är störst i de tre storstadsregionerna. Vidare anförs att IFS genomgående är beroende av ett flertal olika finansiärer för sina regionkontor.

Våren 2001 publicerade NUTEK rapporten *Invandrades företagande i Sverige – kartläggning och analys*. I rapporten beskrivs de särskilda hinder som företagare med utländsk bakgrund möter. Rapporten belyser även de skillnader som finns mellan svenska företagare och företagare med utländsk bakgrund. Vidare publicerades i december 2001 en forskningsantologi om invandrades företagande, *Marginalisering eller integration – invandrades företagande i svensk retorik och praktik*. Antologin är ett samarbete mellan NUTEK, Integrationsverket, ESF-rådet och det numera nedlagda Rådet för arbetslivsforskning. NUTEK har även påbörjat ett arbete med att göra delar av sitt informationsmaterial riktat till småföretagare tillgängligt på de största invandrar språken samt lätt svenska.

På uppdrag av regeringen redovisade NUTEK, tillsammans med ALMI Företagspartner AB, i september 2001 erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av småföretagare att utnyttja de finansiella lånesystem som för närvarande finns. I uppdraget ingick att speciellt belysa kvinnors, ungdomars och invandrades möjligheter att få lån till företagande inom särskilt tjänstesektorn. I rapporten (*Erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av företagare att utnyttja de finansiella lånesystemen*) konstateras att företagare med invandrabakgrund är den grupp av de studerade som möter de största svårigheterna att få företagsfinansiering. Finansieringsproblemet för de särskilda grupperna av småföretagare beror till en del på negativa attityder hos finan-

siärerna, sågs det i rapporten. I en studie av finansierings- och rådgivningsaktörers syn på de särskilda gruppernas finansieringssituation framkom att drygt hälften av de tillfrågade anser att företagare med invandrabakgrund har större svårigheter att få finansiering än andra. Utredningen föreslår därför att insatser görs för att medverka till förändrade attityder, i första hand med bankerna som målgrupp. Vidare föreslår utredningen införandet av två nya låneformer inom ramen för ALMI:s verksamhet – mikrolån och småföretagarlån. Dessa behandlas utförligare i avsnittet om kapitalförsörjning.

Näringsutskottet behandlade under hösten 2001 (bet. 2001/02:NU4) motioner vari anfördes att modellen med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och kvinnolån har slagit väl ut och inte bör upphöra efter år 2004 utan i stället permanentas. Dessa åtgärder, som varit lyckosamma när det gäller kvinnornas företagande, bör prövas också när det gäller att stötta invandrare som vill starta företag, sades det i motionerna. I detta sammanhang påpekade utskottet att det inte var av annan åsikt än motionärerna i frågan om att åtgärder som varit lyckosamma när det gäller kvinnornas företagande även kan prövas när det gäller att stötta invandrare som vill starta företag. Vidare anfördes att den förda politiken ligger i linje med den grundsyn som framfördes i motionerna och att det därför inte borde föranleda något uttalande från riksdagens sida.

I detta sammanhang kan även noteras att det inom Näringsdepartementet har bedrivits ett projekt om produktiv mångfald i näringslivet och på arbetsmarknaden. Arbetet har haft som syfte att ta fram ett nationellt program för en produktiv mångfald inom arbetsmarknad och näringsliv, ökad tillväxt, ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, ökad jämlikhet och social rättvisa. Arbetsgruppen skulle i detta syfte särskilt uppmärksamma frågor rörande företagandets villkor för olika grupper, behov av att bryta segregerade mönster på arbetsmarknaden samt diskriminering i arbetsliv och på arbetsmarknad. I december 2000 avlämnades slutbetänkandet Alla är lika olika – mångfald i arbetslivet (Ds 2000:69). I rapporten lämnas ett antal förslag till åtgärder för att främja mångfalden i arbetslivet. Förslagen är en blandning av större och mindre åtgärder och berör flera politikområden. Fokus ligger på åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering i arbetslivet.

Sotningsverksamhet, som innebär att sotning och brandskyddskontroll utförs beträffande vissa förbränningsanordningar m.m. i byggnader och andra anläggningar, är enligt nuvarande regelverk en kommunal angelägenhet. Verksamheten regleras genom räddningstjänstlagen och till denna knuten förordning. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2001:30) till utredningen om översyn av räddningstjänstlagen m.m. i april 2001 beslutade regeringen att utredningen med utgångspunkt i arbetsgruppens rapport skulle utarbeta ett delbetänkande med förslag till ett reformerat sotningsväsende. Utredningen överlämnade i maj 2001 delbetänkandet Reformerat sotningsväsende (SOU 2001:42) till regeringen. I delbetänkandet föreslog utredningen att kommunens nuvarande ansvar för att sotning och brandskyddskontroll förs över på ägaren och innehavaren av byggnader eller andra anläggningar och att kommunens till-

synsfunktion när det gäller brandskyddet renodlas. Förslaget har emellertid inte föranlett några åtgärder. Försvarsminister Björn von Sydow svarade i januari 2002 med anledning av en interpellation (ip. 2001/02:172) av Gunell Wallin (c) på vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta för att avveckla sotningsmonopolet. I sitt svar hänvisade försvarsministern till att det i regeringsförklaringen inför öppnandet av 2001/02 års riksmöte den 18 september 2001 anfördes att regeringen kommer att ta initiativ till en omfattande och förutsättningslös utvärdering av de genomgripande avregleringar och förändringar av offentlig verksamhet som genomdrivits under senare år. En reformering av sotningsväsendet får därmed anstå till dess att resultatet av denna utvärdering är klar, sade försvarsministern. Detta svar lämnades även i februari 2002 i samband med en fråga (fr. 2001/02:712) av Roy Hansson (m) om sotningsmonopolet. Försvarsutskottet behandlade frågan om monopol inom sotningsväsendet våren 2002 (bet. 2001/02:FöU4) i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden. Det påpekades från utskottet att frågan varit uppe vid ett flertal tillfällen och att utskottet fann det anmärkningsvärt att regeringen inte heller under innevarande riksmöte avser att lämna någon proposition i ärendet. Utskottet förutsätter därför att regeringen – när effekterna av bl.a. avregleringen av taxiväsendet och elmarknadsreformen m.m. utvärderats – snarast återkommer till riksdagen med förslag om en avveckling av det s.k. sotningsmonopolet.

Näringsdepartementet har tillsatt en kollektivtrafikkommitté som har som uppgift att granska hur kollektivtrafiken kan utvecklas. I uppdraget ingår att utifrån ett konsument- och helhetsperspektiv identifiera, analysera och beskriva kollektivtrafikens problem och möjligheter, formulera mål och visioner samt föreslå förändringar av organisation, regelverk och dylikt av betydelse för kollektivtrafikens utveckling och ett ökat kollektivt resande. Kommittén presenterade ett delbetänkande i december 2001. Enligt direktiven skall ett slutbetänkande lämnas i december 2002, men kommittén har framfört önskemål om att få fortsätta med sitt arbete till juni 2003. Beslut är ännu inte fattat i frågan.

Det kan även nämnas att Europeiska kommissionen nyligen har tagit fram ett förslag till ny förordning om upphandling av kollektivtrafik. Parlamentet har yttrat sig i frågan och kommissionen skall ta ställning till detta yttrande våren 2002. Förhandlingsarbete pågår för närvarande också i rådsarbetsgruppen. Förslag väntas inte inom överskådlig framtid enligt de uppgifter som inhämtats.

Utskottet behandlade hösten 2000 (bet. 2000/01:NU4) frågan om etableringshinder för detaljhandeln med anledning av då väckta motioner. Utskottet noterade i detta sammanhang att i det arbete som Konkurrensverket skall bedriva, med klarläggande av konkurrensförhållanden och genomförande av konkurrensanalyser, kan frågan om eventuella förekommande etableringshinder och de effekter på konkurrenstrycket som dessa kan medföra komma att tas upp. I en reservation (m, kd, c, fp) sades att riksdagen bör uttala sig om konkurrens effekterna av handelsändamålet i detaljplan. Detta har i praktiken

fungerat som en kommunal etableringskontroll, och ett avskaffande skulle bidra till ökad konkurrens inom främst detaljhandelns område, framhålls det i reservationen.

Konkurrensverket påpekar i en rapport (2001:4) att kommunerna har stora möjligheter att avväga olika intressen och driva konkurrensfrågor aktivt vid tillämpningen av plan- och bygglagen (PBL). Detta har de dock hittills avstått från att göra, konstateras det i rapporten.

Regeringen uppdrog i februari 2002 åt Konkurrensverket att närmare analysera vilka strukturella problem som kan finnas inom dagligvarumarknaden. Utredningen skall bl.a. undersöka förutsättningarna för små leverantörer och etablering av nya företag på marknaden. Den slutliga redovisningen av uppdraget skall ske i december 2002.

Riksdagen tog nyligen ett initiativ till en översyn av PBL (bet. 2001/02:BoU6). Enligt bostadsutskottets förslag skall en bred översyn av PBL komma till stånd. Utskottet menar att den förordade översynen bör inbegripa uppgiften att sammanställa och strukturera de överväganden och förslag om PBL som tidigare framförts i flera utredningar och där den fortsatta beredningen ännu inte lett fram till ett ställningstagande. En prioriterad fråga bör vara att överväga åtgärder som kan motverka förseningar i plan- och byggprocessen. I översynen bör också frågor om bygglov, tillsyn och kontroll kunna övervägas. Översynen bör bedrivas så att resultat och förslag kan redovisas etappvis. Vissa avgränsade frågor bör således kunna övervägas med förtur. Detta gäller exempelvis frågan om systemet för överprövning av kommunala plan- och byggbeslut, sägs det i betänkandet. I övrigt bör den inledande sammanställningen av framförda förslag och iakttagelser ge underlag för ställningstagande till vilka frågor som bör ges prioritet. Bostadsutskottet tar i betänkandet även ställning till förslag om åtgärder för att förbättra uppföljningen av PBL, förtydliga länsstyrelsens roll samt förtydliga oklara begrepp i PBL.

Enligt inhämtade uppgifter pågår på Miljödepartementet för närvarande ett arbete med att se över vad som skall ingå i en översyn av plan- och bygglagen. Det har även tillsatts en arbetsgrupp som bl.a. skall se över möjligheter till förenklingar av överklagandeförfarandena. Detta skulle kunna leda till att beslut i byggärenden kan fattas snabbare än i dag då de ofta försenas av överklaganden. Arbetsgruppen granskar också vilket förenklingsarbete som måste ingå i den större översynen av PBL och vilka frågor som kan lösas separat.

Utskottets ställningstagande

Utskottets syn på näringspolitikens inriktning överensstämmer med den som redovisades i budgetpropositionen för år 2002 och som föregåtts av överläggningar mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Som utskottet vid tidigare tillfällen uttalat är det dess mening att vägledande för den näringspolitik som bör bedrivas är att den skall bidra till att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och välfärd i hela Sverige. Samtidigt har utskottet

framhävt att det är viktigt att tillväxten skall vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar.

Sedan våren 2001 har den internationella ekonomiska utvecklingen kännetecknats av en global konjunkturnedgång. Sverige har som ett litet, öppet och exportberoende land direkt påverkats av den internationella utvecklingen. Konjunkturnedgången har bl.a. lett till att antalet varsel ökat under år 2001. Sysselsättningen har emellertid utvecklats förhållandevis starkt under år 2001 trots en avmattning i efterfrågan. Enligt statistik från SCB var i genomsnitt ca 80 000 personer fler sysselsatta år 2001 än året innan. Regeringens mål är att 80 % av befolkningen skall vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden år 2004. I januari 2002 var denna andel 76,9 %. Den öppna arbetslösheten var i januari 2002, trots konjunkturnedgången, liksom för ett år sedan 4,4 % av arbetskraften. Antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program har under samma period minskat med ca 8 000 personer och uppgick i januari 2002 till 119 500 personer.

Samtidigt pekar olika prognoser nu på att konjunkturen är på väg att bottna och att tillväxten är på väg att ta ny fart.

Den långsiktiga trenden är att antalet nya företag under de senaste åren successivt ökat. Under år 2000 startades 39 520 nya företag enligt statistik från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS). Det är det högsta antalet nya företag på mer än tio år och innebär en uppgång med 10 % jämfört med år 1999. Uppgifter tyder dock på att antalet nya företag som startas under år 2001 kommer att vara något lägre. Enligt utskottets mening bör detta i första hand kopplas samman med den globala konjunkturnedgången, varför utskottet snarare uppfattar minskningen som konjunkturell än som ett mer varaktigt trendbrott.

Våren 2001 presenterade Näringsdepartementet en rapport med internationell jämförelse av näringspolitiken 2001 (Ds 2001:20). I rapporten beskrivs Sveriges position i förhållande till andra OECD-länder beträffande olika områden som påverkar den ekonomiska tillväxten. Av de 45 indikatorer som presenteras i rapporten hör Sverige i 27 fall till de länder som hamnar på den övre tredjedelen i en rangordning. Endast i tre fall hör Sverige till den tredjedel av länder som placerar sig sämst.

Sammantaget har Sverige enligt utskottets mening ett modernt och bra företagsklimat. Dock kan företagsklimatet förbättras ytterligare på olika områden, särskilt för de små företagen. Ett sådant område är regelförenklingar för småföretagen. Utskottet har vid tidigare tillfällen framhållit att frågan om regelförenkling för småföretagen är mycket viktig ur tillväxtpunkt. Regelverken bör vara utformade så att de stimulerar till nyföretagande och tillväxt, vilket innebär att reglerna måste vara enkla att använda. En rad förenklingar har redan genomförts och fler planeras eller utreds. Ett annat område avser olika åtgärder för att främja förnyelse av näringslivet, vilket bl.a. innefattar teknikspridning, kompetensutveckling och innovationsfrämjande åtgärder. I sammanhanget vill utskottet särskilt framhålla de insatser för att främja innovationssystem och kluster som regeringen presenterade hösten 2001 i den

regionalpolitiska propositionen. Ytterligare ett område är att vissa hinder för en tillfredsställande kapitalförsörjning för framför allt små och växande företag måste undanröjas. Utskottet vill här särskilt betona vikten av att det finns kapital i de tidiga utvecklingsskedena, s.k. såddfinansiering. Samtidigt är det viktigt med ett aktivt arbete för de grupper som har särskilt svårt att få finansiering. Vidare är även en effektiv konkurrens av stor betydelse, såväl för de små företagen som för konsumenterna. Enligt utskottets uppfattning skall Sverige dock inte konkurrera med låga löner och okvalificerade arbeten utan med kunnskap, kompetens och ett högt tekniskt innehåll i tjänste- och varuproduktionen.

Olika insatser görs och avses att göras för att ytterligare främja nyföretagandet och skapa gynnsammare förutsättningar för småföretagen. Utskottet återkommer i det följande till flera av de nämnda områdena.

Utskottet vill slutligen i detta sammanhang framhålla det nationella program för entreprenörskap som tidigare nämnts. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att skapa ett mer entreprenörsinriktat klimat, uppmuntra entreprenörskap, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka nyförtagandet. Det är även utskottets uppfattning att grunden för entreprenörskap läggs i unga år, varför insatser för att främja ungt företagande och stimulera ungdomars intresse för teknik och naturvetenskap är viktiga. För detta kan kommunala tekniskolor vara en möjlig väg.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Kvinnors företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden beträffande kvinnors företagande med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete. *Jämför reservation 2 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

I motion 2001/02:N233 (m) anfördes att den offentliga sektorns monopol på kvinnodominerade verksamhetsområden som vård, undervisning och omsorg utgör ett stort hinder för ökad jämställdhet. Denna ordning har skapat en dålig löneutveckling samt en inlåsningsseffekt för framför allt kvinnor, sägs det i motionen. Enligt motionären kan detta avhjälpas genom att ovan nämnda verksamhetsområden konkurrensutsätts. Om den offentliga sektorn öppnas för alternativa driftsformer kan fler möjliga karriärvägar öppnas för kvinnor som är sysselsatta inom dessa s.k. traditionella kvinnoyrken. Vidare hävdades att ett stort antal kvinnor som i dag arbetar i den offentliga sektorn vill starta eget inom sin bransch. De möter emellertid stora hinder som i vissa fall näst intill omöjliggör ett egenföretagande. Motionären menar att ett sådant hinder är den svårighet en sjuksköterska, som önskar starta eget, har med att erhålla en F-

skattsedel. Orsaken därtill är det självständighetskriterium i kommunalskattelagen som inte anses uppfyllt på grund av kravet om att en person som önskar bedriva självständig verksamhet inte får vara inordnad i uppdragsgivarens verksamhet, sägs det i motionen. Ett annat hinder är enligt motionären den snedvridna konkurrensen som föreligger på grund av den kommunala och landstingsdrivna näringsverksamheten som bedrivs med kraftiga skattesubventioner. Dagens möjligheter att få en laglighetsprövning av kommunens näringsverksamhet är begränsade enligt motionären. Därför bör möjligheten till en prövning för den enskilde egenföretagaren i fråga om laglighet och jämlik konkurrens förenklas.

Enligt vad som anförs i motion 2001/02:N246 (m) bör en utvärdering av dagens rådgivning till kvinnliga företagare genomföras. Fler kvinnor än män som driver företag upplever problem i lånesituationen. Motionärerna påpekar att det föreligger en skillnad mellan kvinnor och män när det gäller möjligheter till banklån eller lån i andra privata eller offentliga låneinstitut så till vida att kvinnors företagande inte ses som lika viktigt som männens. Det behövs därför bättre rådgivning till kvinnor samtidigt som de affärsidéer som förs fram inom den mjuka tjänstesektorn måste ges högre status. Vidare anförs i motionen att regelförenklingar i enlighet med Småföretagsdelegationens samtliga förslag bör genomföras.

Bland de nationella jämställdhetsmålen är jämn fördelning av makt och inflytande och lika möjligheter för kvinnor och män vad gäller eget företagande centrala aspekter, sägs i Vänsterpartiets motion 2001/02:N279. Kvinnor ageerar och bemöts av omvärlden utifrån den rådande könsmaktsordningen, där män premieras och bekräftas med makt och kvinnor underordnas och ständigt får förhålla sig till den manliga normen. Vänsterpartiet menar att detta innebär att kvinnors företagande osynliggörs och marginaliseras. Enligt vad som anförs i motionen finns det brister i ALMI:s och NUTEK:s verksamhet vad gäller s.k. mainstreaming (beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang) och kvinnors företagande. Ett tillkännagivande om att dessa frågor skall ges ökad prioritet begärs därför i motionen. Det innefattar bl.a. stimulerande av fortsatt forskning – utifrån ett feministiskt perspektiv – på området samt mer satsningar som särskilt riktar sig till kvinnor. För att mainstreaming skall fungera i praktiken krävs att hela organisationen har kunskap. Detta saknas i NUTEK och ALMI som helhet, sägs det i motionen. Kunskap om företagande ur ett könsperspektiv finns hos ett fåtal individer och delar av verksamheten, men har inte det fotfäste och den status i organisationerna som krävs för att få ett reellt genomslag. Kunskaper om mainstreaming och kvinnors företagande måste därför spridas i organisationerna. Vidare påpekas att alltför otydliga direktiv och en otydlig styrning från regeringen har gett en situation som inte driver utvecklingen framåt i den utsträckning som krävs.

Ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att aktörer som verkar på riskkapitalmarknaden inte skall diskriminera kvinnor begärs i motion 2001/02:N215 (v). I motionen redogörs för att andelen kvinnor som startar aktiebolag markant har minskat efter det att aktiekapitalnivån

höjdes från 50 000 kr till 100 000 kr. Detta är enligt motionärerna ett mycket allvarligt problem.

I Kristdemokraternas motion 2001/02:N370 anförs att kvinnors företagande bör uppmuntras och stödjas. Ett ökat företagande för kvinnor kan ge näringslivet förnyelse och ökad mångfald. Kvinnor startar i dag ca 30 % av alla nya företag i Sverige. Två tredjedelar av de nystartade företagen etableras i tjänstesektorn, antingen riktade mot andra företag eller mot privatpersoner, sägs det i motionen. Att kvinnor i hög utsträckning verkar inom tjänstesektorn innebär enligt motionärerna att det förslag som presenterats i motionen om avdragsrätt vid köp av hushållstjänster särskilt skulle gynna kvinnors företagande.

Ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en översyn av utlåningen inom ALMI ur ett jämställdhetsperspektiv begärs i motion 2001/02:A212 (c). I motionen påpekas att det finns en bristande jämställdhet när det gäller förutsättningar för företagande. Kvinnor har i allmänhet svårare än män att få fram riskkapital när de skall starta ett företag. När det gäller ALMI:s utlåning anförs i motionen att av ALMI:s utestående lån har visserligen 30 % tecknats av kvinnor, men av de utlånade medlen är endast 9 % utlånade till kvinnor.

I Folkpartiets motion 2001/02:A229 anförs att det måste underlättas för kvinnor som vill starta och driva företag. Enlig Folkpartiet är huvudorsaken till att inte fler kvinnor väljer att starta och driva företag den monopolsituation som råder inom vård, utbildning och omsorg, vilken leder till att det i praktiken råder näringsförbud för många kvinnor. Därtill måste företagsklimatet radikalt förbättras och regelverket för företag förenklas för att stimulera till ett ökat företagande i Sverige. Även i motionerna 2001/02:N267 (fp) och 2001/02:A389 (fp) begärs tillkännagivanden om att möjliggöra för fler kvinnor att bli företagare genom att bryta de offentliga monopolen inom de yrkesområden där kvinnor traditionellt sett har erfarenhet och kompetens. Regelverkets komplexitet nämns även det som ett problem. Också i dessa båda motioner påtalas problemen för kvinnor att beviljas lån och krediter. Höjningen av aktiekapitalnivån från 50 000 till 100 000 kr har i detta avseende varit negativ. Det är enligt motionärerna även viktigt att stimulera fler kvinnor att bli småföretagare för att därigenom få fler kvinnor som småföretagschefer vilket på sikt kan leda till fler kvinnor som chefer inom storföretagen. Kvinnor måste även synliggöras och uppmärksammas i högre utsträckning än i dag när högre tjänstebefattningar tillsätts.

I motionerna 2001/02:N364 (mp) och 2001/02:N365 (mp) begärs tillkännagivande om en översyn av villkoren för ALMI:s lån för att göra lånen bättre anpassade för både män och kvinnor. De krav på lånesökande som ALMI ställer – att lånesökande skall vara intresserade av tillväxt i företaget – missgynnar enligt motionärerna kvinnor. Vidare är det i strid med de ursprungliga intentionerna att villkoren skulle svara mot kvinnors sätt att bedöma sitt lånebehov, sägs det i motionen. I den förstnämnda motionen begärs även ett till-

kännagivande, utan närmare kommentar, om att förbättra beaktandet av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang, s.k. mainstreaming, vid NUTEK.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2001 avstyrkte riksdagen (bet. 2000/01:NU7) ett antal motioner beträffande kvinnors företagande, bl.a. beträffande stöd till kvinnors företagande, statliga och kommunala monopol och s.k. mainstreaming vid NUTEK. Samtliga motionsyrkanden avslogs med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete. Utskottet anförde i detta sammanhang att det är en viktig uppgift inom näringspolitiken att särskilt stödja kvinnors företagande och att det är angeläget att fler kvinnor blir företagare. Att identifiera vilka omständigheter som utgör hinder för kvinnor att starta företag och vidta åtgärder för att eliminera dessa är, betonades av utskottet, en angelägen uppgift inom näringspolitiken. I en reservation (m, kd, c, fp) framfördes dessa partiets ståndpunkt i frågan.

För att främja företagandet bland kvinnor och personer med invandrabakgrund föreslog regeringen i budgetpropositionen för år 2002 att anslaget för näringslivsutveckling m.m. (anslag 38:2 utg. omr. 24) skulle utökas med 9 miljoner kronor år 2002 och med 14 miljoner kronor respektive 19 miljoner kronor åren 2003 och 2004. I regleringsbrevet för år 2002 avdelas 5,5 miljoner kronor till kvinnors företagande. Dessa medel skall bl.a. användas till att integrera affärsrådgivning och kunskaper om kvinnors företagande bland etablerade rådgivningsaktörer samt till att sprida kunskap om förebilder kring kvinnors entreprenörskap.

NUTEK har i uppdrag att främja kvinnors företagande. I detta arbete ingår dels att främja kvinnors företagande, dels att uppmärksamma kvinnor och innovationer. Arbetet med att främja kvinnors företagande innebär att ta fram kunskaper om kvinnors företagande, synliggöra kvinnliga företagare, synliggöra hinder för kvinnliga företagare och verka för att undanröja sådana. Syftet med arbetet beträffande kvinnor och innovationer är att skapa förutsättningar för att fler kvinnor skall få det stöd de behöver för att förverkliga sina uppfinningar och innovationer. Till uppgiften hör att klarlägga de faktorer som specifikt hindrar kvinnor att verka som innovatörer. En annan uppgift är att stimulera olika aktörer att ta fram metoder för rådgivning, utbildning, mentorship, nätverk, finansiering och forskning som utvecklar kreativitet hos både kvinnor och män.

I januari 2001 överlämnade NUTEK ett förslag till ett nationellt handlingsprogram för kvinnor och innovationer till Näringsdepartementet. Programmet syftar till att främja kvinnors möjligheter att arbeta med innovationer så att antalet kvinnor som är uppfinnare ökar samt att fler av kvinnors uppfinningar kommer ut på marknaden. Förslagen gäller fem olika delprogram: Utbildning, Stöd till innovatörer, Opinionsbildning, Forskning och studier, Kommunal teknikskola.

ALMI Företagspartner AB (ALMI) bistår med rådgivning samt har ett speciellt företagarlån för kvinnor. Företagarlån till kvinnor är en finansie-

ringsform till företag som ägs av en eller flera kvinnor, oavsett företagsform och bransch, och lånet kan sökas av både nystartade och befintliga företag. Lånen kan uppgå till högst 150 000 kr och lägst 25 000 kr och avse maximalt 50 % av lånebehovet. Flertalet av de regionala ALMI-bolagen har en särskild person med ansvar för frågor gällande kvinnors företagande.

Beträffande företagarlån för kvinnor kan även nämnas att en särskild utredare (dir. 2001:103) tillkallats för att se över insatserna för tillväxt och företagande på regional nivå. I dennes uppdrag ligger att lämna förslag till inriktning, effektivisering och organisering av statens insatser för företagsutveckling på regional nivå. I utredningsdirektivet anges att översynen bl.a. skall inriktas på den verksamhet som utförs av ALMI:s dotterbolag i form av beviljande av lån, lånegaranti, garanti för bankgaranti, utvecklingskapital, nyföretagarlån och företagarlån till kvinnor. Utredningen skall även omfatta närliggande uppgifter som information och rådgivning. En slutrapport skall lämnas i början av november 2002. Vidare påpekas att förändringar som kan bli aktuella bör kunna genomföras från och med januari 2003.

NUTEK redovisade, tillsammans med ALMI, i september 2001 en samlad genomgång av erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av småföretagare att utnyttja de finansiella lånesystem som för närvarande finns. I uppdraget ingick att speciellt belysa kvinnors, ungdomars och invandras möjligheter att få lån till företagande inom särskilt tjänstesektorn. Utredningen föreslår i sin rapport (Erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av företagare att utnyttja de finansiella systemen) att två nya former av lån införs – mikrolån och småföretagarlån. Utformningen av dessa behandlas närmare i detta betänkande i avsnittet om kapitalförsörjning. Vidare sägs det i rapporten att lika viktigt som införandet av nya låneformer och rådgivning är att tidigare hinder hos ALMI för utlåning till särskilda grupper tas bort. Det gäller bl.a. utlåning till företag på lokal marknad, övertag av verksamhet och att tillväxtbegreppet inte bara gäller företag som i sig växer, utan även gäller nya livskraftiga företag som startas oavsett om de i sig har tillväxtpotential eller inte. Det innebär enligt utredningen att ett ökat antal s.k. levebrödsföretag skall betraktas som ett positivt tillväxtresultat.

Beträffande vad i motion 2001/02:N364 (mp) anförs om hur den s.k. mainstreamingen på NUTEK bör förbättras kan detta tydliggöras med vad Miljöpartiet tidigare (motionerna 2000/01:N383 och 2000/01:N388) anfört i frågan. I dessa båda motioner konstaterades att projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor lagts ner. För att säkerställa fortsatt satsning föreslogs därför ett antal åtgärder som borde genomföras. Bland de åtgärder som föreslogs kan nämnas att personalen inom varje enhet kontinuerligt bör utbildas, en expertgrupp bör tillsättas under en övergångsperiod samt att Riksrevisionsverket (RRV) och personer från Svenska riksförbundet nationellt resurscentrum för kvinnor kontinuerligt bör följa upp och utvärdera hur arbetet inom NUTEK utvecklas på detta område.

Åren 1994–1999 drev NUTEK, tillsammans med Glesbygdverket, projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor (NRC). Under dessa år byggdes

ett landsomfattande nätverk av resurscentrum upp. Från och med år 2000 integrerades denna verksamhet i NUTEK:s ordinarie verksamhet. Ett fristående förbund, Svenska riksförbundet nationellt resurscentrum för kvinnor, har därefter bildats. I dag finns ca 120 regionala och lokala resurscentrum. Sedan år 1998 har regeringen givit NUTEK i uppdrag att årligen avsätta medel för projekt vid lokala och regionala resurscentrum för kvinnor. Medlen skall tilldelas projekt som utgår från kvinnors behov och villkor i regionen eller kommunen. Projekten skall bygga på samverkan mellan olika aktörer för att främja kvinnors idéer om hur regionen/kommunen/bygdens möjligheter tas tillvara och utvecklas. För att få del av detta stöd har två villkor gällt. För det första skall resurscentrum söka lokal och regional medfinansiering för projekt med 50 %. För det andra har dessa medel inte fått användas för s.k. basfinansiering, dvs. lokaler, personal, administration etc. År 2001 beviljades 74 projektstöd med sammanlagt 26 miljoner kronor.

I april 2001 lämnade NUTEK en redovisning till regeringen angående resurser till regionala och lokala resurscentrum för kvinnor under perioden 1997–2000. NUTEK påtalar i redovisningen resurscentrums svårigheter att finansiera basverksamheten. Vidare redovisas att det finns problem för vissa projekt att finna medfinansierare. Dessa båda problem lyfts även fram i rapporten Regionalpolitiken blev jämställd – jämställdhetsperspektiv på regionalpolitik (2001). Häri anförs att ett problem har varit att alla resurscentrum inte varit tillräckligt starkt lokalt eller regionalt förankrade för att kunna få fram den lokala/regionala medfinansieringen. Vidare sägs det i rapporten att ett annat problem varit att vissa resurscentrum inte haft en tillräckligt solid bas – ekonomiskt och personellt – för att kunna knyta till sig projekt och den organisation som krävs för att driva projekt.

För år 2002 har avsatts, förutom 26 miljoner kronor för projektverksamhet vid lokala och regionala resurscentrum, 10 miljoner kronor för basfinansieringen. Dessa nya medel är avsedda att finansiera personal, lokaler och administration samt horisontell samverkan mellan resurscentrum. Vidare har kravet på medfinansiering vid projektverksamhet sänkts från och med år 2002. Enligt regleringsbrev till NUTEK förutsätter dessa medel numera en annan finansiering med minst 40 %, mot tidigare 50 %.

För att säkerställa integreringen av resurscentrum för kvinnor tillsatte NUTEK en referensgrupp år 2000. I NUTEK:s årsredovisning för år 2001 redogörs för arbetet inom den interna strategi- och metodgruppen för miljö, jämställdhet och etnisk mångfald. I gruppen ingår representanter från samtliga avdelningar. I referensgruppen ingår även företrädare för regionala- och lokala resurscentrum samt representanter från Näringsdepartementet enligt uppgifter från NUTEK. Gruppen har bl.a. tagit fram ett förslag till projektplan för ett ledningssystem för hållbar tillväxt. I förslaget presenteras hur NUTEK/ALMI kan påbörja en integration av aspekterna miljö, jämställdhet och etnisk mångfald inom samtliga verksamhetsområden. I årsredovisningen påpekas även att man fört diskussioner med Svenska riksförbundet för nationellt resurscentrum för kvinnor i syfte att finna möjligheter till samverkan i

jämställdhetsfrågor. Vidare har NUTEK och riksförbundet genomfört en konferens. NUTEK har även i 2002 års regleringsbrev givits i uppdrag att redovisa jämställdhetsarbetet på myndigheten. Vidare skall verket följa upp den verksamhet som bedrivs vid lokala och regionala resurscentrum för kvinnor, bl.a. beträffande anslagna medel och andra resurser för basverksamhet respektive projektverksamhet för åren 2001 och 2002. Redovisningen skall göras senast i april 2003.

När det gäller vad i motion 2001/02:N370 anförs om förslag gällande avdragsrätt vid köp av hushållstjänster kan nämnas att detta förslag har behandlats och avstyrkts av skatteutskottet (bet. 2001/02:SkU14). Enligt utskottets mening skulle införandet av stimulans för tjänstesektorn i de former motionärerna föreslår innebära ett avsteg från de principer om en likformig beskattning som ligger till grund för skattereformen och som enligt utskottet bör gälla. I en reservation (m, kd, c, fp) anförs bl.a. att förslaget förbättrar förutsättningarna för den vita marknaden för hushållstjänster och att det ökar jämställdheten.

På en fråga (fr. 2000/01:1559) av Maud Ekendahl (m) om vilka åtgärder som näringsministern avsåg att vidta för att kvinnor inte skall diskrimineras på grund av reglerna om minsta aktiekapital i aktiebolagslagen hänvisade näringsminister Björn Rosengren till Förenklingsutredningen och att detta problem däri skulle uppmärksammas. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete i mars 2002.

Sjuksköterskors möjlighet att erhålla F-skattsedel behandlades av finansminister Bosse Ringholm med anledning av en fråga (fr. 2001/02:719) av Marietta de Pourbaix-Lundin (m). Frågeställaren menade att det var vanligt förekommande att sjuksköterskor som söker F-skattsedel får avslag och att skattemyndighetens bedömning av vem som skall få erhålla en F-skattsedel varierade över landet. I sitt svar påpekade finansministern att han inte hade några indikationer på att reglerna om F-skattsedel generellt sett tillämpas olika i landet och att han inte därför heller hade för avsikt att föreslå några ändringar beträffande reglerna för utfärdandet av F-skattsedel. Det ankommer på Riksskatteverket att verka för att skattereglerna tillämpas likformigt över landet, sades det i svaret. Vidare anförde finansministern att alla som ansöker om F-skattsedel och som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet här i landet skall tilldelas en sådan såvida det inte finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet vare sig bedrivs eller kommer att bedrivas. Det finns inget hinder i nuvarande lagstiftning för sjuksköterskor som driver vårdföretag att få en F-skattsedel. En förutsättning är dock att verksamheten anses som näringsverksamhet enligt definitionen i inkomstskattelagen. Finansministern påpekade att det inte är möjligt att i generella termer avgöra om vissa yrkeskategorier bedriver näringsverksamhet eller inte. I stället måste varje enskilt fall bedömas för sig. Om således en sjuksköterska bedriver, eller avser att bedriva, en verksamhet självständigt och yrkesmässigt skall hon på ansökan tilldelas en F-skattsedel, enligt finansministern.

Beträffande frågan om konkurrens i offentlig sektor kan nämnas att riksdagen hösten 2000 (bet. 2000/01:NU4) beslutade om riktlinjer för konkurrenspolitiken. Däri ingår bl.a. att när offentliga aktörer agerar på konkurrensmarknader får inte detta ske på ett sådant sätt att framför allt ny- och småföretagande hämmas. Vidare ingår att myndighetsuppgifter skall hållas isär från kommersiell verksamhet. Rådet för konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor (Konkurrensrådet), som tillsattes i slutet av år 1997, har behandlat dessa frågor i betänkandet om konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor (SOU 2000:117) och promemorian om konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor (Ds 2001:17). Frågorna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I sammanhanget kan även nämnas att arbetsmarknadsutskottet våren 2002 har avstyrkt (bet. 2001/02:AU3) motionsyrkanden innehållande förslag om konkurrensutsättning av den offentliga sektorn i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden. Utskottet framhöll att det i ett internationellt perspektiv är uppenbart att den offentliga sektorn starkt bidrar till att öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Detta beror enligt utskottet inte minst på att där omvandlas oavlönat omsorgsarbete till avlönat yrkesarbete, vilket ger ökade möjligheter till ekonomiskt oberoende för många kvinnor. I en reservation (m, kd, c, fp) anförts att den offentliga sektorns monopol motverkar jämställdhet och utgör ett gigantiskt resursslöseri. Genom en ökad konkurrensutsättning av verksamheter inom offentlig sektor, t.ex. äldreomsorg och sjukvård, kan den traditionellt kvinnliga arbetsmarknaden utvecklas, sägs det i reservationen. Det skulle leda till framväxt av alternativa arbetsmarknader där en rättvisare lönesättning kunde komma till stånd för de anställda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en viktig uppgift inom näringspolitiken är att särskilt stödja kvinnors företagande. Utvecklingspotentialen för kvinnors företagande är stor. Enligt utskottets mening är det angeläget att fler kvinnor blir företagare. Det är därför viktigt att identifiera de omständigheter som utgör hinder för kvinnors möjligheter att starta och driva företag i syfte att vidta åtgärder för att eliminera dessa hinder. Utskottet vill betona betydelsen av denna uppgift inom näringspolitiken. Generellt gäller att s.k. mainstreaming, dvs. beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang, bör präglade de näringspolitiska insatserna för att främja tillkomsten av nya företag och tillväxten av befintliga företag.

Utskottet har noterat de finansieringsproblem som i vissa fall uppstått vid lokala och regionala resurscentrum. Utskottet är därför positivt till de åtgärder regeringen vidtagit för att bistå basfinansieringen samt för att underlätta medfinansiering genom att ta en större andel av projektfinansieringen.

I två motioner begärs en översyn av villkoren för ALMI:s lån för att bättre anpassa lånen till såväl kvinnor som män. Som tidigare nämnts har NUTEK, tillsammans med ALMI, nyligen genomfört en sådan studie. Utskottet har

noterat att utredningens synpunkter om att även ett ökat antal s.k. levebrödsföretag bör värdesättas hos ALMI ligger i linje med vad motionärerna anför.

Beträffande konkurrens mellan offentlig och privat verksamhet, som berörs i några motioner, vill utskottet framhålla att det är viktigt att konkurrensneutralitet råder mellan dessa båda sektorer. Som tidigare nämnts beslutade riksdagen om riktlinjer för konkurrenspolitiken hösten 2000. Riktlinjerna innefattade bl.a. att när offentliga aktörer agerar på konkurrensmarknader får inte detta ske på ett sådant sätt att framför allt ny- och småföretagande hämmas.

Med det anförda avstyrker utskottet de här aktuella motionerna i berörda delar.

Kapitalförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete avslå motionsyrkanden om olika insatser för att främja kapitalförsörjningen till framför allt nyföretagare och småföretag. *Jämför reservation 3 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

I motion 2001/02:N246 (m) begärs ett tillkännagivande om sänkning av skatterna för att därigenom skapa investeringsvilligt kapital. Små företag har i dag mindre tillgång till riskvilligt kapital än för ett år sedan, sägs det i motionen.

Utvecklingscheckar för nyföretagare bör införas enligt vad som anförts i motion 2001/02:N27 (c). Enligt motionärerna kan man genom att införa utvecklingscheckar för utveckling av affärsplaner, marknadsföring och mindre investeringar förbättra möjligheterna för enskilda som vill starta eget företag. Checkarna skall vara i storleksordningen 20 000 kr och administreras av de kommunala näringslivsutvecklarna. Det krävs mycket förberedande arbete i form av utveckling av affärsplaner, marknadsföring och mindre investeringar för att utveckla en idé till en produkt färdig att marknadsföras. Detta arbete är nödvändigt för att ett företag skall kunna nå marknaden med sin produkt och därigenom även kunna attrahera riskvilligt kapital. Utvecklingscheckarna skall enligt motionärerna även kompletteras med ett nyföretagarlån.

Ett tillkännagivande om att det arbetsmarknadspolitiska programmet stöd till start av näringsverksamhet bör avskaffas och ersättas med ett nyföretagarlån begärs i motion 2001/02:N263 (c). Enligt motionärerna innebär programmet ett alltför kortsiktigt stöd för företagaren samtidigt som det snedvrider konkurrensen. Staten bör i stället inrikta sig på ett särskilt nyföretagarlån som skapar ekonomiska förutsättningar för nystartade företag. Möjligheten att teckna denna typ av lån vid start av företag bör även omfatta dem som tar tjänstledigt eller lämnar en fast tjänst.

Även i motion 2001/02:A389 (fp) begärs ett tillkännagivande om att det arbetsmarknadspolitiska programmet stöd till start av näringsverksamhet bör avskaffas för att i stället ersättas med mikrolån. Enligt vad som anförs i motionen finns det stora brister med utformningen av programmet stöd för start av näringsverksamhet. Programmet är dels för kortsiktigt, vilket skapar en illusion av att det går att få i gång ett företag på kort tid, dels konkurrensnedvidande. ALMI borde, enligt vad som sägs i motionen, som en del av sin kreditgivning införa ett mikrolån för den som vill förverkliga en affärsidé. Motionärerna är därvid positiva till att regeringen i den regionalpolitiska propositionen aviserar sin avsikt att införa ett generellt mikrolån.

Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att stimulera inrättandet av lokala börser, banker och kreditgarantiföreningar, anförs det i motionerna 2001/02:N364 (mp) och 2001/02:N365 (mp). Enligt motionärerna uppvisar riskkapitalets fördelning stora regionala obalanser. Problemen är enligt motionärerna störst för dem i traditionella branscher, i skogslänens inland och för de små och medelstora företagen. Beträffande de små och medelstora företagens problem är det, enligt vad som anförs i motionen, tre omständigheter som är av betydelse. Den första handlar om att den privata kapitalmarknaden inte är särskilt benägen att ta risker, särskilt i företagens tidiga utvecklingskedan, före kommersialisering. Den andra är att mindre företag har lägre soliditet än större företag, vilket leder till högre räntor. Den tredje gäller bristande konkurrens inom banksektorn. I motionen hänvisas till olika modeller för lokala börser, banker och kreditgarantiföreningar i Frankrike, Italien och Australien.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen avslag våren 2001 en motion liknande den nu aktuella om att stimulera upprättandet av lokala börser, banker eller riskkapitalbolag. Vidare avslags två motioner om att mikrolån för blivande småföretagare skulle införas (bet. 2000/02:NU7). Utskottet framhöll i detta sammanhang att frågan om kapitalförsörjning för småföretag intar en central ställning inom näringspolitiken. Enligt utskottets bedömning förelåg inte någon generell brist på kapital för start eller tillväxt av företag, samtidigt som det påpekades att det däremot kan uppstå problem för olika grupper och i vissa delar av landet. I en reservation (m, kd, c, fp) anfördes att riksdagen borde anmoda regeringen att tillse att de olika frågor som tas upp i vissa motioner blir föremål för utredning eller beredning, däribland de båda motionerna om införande av mikrolån för småföretagare.

I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg. omr. 24) framhåller regeringen att utgångspunkterna för dess fortsatta överväganden beträffande kapitalförsörjning är att tydligt motivera och precisera statens roll, att komplettera marknaden och inte agera på den samt att löpande ompröva insatserna.

Även i samband med den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) som regeringen framlade hösten 2001 behandlade utskottet vissa

frågor om riskkapital, lån och garantier. Den bedömning som regeringen gav i propositionen var att statens insatser avseende riskkapital i huvudsak bör inriktas mot att skapa institutionella förutsättningar för den privata marknaden. Statliga aktörer inom riskkapitalmarknaden bör ha en uttalad marknadskompletterande roll, sadet det i propositionen. Vidare bör nätverk mellan investerare, konsulter och entreprenörer främjas. Därtill påtalades att det, i takt med att den privata riskkapitalmarknaden utvecklas och förändras, bör ske en utvärdering och omprövning av de statliga insatserna. Vidare hänvisades till att regeringen givit NUTEK i uppdrag att, tillsammans med ALMI, redovisa en modell för hur ett lånegarantisystem kan utformas. I propositionen påpekade regeringen att dess ambition är att utveckla ett lånegarantisystem som skall vara i drift fr.o.m. januari 2003. Regeringen ser det även som viktigt att främja framväxten av lokala initiativ beträffande kreditgarantiföreningar. För att främja initiativ inom detta område avsätts 3 miljoner kronor under perioden 2002–2004 för att informera om hur man startar lokala och regionala kreditgarantiföreningar.

Utskottet påpekade vid behandlingen av den regionalpolitiska propositionen (bet. 2001/02:NU4) bl.a. sin uppfattning att det aviserade införandet av generella mikrolån kan vara en ändamålsenlig lösning som kan bidra till att småföretag lättare kan etableras och växa. Vidare anfördes att de tidigare prioriterade grupperna kvinnor, ungdomar och invandrare samtidigt skall ges fortsatt förtur. Enlig utskottet är det därför viktigt att lånen följs upp genom statistik över låntagarna, så att hanteringen av olika gruppers låneansökningar och lån kan utvärderas. Utskottet delade även regeringens uppfattning om att ett utvecklat lånegarantisystem skulle kunna ersätta vissa av statens kapitalförsörjningsinsatser och såg positivt på det arbete som företogs på detta område. Beträffande regionala kreditgarantiföreningar anförde utskottet att det såg med intresse på en framväxt av regionala kreditgarantiföreningar och att denna finansieringsform förefaller vara en framkomlig väg vid sidan av andra möjligheter.

I en reservation (m, kd, fp) anfördes att hela kapitalförsörjningssystemet bör genomlysas i en parlamentarisk utredning. Bland annat bör ett system med riskkapitalavdrag utredas. Vidare understryks vikten av att inkludera de skattemässiga konsekvenserna av olika kreditsystem. I en annan reservation (c) hänvisades till olika förslag som presenterats i motioner för att lösa kapitalförsörjningsproblemen i gles- och landsbygd.

För närvarande finns ett omfattande utbud av lån och stöd till företag som administreras av statliga myndigheter, bolag och stiftelser. Några aktörer som kan nämnas i detta sammanhang är ALMI Företagspartner AB, Industrifonden, NUTEK, Norrlandsfonden, Innovationscentrum, Svensk-Norska Industrifonden, AB Svensk Kreditexport och Exportkreditnämnden.

ALMI Företagspartner AB lämnar bl.a. lån och garantier till växande småföretag och till individer som vill starta nya företag. ALMI skall komplettera bankerna och ta större risker, men även bevara sitt kapital intakt. För det nyföretagarlån som ALMI kan lämna i samband med att en företagare påbör-

jar sin verksamhet är maximalt lånebelopp 1 miljon kronor och minimibeloppet 50 000 kr. När det gäller företagarlån till kvinnor och till unga företagare kan lån beviljas med maximalt 150 000 kr och minst 25 000 kr. Industrifonden ger lån till industriella utvecklingsprojekt och marknadsåtgärder samt lämnar finansiering via ägarkapital till i huvudsak små och medelstora företag. En finansiering kan också ske direkt genom att Industrifonden köper aktier i bolaget genom deltagande i en nyemission. Norrlandsfonden erbjuder riskvilliga lån till tillverkande och tjänsteproducerande företag i Norrland. Lånen är i första hand avsedda för små och medelstora företag som behöver kapitalförstärkning för nyetablering, utveckling och expansion. Stiftelsen Innovationscentrum skall stödja kommersiellt intressanta innovationer i tidiga utvecklingsstadier. Stiftelsen skall dessutom stödja innovationsbefrämjande åtgärder i syfte att öka intresset och förståelsen för innovationernas betydelse för den ekonomiska tillväxten. Stödet beviljas antingen som förstudiebidrag utan återbetalningsskyldighet eller som ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. Målgruppen är privatpersoner samt nystartade företag. Den statliga stiftelsen Sjätte AP-fonden gör investeringar i små och medelstora svenska bolag som inte är noterade och som bedöms ha goda möjligheter till värdetillväxt. AB Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden kan vid exportaffärer lämna krediter och garantier som skyddar företagen mot risker vid utlandsaffärer. I sammanhanget kan även den finansierings- och riskkapitaldatabas som NUTEK tagit fram nämnas. Databasen är tillgänglig i form av en webbtjänst och vänder sig till företag och entreprenörer som söker finansiering för sin verksamhet. Databasen innehåller information om svensk och nordisk offentlig finansiering riktad till företag samt vissa EU-stöd. Riskkapitaldatabasen innehåller information om riskkapitalaktörer. Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) skall inom kapitalförsörjningsområdet dels utvärdera ALMI:s kapitalförsörjningsinsatser, dels studera alternativa lösningar i andra länder.

Beträffande såddfinansiering, dvs. finansiellt stöd till tekniska innovationer i deras inledningsskeden, har ett samarbete mellan NUTEK/ALMI och Industrifonden inletts. I juni 2001 ingicks en överenskommelse om att etablera ett samarbete som bl.a. innefattade finansiering i tidiga utvecklingsstadier. Även i fortsättningen skall dock de företag som är i behov av finansiering vända sig till NUTEK. Där avgörs, i samråd med Industrifonden, om projektet är intressant för vidare undersökning. Därefter är det NUTEK som svarar för utredning för att fastställa hur mycket kapital som behövs och andra förutsättningar för projektet. När denna analys är klar är det Industrifonden som fattar beslut om finansieringen och tar över ansvaret för projektet. Liksom tidigare är engagemangsnivån mellan 250 000 kr och 2 miljoner kronor med maximalt 50 % av projektkostnaden. Företag med större kapitalbehov kan vända sig direkt till Industrifonden.

Lånegarantier kan av såväl ALMI som Industrifonden och Norrlandsfonden redan i dag tecknas för företagets banklån eller andra förpliktelser. Detta sker dock i liten utsträckning. Som tidigare nämnts uttalade regeringen i den

regionalpolitiska propositionen att användningen av lånegarantier bör intensifieras. Regeringen har även tidigare uttalat detta (prop. 1997/98:62).

Regeringen gav i juni 2001 NUTEK i uppdrag att, i samarbete med ALMI, redovisa en modell för hur ett statligt lånegarantisystem kan utformas. Uppdraget redovisades till regeringen i februari 2002. I rapporten redovisas varför dagens lånegarantier inte kommer till användning i ALMI:s kapitalförsörjning. Enligt NUTEK beror detta bl.a. på de nuvarande bestämmelserna om att ALMI:s garanti skall omfatta 100 % av det garanterade beloppet. Följden av detta blir att ALMI måste betrakta lånegarantin som vore den en egen skuld. Vidare påpekas att en annan faktor som motverkar användningen av lånegarantier är att ALMI har en för låneverksamhet avsatt lånefond. Det bidrar enligt NUTEK till att när alternativet att ge ett direkt lån jämförs med att göra en lånegarantiutfästelse, framstår lånealternativet alltid som mer gynnsamt. NUTEK konstaterar att vissa förändringar i ALMI:s förordning kommer att göra att lånegarantiinstrumentet kan bli ett operativt fungerande komplement till ALMI:s direkta lån. NUTEK betonar dock att lånegarantier bör vara ett komplement till den direkta långivningen. Vidare anförs att modellen även kan prövas på Industrifondens och Norrlandsfondens verksamhet, vilka i likhet med ALMI redan i dag kan teckna garantier för banklån. Enligt uppgift från Näringsdepartementet har regeringen även tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att presentera ett förslag till lånegarantisystem. Regeringens ambition är att ett utvecklat lånegarantisystem skall finnas i drift från och med januari 2003.

Som tidigare nämnts redovisade NUTEK, tillsammans med ALMI, i september 2001 en sammanställning av erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av småföretagare att utnyttja de finansiella lånesystem som för närvarande finns. I uppdraget ingick att speciellt belysa kvinnors, ungdomars och invandrades möjligheter att få lån till företagande inom särskilt tjänstesektorn. I redovisningen av uppdraget (Erfarenheter och möjligheter för särskilda grupper av företagare att utnyttja de finansiella systemen) föreslår utredningen införandet av två nya lån – mikrolån och småföretagarlån. *Mikrolånets* syfte skall vara att komplettera marknadens behov av små krediter. Kreditnivån bör vara i storleksordningen 10 000–60 000 kr. Vidare bör lånet inte ha amorterings- eller räntefrihet och det bör inte heller finnas något krav på att en bank skall medverka i finansieringen. Lånet skall, enligt förslaget, vara tillgängligt oavsett bransch eller marknad. Därtill bör ett *småföretagarlån* för lån till nya företag och små företag i utveckling införas. Kreditnivån bör enligt förslaget vara 50 000–500 000 kr och det skall utgöra en komplettering till övrig finansiering i form av t.ex. banklån, riskkapital eller eget kapital. Vidare anförs att lånet endast skall kunna ges när tillräcklig upplåning inte är möjlig att erhålla på den kommersiella lånemarknaden. Lånet bör vara flexibelt vad gäller amorteringstid, belopp, ränta och andel av total finansiering samt i övrigt anpassas efter kundens behov. Vidare bör det nuvarande tillväxtlånet behållas i befintligt skick enligt förslaget.

Som även tidigare påpekats beslöt regeringen (dir. 2001:103) i november 2001 att tillsätta en särskild utredare för att se över statens insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå. I uppdraget ingår att lämna förslag till inriktning, effektivisering och organisering av statens insatser för företagsutveckling på regional nivå. Utredaren skall även lämna förslag om förhållandet mellan den regionala organisationen och det nationella kompetenscentrum för företagsutveckling som utgörs av NUTEK och ALMI. I riktlinjerna för utredningsuppdraget hänvisas till de bedömningar som regeringen gör i den regionalpolitiska propositionen, vilka skall vara vägledande för utredningen. Det innefattar bl.a. att statens insatser framför allt skall vara marknadskompletterande, att snedvridning av konkurrens skall undvikas och att insatserna bör ske främst i tidiga skeden. I riktlinjerna understryks även att en övergripande utgångspunkt för ekonomisk hjälp och stöd till företag skall vara att företag i första hand skall utnyttja den reguljära kapitalmarknaden. Härefter bör olika typer av återbetalningsbara låneformer användas och först i sista hand bör direkta statliga bidrag komma i fråga, sägs det i direktivet. Enligt utredningsdirektivet skall en slutrapport lämnas i november 2002. Vidare påpekats att förändringar som kan bli aktuella bör kunna genomföras fr.o.m. januari 2003.

Svenska Riskkapitalföreningen och NUTEK inledde under år 2001 ett samarbete med att för varje kvartal undersöka händelseutvecklingen på den formella riskkapitalmarknaden. Syftet med arbetet är bl.a. att öka transparensen på marknaden och ge entreprenörer och andra som behöver finansiell förstärkning en bättre förståelse för marknadens funktion. I den senaste rapporten om riskkapitalbolagens aktiviteter (R 2002:2), vilken avser fjärde kvartalet år 2001, har ett antal frågor besvarats av företagen om hur de uppfattar den svenska riskkapitalmarknaden och hur dess funktion kan förbättras. Av studien framgår att en majoritet av riskkapitalbolagen är optimistiska inför framtiden och tror att de kommer att investera mer kapital under år 2002 än under år 2001. Åtta av tio riskkapitalföretag anser att det finns tillräckligt många goda idéer/projekt att investera i på dagens marknad. På frågan om vilka de största svårigheterna för branschen är för tillfället var de mest frekventa svaren skattelagstiftningen i kombination med andra regelverk, konjunkurläget och att det är ont om kapital i de tidiga investeringsfaserna.

För närvarande pågår den s.k. Värdepappersfondsutredningen som regeringen tillsatte (dir. 1999:108) i december 1999. Utredningen har till uppgift att göra en kartläggning av den svenska marknaden för värdepappersfonder och andra företag för kollektiva investeringar samt en utvärdering av marknadens funktionssätt. I uppdraget ingår att analysera om det finns behov av att skapa ytterligare förutsättningar för etablering av slutna fondföretag – i synnerhet för investeringar i riskkapital – och i förekommande fall ge förslag till lagstiftning samt i detta sammanhang även analysera de institutionella förutsättningarna vad gäller schablonbeskattning av värdepappersfonder. I utredningsdirektivet nämns särskilt den rapport (Entreprenörsfonder – riskkapital till växande företag) som NUTEK och Industriförbundet presenterade hösten

1998 vari föreslogs att regler för slutna fonder skall införas i syfte att underlätta investeringar i riskkapital. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete i juli 2002.

I december 2001 presenterade Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) på uppdrag av regeringen en rapport om hur andra länder stöder kapitalförsörjningen i små och medelstora företag. Utredningens huvudsakliga syfte var att beskriva och analysera hur riskkapitaltillförseln till små och medelstora företag fungerar i vissa utvalda länder samt att beskriva statens roll i detta sammanhang. De länder som studerats är Förenta Staterna, Japan, Frankrike, Danmark, Tyskland och Storbritannien. I slutsatserna konstateras att ett genomgående drag för samtliga undersökta länder är att det finns brister i systemen för kapitalförsörjning till mindre och nystartade företag. Dessa brister finns framför allt för företag i de allra tidigaste faserna, för finansiering av FoU-investeringar och när det gäller att tillgodose företag som har mindre kapitalbehov. Vidare konstateras att det finns vissa programinsatser i de undersökta länderna som är mycket intressanta att införa i Sverige, men att inget enskilt program kan fungera som en universallösning och åtgärda alla brister på marknaden.

Beträffande ändrade skatteregler som ett medel för att stödja företagens och företagarnas kapitalförsörjning har regeringen aviserat (prop. 2001/02:4 s. 171) sin avsikt att återkomma i frågan när utredningen om beskattning av ägare i fåmansföretag lämnat sitt slutbetänkande. Utredningen beräknas vara avslutad i maj 2002. Skatteutskottet avstyrkte (bet. 2001/02: SkU15) våren 2002 motionsyrkanden om ändringar i skattereglerna för fåmansföretag. Utskottet ansåg att det inte fanns någon anledning för riksdagen att föregripa den pågående utredningen och regeringens beredning av hithörande frågor. I en reservation (m, kd, c, fp) anmodades ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som anförts i motionerna.

När det gäller stöd till start av näringsverksamhet kan nämnas att syftet är att ge företrädesvis arbetslösa, som inte kan få ett arbete och som har förutsättningar för att starta egen verksamhet, bidrag till försörjningen under inledningsskedet av verksamheten. Stödet får lämnas till den som är eller riskerar att bli arbetslös och är arbetssökande på arbetsförmedlingen. Stöd kan också ges till personer som är bosatta i ett stödområde även om de inte är arbetslösa. Stödet lämnas endast till den som bedöms ha goda förutsättningar att driva företag och om verksamheten bedöms få en tillfredsställande lönsamhet och ge varaktig sysselsättning. Det ekonomiska stöd som lämnas är ett s.k. aktivitetsstöd. Det innebär att den som är berättigad till ersättning från arbetslöshetskassa får aktivitetsstöd motsvarande arbetslöshetsersättningen.

Utskottets ställningstagande

Frågan om kapitalförsörjning för småföretag intar, vilket utskottet tidigare uttryckt (bet. 2000/01:NU7), en central ställning inom näringspolitiken. En effektivt fungerande kapitalmarknad är en grundförutsättning för skapandet av nya företag och tillväxt i befintliga företag. Emellertid kan det förekomma

brister på marknaden. Det gäller bl.a. att vissa grupper har svårare att erhålla finansiering samt att marknaden inte fungerar tillfredsställande i vissa regioner. Vidare är det viktigt att tillse att det finns kapital i de tidigaste utvecklingskedena.

För närvarande pågår ett arbete med att se över olika delar av kapitalförsörjningen. Regeringen har, som nämnts, i olika sammanhang framhållit att utgångspunkterna för dess fortsatta övervägande beträffande kapitalförsörjning är att statens roll tydligt skall motiveras och komplettera marknaden. Vidare har påtalats att statsmakternas insatser löpande måste omprövas. Utskottet har inte haft någon avvikande uppfattning.

Flera av de aspekter som berörs i motionerna är för närvarande föremål för utredning inom Regeringskansliet. Som tidigare nämnts har regeringen i olika sammanhang meddelat sin avsikt att införa generella mikrolån. På regeringens uppdrag har NUTEK, tillsammans med ALMI, framlagt förslag om sådana mikrolån. Även frågan om att utveckla statliga garantier för lån till små- och medelstora företag har utretts av NUTEK. Beredning av dessa förslag sker för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare pågår ett arbete med att se över statsmakternas insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå. Utskottet finner därav inget skäl för ett tillkännagivande beträffande mikrolån.

Utskottet delar uppfattningen att staten bör underlätta framväxten av regionala kreditgarantiföreningar. För att främja initiativ inom detta område har som tidigare nämnts medel avsatts under perioden 2002–2004 för att informera om hur man startar lokala och regionala kreditgarantiföreningar. Enligt utskottets mening får därför förslaget i motionerna 2001/02:N364 (mp) och 2001/02:N365 (mp) anses i hög grad tillgodosett.

Utskottet vill i detta sammanhang även betona vikten av att kunskaperna hos finansörerna om kvinnor, unga och personer med invandrarbakgrund som driver företag förbättras. Det är enligt utskottets mening viktigt att arbeta för förändrade attityder hos olika aktörer gentemot de grupper som har svårigheter att få krediter.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Social ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om olika insatser för att främja den sociala ekonomin med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete. *Jämför reservationerna 4 (m, kd, fp) och 5 (c).*

Motionerna

Enligt vad som anförs i motion 2001/02:N306 (s) har det sociala företagandet en stor potential. Motionärerna menar att en satsning på socialt företagande kan vara ett bra komplement till de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finns. Sverige borde, som flera EU-länder redan gjort, underlätta för den sociala ekonomins företag, sägs det i motionen. Detta kan ske genom att man stimulerar samverkan mellan offentlig sektor och de nya sociala företagen. Ett annat sätt är att uppmuntra och underlätta för de privata företagen att verka som mentorer för de sociala företagen. Statsmakterna måste även se till att det sociala företagandet får samma tillgång till företagsrådgivning och kompetensutveckling som andra småföretag samt att det finns kreditinstitut som kan ge de sociala företagen tillgång till riskkapital och krediter.

I motion 2001/02:N351 (s) framhålls att den offentliga sektorns grundläggande ansvar att ge medborgarna det som är det offentligas åtagande inte bör hindra att man lämnar över det faktiska genomförandet till andra aktörer. Sådana aktörer kan enligt motionärerna exempelvis vara föreningar, kooperativ, ömsesidiga företag, stiftelser eller andra lokala utvecklingsgrupper. Några exempel som lyfts fram i motionen är äldreomsorg, barnomsorg samt vård och rehabilitering av människor med missbruksproblem. Enligt motionärerna bör Sverige även studera hur den sociala ekonomin växt fram i Europa, då vi därav kan lära mycket om attityder till och regelverk för kooperativ och andra organisationsformer inom den sociala ekonomin. Vidare anförs att det behövs mer av erfarenhetsutbyte om social ekonomi.

Vikten av att sprida kunskap om den sociala ekonomin betonas i motion 2001/02:N356 (s). Anledningen till det är att, vilket undersökningar visat, få svenskar har kännedom om den sociala ekonomin och dess innebörd. Det finns därför ett behov av informations- och kunskapsspridning om den sociala ekonomin. Denna informations- och kunskapsspridning bör enligt motionärerna omfatta följande fyra områden:

- Information och utbildning till aktiva medlemmar i föreningar, kooperativ, stiftelser och lokala utvecklingsgrupper. Den sociala ekonomins aktörer behöver stärka sin kompetens när det gäller att möta och hantera olika åtgärder och politiska insatser som riktas mot dem.
- Information till och utbildning av politiker och tjänstemän inom offentlig förvaltning. Det gäller kunskapen inom förvaltningar samt hos förtroendevalda beträffande villkoren och förutsättningarna för aktörer inom den sociala ekonomin. Detta är viktigt med tanke på upphandlingar och andra åtgärder inom närings- och arbetsmarknadspolitikens område.
- Utbildning av elever inom grundskola och gymnasium. Det gäller den bild av social ekonomi som bör ges till barn och ungdomar. Om verksamheten inom den sociala ekonomin inte kan framstå som ett alternativ till sedvanlig verksamhet kommer den att få det svårt i framtiden.

- Utbildning av elever vid universitet och högskolor. Detta avser hur verksamheter och organisationer med social ekonomi som inriktning skall kunna få större uppmärksamhet och utrymme inom den högre utbildningen.

I motion 2001/02:N314 (c) begärs ett tillkännagivande om att framtidens välfärd genom den sociala ekonomin kan utvecklas ur ett underifrånperspektiv. Enligt motionärerna förstärks den lokala demokratin genom medborgarnas engagemang. Den sociala ekonomin skapar bättre förutsättningar för människorna att själva ha makten över sina liv och för att stärka och förbättra välfärden och bidra till en än mer utvecklad medborgardemokrati, sägs det i motionen. Medborgaren reduceras i den sociala ekonomin inte till klient eller kund utan ges möjlighet att bära sitt ansvar som medborgare med de skyldigheter och rättigheter som detta innebär. Även i motion 2001/02:N27 (c) begärs ett tillkännagivande med innebörd enligt ovan. Därtill begärs tillkännagivanden i ytterligare två avseenden. För det första att den sociala ekonomin även skall kunna appliceras på mindre enheter som komplement till hela verksamheter inom skolor, sjukhus och vårdinrättningar för att främja en utveckling av verksamheter som annars riskerar att avvecklas. Regeringens införande av stopplagar sätter även stopp för den sociala ekonomins möjligheter. För det andra bör regeringen möjliggöra för kommuner och landsting att i större utsträckning än i dag dela upp större upphandlingar i mindre delar. Därigenom kan förutsättningarna för den sociala ekonomins aktörer att delta förbättras, sägs det i motionen. Många aktörer inom den sociala ekonomin är förhållandevis små och har begränsade resurser. Detta ställer ofta till problem i samband med att lokala upphandlingar genomförs. Det faktum att lokala upphandlingar ofta är omfattande och berör hela verksamhetsområden leder till att den sociala ekonomins möjlighet att delta i dessa upphandlingar blir begränsad.

Tillkännagivanden i fem avseenden begärs i motion 2001/02:N362 (c, m, v, kd, fp, mp). Det första gäller att regeringen skall fortsätta sitt arbete med att stimulera till ökad medvetenhet och kunskap om den sociala ekonomin. I motionen refereras till ett antal insatser som gjorts på området. Dessa insatser har ökat intresset för och medvetenheten om den sociala ekonomin varför det är viktigt att detta arbete fortskrider, sägs det i motionen. För det andra gäller det att regeringen ger den sociala ekonomin en plats i regional- och näringspolitiken för att därigenom öka den lokala demokratin och tillvarata människors engagemang. Genom den sociala ekonomins aktörer kan lokalsamhället leva och växa utifrån sina egna förutsättningar, sägs det i motionen. Människors engagemang och ansvarstagande tas till vara och nya dynamiska allianser bildas. Detta bidrar i hög grad till lokal demokrati och gör att människor känner större ansvar för samhällsutvecklingen. För det tredje bör regeringen uppmärksamma och underlätta för den sociala ekonomins företag, i likhet med vad andra medlemsländer i EU gjort. I motionen nämns Italien och Spanien som exempel. För det fjärde bör regeringen ta initiativ till att kunskap om den sociala ekonomin och dess möjligheter sprids till allmänheten, och då särskilt inom skolväsendet. Det sista tillkännagivandet gäller att regeringen

bör utreda förutsättningarna för att ett lärosäte får ett särskilt uppdrag att ansvara för spridning av forskningsresultat om den sociala ekonomin. När det gäller dagens forskning med anknytning till social ekonomi, sägs det i motionen att det pågår forskning inom en rad relevanta forskningsområden. Dessa forskningsinsatser bör emellertid intensifieras samt utgå ifrån den sociala ekonomins betydelse ur både ekonomisk och social synvinkel.

De lokala kooperativa utvecklingscentren bör enligt vad som anförs i motion 2001/02:N364 (mp) ges förutsättningar för att arbeta med social ekonomi och bildandet av kreditgarantiföreningar. Genom förslagen i den regionalpolitiska propositionen gavs dessa ett vidgat ansvarsområde. Förutom gratis information och rådgivning till grupper som vill starta kooperativa företag skall de även främja sådan företagsutveckling lokalt och regionalt. För detta bör de lokala kooperativa utvecklingscentren ges förutsättningar, sägs det i motionen.

I motion 2001/02:N365 (mp) framhålls den sociala ekonomins betydelse för samhällsekonomin. Den sociala ekonomin har förutsättningar att bidra med nya arbetstillfällen, speciellt för grupper som är svaga på arbetsmarknaden, sägs det i motionen. Den sociala ekonomin kan också öka samhällets service, exempelvis genom kreativa nya välfärdslösningar inom vård och omsorg. Läger man sedan till den aktivitet och potential som finns i föreningslivet och folkrörelserna samt i den ideella sektorn kan satsningar på den sociala ekonomin komma att få avsevärd betydelse för den ekonomiska tillväxten och särskilt för landsbygdens överlevnadsmöjligheter, enligt motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen behandlade våren 2001 (bet. 2001/01:NU7) ett antal motioner beträffande kooperativa frågor och social ekonomi. Samtliga då aktuella motionsyrkanden avstyrktes med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete. I detta sammanhang uttalade utskottet bl.a. att det ser mycket positivt på sådan verksamhet som bedrivs inom ramen för det som benämns social ekonomi. Vidare anfördes att social ekonomi bygger på en typ av underifrånperspektiv som utskottet anser i ökad utsträckning bör känneteckna olika samhällsaktiviteter.

I en reservation (m, kd, fp) påpekades att kooperativa företag bör behandlas som andra företag. Enligt reservanterna finns det ingen grund för att påstå att kooperativa företag är missgynnade. Följaktligen erfordras inga ytterligare åtgärder för att främja de kooperativa företagen och den sociala ekonomin. I stället bör en generellt verkande näringspolitik eftersträvas. Enligt en annan reservation (c) borde riksdagen göra ett tillkännagivande om att det behövs avregleringar som ger utrymme och skapar förutsättningar för den sociala ekonomin.

Hösten 1997 tillsatte regeringen en interdepartemental arbetsgrupp om den sociala ekonomin och dess utveckling. I gruppens uppdrag framhölls särskilt tre områden som viktiga att belysa: den sociala ekonomins relation till den

offentliga sektorn; stöd från svenska staten och EU till social ekonomi; lagstiftning och ekonomiska villkor som har betydelse för den sociala ekonomin. Arbetsgruppens förslag och slutsatser presenterades i januari 2000 i slutrapporten Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt?. I rapporten beskrivs social ekonomi på följande sätt: ”Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhälleliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom social ekonomi har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som drivkraft.” Arbetsgruppens slutrapport omfattar dels en belysning av betydelsen för det svenska samhället av verksamhet som bedrivs i föreningar, kooperativ, allmännyttiga stiftelser och liknande sammanslutningar, dels en kartläggning av villkoren för verksamheterna. Utifrån denna kartläggning formuleras ett antal områden där det behövs vidare utredning och dialog samt ett antal frågeställningar som bedöms ha stor betydelse för de berörda verksamheternas framtida utvecklingsmöjligheter. Hur arbetsgruppens slutsatser och förslag har genomförts kommenteras av regeringen bl.a. i skriften Social ekonomi – en skrift om Regeringskansliets arbete med ett nytt begrepp, som utgavs våren 2001. Härpå påpekas bl.a. att regeringen i budgetpropositionen för år 2001 lanserade det nya politikområdet folkrörelsepolitik. Vidare redogörs kortfattat för forskning, statistik m.m.

I budgetpropositionen för år 2002 nämns den sociala ekonomin som en utvecklingsfaktor förutom inom folkrörelsepolitiken även i samband med regionalpolitiken, näringspolitiken, arbetsmarknadspolitiken samt storstadspolitiken. Vidare påpekar regeringen i budgetpropositionen (prop. 2001/02:1 utg. omr. 17) att resultatet av informationskampanjen Starta eget tillsammans visar att det finns behov av ökad kunskap om kooperativt företagande. Regeringen övervägde därför att utvidga lokala kooperativa utvecklingscenters uppdrag till att, förutom att tillhandahålla gratis rådgivning och information om kooperativt företagande, även gälla stöd till företagande inom den sociala ekonomin.

I den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) som regeringen lade fram hösten 2001 återfinns ett antal förslag som berör den sociala ekonomin och som lyfter fram dess roll i lokal utveckling, företagande och service. Regeringen bedömde bl.a. att statistik och omvärldsanalyser inom området social ekonomi bör kunna utgöra en del av verksamheten vid ITPS och avser att återkomma i frågan. Vidare ansåg regeringen det vara av särskild vikt att främja det utvecklingsarbete som sker i exempelvis lokala utvecklingsgrupper, hembygdspoliseringar och kulturföreningar. I förslaget till lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete skulle därför avsättas 30 miljoner kronor för perioden 2002–2004, med tyngdpunkt på den ideella sektorns insatser i lokalt utvecklingsarbete. I propositionen aviserade regeringen även sin avsikt att fortsätta stödja folkrörelserådet Hela Sveriges samt Skärgårdarnas Riksförbund. Därtill skulle lokala kooperativa

utvecklingscenter (LKU) få ett vidgat uppdrag. Förutom att ge gratis information och rådgivning till grupper som vill starta kooperativa företag skall de på ett bredare sätt främja företagande och företagsutveckling i den sociala ekonomin. För att främja lokala initiativ föreslog regeringen i propositionen ett särskilt stöd till berörda aktörer på 3 miljoner kronor under perioden 2002–2004 för att informera om lokala och regionala kreditgarantiföreningar. I förslagen till såväl nationellt program för entreprenörskap som lokala utvecklingsprogram för kommersiell service framhålls att den sociala ekonomins aktörer, närmare bestämt lokala utvecklingsgrupper, kooperativ och ideell sektor, skall omfattas och vara representerade i partnerskap.

Riksdagen behandlade hösten 2001 den regionalpolitiska propositionen (bet. 2001/02:NU4) och de ekonomiska åtaganden som följde i budgetpropositionen (bet. 2001/02:NU2). En utskottsmajoritet stödde regeringens förslag.

Regeringen beslutade i september 2001 att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp för frågor rörande folkrörelser och social ekonomi. Gruppen består av fjorton personer från sju departement. Syftet med tillsättandet av denna grupp är att tillvarata den kompetens som finns i Regeringskansliet och forma en samlad kunskapsbas. Gruppens uppgift är att dels utgöra forum för samråd och ge underlag för en mer samlad politik, dels följa upp vissa insatser på området. I arbetet ingår bl.a. att följa upp förslagen från arbetsgruppen om social ekonomi och fungera som referensgrupp. Även frågor om statistik, forskning och relationerna till EU inom området ingår i arbetsgruppens uppgifter. Dessutom skall gruppen följa upp slutsatserna från den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi.

Under år 2001 har olika insatser gjorts för att förbättra statistiken om den sociala ekonomin. SCB har på regeringens uppdrag deltagit i ett internationellt projekt i FN:s regi med syftet att utveckla en internationell standard för satelliträkenskaper till nationalräkenskaperna över den s.k. nonprofit-sektorn. I ett annat uppdrag har SCB (inom ramen för de s.k. ULF-undersökningarna) kartlagt svenskarnas engagemang i ideella och ekonomiska föreningar. Detta uppdrag kommer att avrapporteras under år 2002. Regeringen för även en dialog med ITPS angående myndighetens eventuella ansvar för statistik och omvärldsanalyser inom området social ekonomi.

Beträffande samarbetet inom EU är det generaldirektoratet för företagspolitik som ansvarar för frågor om social ekonomi i form av verksamhet i kooperativ, föreningar, ömsesidiga företag och stiftelser. Under det svenska ordförandeskapet hölls i Gävle den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi i juni 2001. Den arrangerades av den svenska regeringen och organisationer inom den sociala ekonomin i samverkan. Samordnande organ för förberedelserna och genomförandet har varit en nationalkommitté med statsrådet Ulrica Messing som ordförande och tjugo ledande representanter för kooperativa och ideella organisationer. Under konferensen hölls bl.a. ett ministertrojkamöte (Sverige, Frankrike och Belgien) som sammanfattades skriftligt av det svenska EU-ordförandeskapet. Sammanfattningen innehöll bl.a. följande slutsatser:

- Att det är viktigt att den sociala ekonomins företag uppmärksammas när det ställs krav på företagens sociala ansvarstagande, eftersom sådant ansvarstagande är den sociala ekonomins grundval.
- Att den offentliga sektorn på allvar söker samverkan med den sociala ekonomin när det gäller upphandling, bidrag m.m.
- Att idrottsrörelsen främjas inte minst när det gäller barn, ungdomar och personer med handikapp.
- Att den sociala ekonomins förmåga uppmärksammas, särskilt i lokalsamhället, för att skapa samverkan och tillit mellan människor och därigenom lösa lokala behov (s.k. socialt kapital).
- Att regeringarna måste samverka och utbyta erfarenheter om social ekonomi och att EU-kommissionen och regeringarna måste söka dialog och bjuda in företrädare för den sociala ekonomin i olika sammanhang.

I regeringens åtagande ingår att följa upp konferensens slutsatser. Under det svenska ordförandeskapet inleddes även regelbundna möten om social ekonomi på tjänstemannanivå mellan trojkaländerna och kommissionen. År 2001 har sammanlagt sex sådana möten genomförts. I de svenska nationella programmen för bl.a. mål 3 och Equal har förutsättningarna för projektstöd förbättrats för lokala och regionala aktörer i form av föreningar, kooperativ, stiftelser och lokala utvecklingsgrupper. Främst handlar det om projekt med inriktning på nya källor till arbete samt lokal utveckling. Regeringen har på prov infört förskott inom några av programmen för att underlätta för små lokala aktörer och små projekt med stor insats av ideellt arbete.

I juli 2001 presenterade EU-kommissionen en grönbok om företagens sociala ansvar (Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar), där den sociala ekonomins ekonomiska företagsformer omnämns som särskilt socialt ansvarstagande. Syftet med grönboken är att starta en bred debatt om hur EU skulle kunna främja företagens sociala ansvarstagande på både europeisk och nationell nivå. För det fortsatta arbetet har kommissionen upprättat en grupp med representanter från respektive medlemsland som skall bistå i det fortsatta arbetet. Avsikten är att sommaren 2002 presentera en strategi för arbetet med företagens sociala ansvar.

Det bör även noteras att den s.k. Upphandlingskommittén i sitt slutbetänkande Mera värde för pengarna (SOU 2001:31) lagt fram vissa förslag som syftar till att möjliggöra positiv särbehandling vid offentlig upphandling. Kommittén har bl.a. föreslagit att kommuner och landsting vid upphandling av vård och omsorg skall få kräva att en leverantör inte är ett renodlat kommersiellt företag, och alltså kunna ge företräde för icke vinstsyftande företag och organisationer, exempelvis kooperativ. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Beträffande situationen för personalkooperativ, ekonomiska föreningar och andra som verkar eller vill verka inom hälso- och sjukvården kan nämnas att en analys av deras situation ingår som en del i uppdraget för utredningen om vårdens ägarformer. Utredningen har att behandla frågor om privatisering och privata vinstintressens roll inom akutsjukvården. I kommittédirektiven (dir.

2000:103) påpekas att personalkooperativ och små företag många gånger har svårt att i upphandlingssituationen klara av att konkurrera med de större bolagen. Därför finns risken att det tidigare offentliga monopolet byts mot ett oligopol, där enbart de stora bolagen kommer att bedriva vård vid sidan av det offentliga. Utredaren skall lämna sitt slutbetänkande senast den 1 december 2002.

Vad sociala arbetskooperativ anbelangar har näringsminister Björn Rosengren och statsrådet Ulrica Messing berört ämnet i var sitt svar på interpellationer – interpellation 2000/01:349 av Barbro Feltzing (mp) och 2001/02:44 av Inger Segelström (s) – under år 2001. I interpellationsdebatten den 15 november 2001 uttalade statsrådet Ulrica Messing bl.a. att de sociala arbetskooperativen är utmärkta exempel på att det går att hitta former mellan det statliga och det privata som ger många människor nya möjligheter till arbete, större makt över den egna situationen och ett bättre liv i gemenskap med andra. I båda svaren hänvisades till en pågående studie som finansierades av NUTEK, Socialstyrelsen och Vinnova. Studien syftar till att definiera och avgränsa begreppet sociala arbetskooperativ, beskriva den samhällsliga stödstrukturen samt analysera hur stödet påverkar och kan påverka en utveckling. I båda interpellationssvaren framhölls att de sociala arbetskooperativen spelar en viktig roll men att regeringen vill invänta studien innan eventuella insatser diskuteras. Studien beräknas vara klar våren 2002.

Socialdepartementet och NUTEK finansierar sedan ett par år ett projekt med syftet att utveckla modeller och metoder för kooperativ äldreomsorg samt informera och ge stöd till sådana initiativ. Äldrekooperativprojektet är ett nationellt projekt med syfte att informera om möjligheterna att starta och driva äldreomsorg i kooperativ regi. Projektet drivs av Föreningen Kooperativ Utveckling i Sverige och Kooperativt Idécentrum i Stockholm i samverkan med lokala kooperativa utvecklingscenter (LKU) i hela landet.

I den av riksdagen (bet. 2001/02:KU14) nyligen behandlade demokrati-propositionen (prop. 2001/02:80) finns några förslag som bör nämnas i detta sammanhang. Det första gäller folkrörelseforum för dialog mellan regeringen och företrädare för folkrörelser, föreningar och andra medborgarsammanslutningar. Detta för att, enligt regeringens bedömning, olika medborgarsammanslutningars förutsättningar och möjligheter att delta i den politiska processen behöver utvecklas. Enligt vad som anförs i propositionen kan dessa forum t.ex. handla om folkrörelsernas och föreningarnas villkor vad gäller lagstiftning och finansiering samt om hur man på bästa sätt skall tillvarata föreningslivets samlade kunskaper och resurser. För det andra påtalar regeringen att den avser att tillsätta en särskild utredare för att kartlägga hur lagstiftningen inom olika områden påverkar ideella föreningar. Via företrädare för föreningslivet har regeringen uppmärksammat på att det finns vissa problem och oklarheter som sammanhänger med organisationsformen, skriver man i propositionen. Vidare påpekar regeringen att den funnit behov av att på nytt utreda frågan om allmänna samlingslokaler och deras betydelse för föreningslivet och närsamhället.

I årsredovisningen för år 2001 redogör NUTEK för hur myndigheten disponerat stödet för kooperativ utveckling. Av stödet om 20 miljoner kronor har 18 miljoner kronor fördelats till de 24 lokala utvecklingscentren. Två miljoner kronor har använts till bl.a. kompetensutveckling av kooperativa rådgivare, utvecklingsprojekt, seminarier m.m. NUTEK har under år 2001 även arbetat fram ett förslag till ny förordning för statsbidraget till kooperativ utveckling. De nya reglerna gäller från och med januari 2002. Från och med år 2002 har de lokala kooperativa utvecklingscentren fått ett utökat ansvar av regeringen att – förutom att tillhandahålla gratis information och rådgivning för att starta kooperativa företag – även omfatta främjandet av företagande och företagsutveckling i den sociala ekonomin lokalt och regionalt. I budgetpropositionen för år 2002 har regeringen därför utökat anslaget 38:2 Näringslivsutveckling m.m. inom utgiftsområde 24 med ytterligare 5 miljoner kronor för år 2002. De två därefter följande åren skall stödet ökas med 5 miljoner kronor per år. Stödet år 2004 uppgår därmed till 35 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser mycket positivt på sådan verksamhet som bedrivs inom ramen för det som benämns social ekonomi. Det finns enligt utskottets mening en stor utvecklingspotential för den sociala ekonomin och de olika verksamhetsformer den innefattar. Som nämnts har dessa verksamheter allmännyttan eller samhällsnytta och inte vinstintresse som främsta drivkraft, och kan mobilisera medborgarnas engagemang och arbetsinsatser i sådant som har direkt koppling till människors vardag. Den sociala ekonomin bygger på en form av underifrånperspektiv som utskottet anser i ökad utsträckning bör känneteckna olika samhällsaktiviteter. Verksamheter inom den sociala ekonomin kan både ha positiva effekter på den ekonomiska utvecklingen och medföra nya lösningar på vård- och omsorgsområdet.

Utskottet delar således många av de synpunkter som förs fram i de motioner som här tas upp. Samtidigt kan utskottet konstatera att det görs och avses att göras en rad insatser som ligger i linje med vad som kommit till uttryck i olika här aktuella motioner. I den s.k. regionalpolitiska propositionen, vilken utskottet behandlade hösten 2001, aktualiserades en rad frågor som berör den sociala ekonomin. Utskottet vill i detta sammanhang bl.a. framhålla det utvidgade uppdrag som lokala kooperativa utvecklingscenter givits. Från och med år 2002 har dessa fått ett utökat ansvar och omfattar nu allt företagande inom den sociala ekonomin. Samtidigt har den statliga finansieringen för verksamheten ökats. Utskottet vill här även framhålla programmen för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete som skall genomföras under perioden 2002–2004. Programmen består av två insatsområden: entreprenörsfrämjande åtgärder med tyngdpunkt i personer och företagare med utvecklingsidéer samt lokalt utvecklingsarbete med tyngdpunkt i den ideella sektorns möjligheter att bidra till den lokala utvecklingen.

Inom Regeringskansliet tillsattes hösten 2001 en interdepartemental arbetsgrupp för frågor om folkrörelser och social ekonomi. Gruppens uppgift är

dels att genom samråd ge underlag för en mer samlad politik, dels att följa upp olika insatser på området. I gruppens uppgift ingår bl.a. frågor om statistik, forskning och samarbete inom EU. Samtidigt pågår som tidigare nämnts olika insatser för att förbättra statistiken och kunskaperna om den sociala ekonomin.

Mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits och det arbete som för närvarande pågår om kooperativa företag och social ekonomi finner utskottets inte något behov av ett riksdagsuttalande i frågan. De här aktuella motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Auktorisation

Näringslicens för företagare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå här aktuella motionsyrkanden om införande av näringslicens för företagare. Utskottet anser inte att ett generellt ingrepp i näringsfriheten är rätt väg att gå för att komma till rätta med den typ av problem som kan uppstå genom ekonomisk brottslighet.

Motionerna

Riksdagen bör, enligt vad som anförs i motion 2001/02:Ju395 (s), göra ett tillkännagivande om att kraven för näringstillstånd bör skärpas. Enligt motionärerna måste samhället ställa krav på blivande företagare, vilket bl.a. innefattar att de besitter kunskap om de regler som gäller på den svenska arbetsmarknaden. Vidare anförs att det inte heller är rimligt att en företagare som vid upprepade tillfällen drivit företag i konkurs skall tillåtas starta företag gång på gång. Ett krav på näringstillstånd i kombination med ett kunskapskrav om de förhållanden som råder på arbetsmarknaden är nödvändigt för att motverka såväl ekonomisk brottslighet som svart arbetskraft, sägs det i motionen.

Även i motion 2001/02:N272 (s) begärs ett tillkännagivande om att personer som startar företag bör genomgå en grundläggande utbildning. Enligt motionärerna grundar sig konflikter på en arbetsplats och konflikter med myndigheter och fackliga företrädare ofta på att företagaren inte har tillräcklig kunskap, vilket gör att osäkerhet skapas om vilka lagar och regler som gäller. Det finns även, enligt motionärerna, oseriösa företag som varken följer lagar eller avtal och som därigenom konkurrerat ut andra företag i branschen. För att undvika dessa problem anser motionärerna att samhället bör se till att personer som startar företag har satt sig in i vad som gäller. Personer som avser att starta ett företag bör därför genomgå en grundläggande utbildning för att därigenom erhålla vad motionärerna benämner ett "företagskörkort". En sådan utbildning bör bl.a. innehålla skattelagstiftning, bokföring, arbetsrätt och arbetsmiljölöslagstiftning, sägs det i motionen.

En liknande uppfattning framförs i motion 2001/02:N336 (s). Motionärerna menar att en orsak till missförhållanden på arbetsmarknaden är okunskap, bl.a. beträffande arbetsrätten, hos många arbetsgivare. För att få en arbetsmarknad där alla parter kan ta sitt ansvar bör blivande företagare genomgå en utbildning som omfattar de grundläggande reglerna på arbetsmarknaden vid start av företag, arbetsrätt, förhandlingar och avtal samt övriga regler som gäller på arbetsmarknaden. Enligt motionärerna skulle detta kunna vara ett villkor för rätten att erhålla en F-skattsedel. En avklarad utbildning bör även vara ett villkor för att kunna tillgodogöra sig olika former av stöd och bidrag såsom exempelvis stöd för start av näringsverksamhet eller lån hos ALMI. Vidare anförs att det kan vara speciellt svårt för företagare utan kunskap och erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden att tillgodogöra sig det svenska regelverket. Därför bör – som en del i åtgärder för att skapa lika möjligheter för alla att starta företag – de dokument som reglerar arbetsmarknaden finnas tillgängliga på flera olika språk, sägs det i motionen. Ovanstående bör enligt motionärerna ges regeringen till känna.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2001 avslag riksdagen (bet. 2000/01:NU7) en motion vari anfördes att Branschsaneringsutredningens förslag om införande av en näringslicens skulle genomföras. Ett enigt utskott anförde att likvärdiga konkurrensvillkor för företagen är en grundläggande och mycket viktig princip som bör gälla alla delar av näringslivet. Utskottet framhöll att ett generellt ingrepp i näringsfriheten inte är rätt väg att gå för att komma till rätta med den typ av problem som kan uppstå genom ekonomisk brottslighet. I stället förordades en effektiv tillsyn av gällande lagar och bestämmelser på olika områden.

Den övergripande principen för näringsverksamhet i Sverige är den fria etableringsrätten. Förekommande lagstadgade auktorisationer är i princip inriktade på yrkesutövare av verksamheter, inte på rätten att driva näring inom aktuell verksamhet. Således avser t.ex. auktorisation av revisorer utbildningskrav och vandelskrav avseende den enskilda auktoriserade revisorn, medan ägande och ledning av revisionsföretag är oreglerade.

En lagstadgad auktorisation tillgrips i huvudsak endast för att säkerställa medborgarnas liv, hälsa och säkerhet. I vissa fall krävs tillstånd för näringsverksamhet då stora ekonomiska värden står på spel, t.ex. bankverksamhet och försäkringsverksamhet, och om vanskötsel kan leda till att förtroendet för vitala delar av samhällssystemet kan störas.

I några fall förekommer krav på tillståndsprövning för att bedriva aktivitet inom viss näringsverksamhet. Inom restaurangverksamhet finns krav på serveringstillstånd för att säkerställa att krav som är förenade med utskänkning av alkoholhaltiga drycker uppfylls (SFS 1994:1738, 6 kap.). Detta är således inte en för restaurangverksamhet generell tillståndsprövning. För yrkesmässig trafik finns en tillståndsprövning inriktad på yrkeskunskande, ekonomiska förhållanden och gott anseende. För taxiförare tillkommer krav på taxiförarle-

gitimation, vars primära syfte är att tillförsäkra taxikunderna säkra transporter (SFS 1998:779).

Frågan om tillståndskrav för etablering av vissa näringsverksamheter togs upp av Branschsaneringsutredningen i dess slutbetänkande om branschsanering och andra metoder mot ekobrott (SOU 1997:111 s.100). Utredningens huvuduppgift var att behandla frågan om bekämpning av ekobrott, särskilt skatteundandragande. Beträffande näringstillstånd påpekades bl.a. att för att hindra olämpliga personer från att etablera sig i särskilt utsatta branscher kan krav på tillstånd införas med vidhängande lämplighetsprövning och efterföljande tillsyn för den som vill vara verksam i en sådan näring. Vidare anfördes att ett krav på att den presumtive företagaren personligen eller på annat sätt har tillgång till grundläggande kunskaper i bokföring, skatteregler, arbetslagstiftning m.m. (företagarkunskaper) kan verka förebyggande. Utredningen har inte lett till att några åtgärder vidtagits på detta område.

Beträffande vad i motionen nämns om kontroll av personer som beviljas stöd till start av näringsverksamhet kan nämnas att enligt förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program bör länsarbetsnämnden inhämta upplysningar om den enskilde och dennes förutsättningar att driva näringsverksamhet innan nämnden beslutar om stöd till start av näringsverksamhet. Enligt AMS allmänna råd för ovan nämnda förordning påtalas att skulder hos kronofogdemyndigheten eller andra skulder bör inte med automatik utesluta att en sökande anvisas till programmet. Däremot kan skulder medverka till att verksamheten inte bedöms bli lönsam eller att sökanden inte bedöms ha förutsättningar för att driva näringsverksamhet. Länsarbetsnämnden bör ta kontakt med kronofogdemyndigheten för att klara ut om det finns en avbetalningsplan. Om en avbetalningsplan finns eller är på gång och övriga villkor är uppfyllda bör bidrag kunna beviljas. Handlar det om rena oegentligheter då skulden uppstått bör bidrag inte beviljas. Vidare bör den som köper upp ett eget konkursbo för att återigen driva samma verksamhet inte beviljas bidrag. ALMI:s dotterbolag tar en kreditupplysning på kreditkunden, som bifogas beslutet. Kreditupplysningen ger information om t.ex. betalningsanmärkningar och styrelseledamöternas ekonomi. Om den inte ger tillräcklig information eller om man vill se de senaste uppgifterna finns aktuella uppgifter om enskilda eller allmänna mål mot företaget hos kronofogdemyndigheten. Om ALMI mer nogsamt vill studera kreditkunden granskas det senaste bokslutets notering för leverantörsskulder i förhållande till det totala årliga inköpet. Därmed kan klargöras om betalningar sker i tid. I övrigt görs en bedömning och utredning av nyckeltal m.m.

Utskottets ställningstagande

Den fria etableringsrätten är den övergripande principen för näringsverksamhet i Sverige. Som utskottet tidigare uttryckt är likvärdiga konkurrensvillkor för företagen en grundläggande och mycket viktig princip som bör gälla alla delar av näringslivet och som även bör gälla för företagen inbördes inom en enskild bransch. Det är naturligtvis helt oacceptabelt att ett företag genom

brott mot lagar och bestämmelser skulle tillskansa sig en bättre konkurrenssituation än andra. Detta bör på alla sätt beivras.

Ett generell ingrepp i näringsfriheten är enligt utskottets uppfattning emellertid inte rätt väg att gå för att komma till rätta med den typ av problem som kan uppstå genom ekonomisk brottslighet. Enligt utskottet är det viktigt att företagare har goda kunskaper om gällande regelverk. Samtidigt bör framhållas att detta i sig inte är någon garanti för att brott mot lagstiftningen beivras. Utskottet vill i stället framhålla vikten av en effektiv tillsyn av gällande lagar och bestämmelser på olika områden, t.ex. beträffande skatter, arbetsmiljö och arbetstider. Vidare vill utskottet betona vikten av att information om gällande lagar och bestämmelser är lätt åtkomlig för företagen och att bestämmelserna är klart och tydligt formulerade. I detta sammanhang bör även framhållas att regelsystemet inte bör utformas på ett sådant sätt att dess komplexitet utgör ett hinder för nyföretagare.

Med anledning av vad i en motion anförs om att näringslicens skall vara ett villkor för möjligheten till vissa lån och bidrag förutsätter utskottet att tillhöriga kontroller genomförs i enlighet med vad som tidigare nämnts.

Utskottet vill i detta sammanhang även påtala en annan brist som införande av näringslicens är behäftat med. Det gäller fastställandet av vilken kunskap som erfordras för att driva ett företag. Kunskapsbehovet varierar beroende på företagets storlek, bransch, bolagsform etc.

Med det anförda avstyrker utskottet de nämnda motionerna i berörda delar.

Auktorisation av teckenspråkstolkar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med delvis bifall till aktuellt motionsyrkande i ett uttalande till regeringen plädera för att frågan om införandet av auktorisation för teckenspråkstolkar bereds skyndsamt och utan ytterligare tidsutdräkt.

Motionen

I motion 2001/02:So619 (kd) påpekas att frågan om auktorisation av teckenspråkstolkar fortfarande är olöst. Motionärerna anför att alltfler döva använder tolkar varför behovet av en kvalitetsgaranti i form av en tolk auktorisation blir allt större. Kammarkollegiet är den utfärdande myndighet som auktoriserar tolkar i talade språk. Teckenspråket har sedan år 1981 status som officiellt erkänt modersmål i Sverige och kan därför jämföras med andra modersmål i vilka tolk auktorisation sedan länge är möjlig. Riksdagen bör därför besluta om att hos regeringen begära förslag om auktorisation av teckenspråkstolkar, sägs det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

För språktolkar finns en auktorisation, enligt förordning (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare, som Kammarkollegiet ansvarar för. Någon auktorisation för teckenspråkstolkar finns inte.

1989 års handikapputredning föreslog i sitt delbetänkande En väg till delaktighet och inflytande: tolk för döva, dövblinda, vuxendöva, hörselskadade och talskadade (SOU 1991:97) en ändring i ovan nämnda förordning, som skulle möjliggöra auktorisation även i det svenska teckenspråket. I proposition 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade bedömdes frågan vara i behov av ytterligare beredning.

Våren 2000 avslög riksdagen motioner med krav på införande av auktorisation av teckenspråkstolkar. Utskottet erinrade om (bet. 1999/2000:NU13) att Utbildningsdepartementet då planerade att tillsätta en utredning beträffande teckenspråksutbildning och att frågan om auktorisation väntades komma upp i den. Utskottet förutsatte att detta arbete skulle komma i gång skyndsamt och att ytterligare tidsutdräkt måste undvikas. Utskottet påpekade också att frågan om auktorisation kan behandlas separat och inte behöver kopplas samman med frågan om teckenspråksutbildning i övrigt. Utskottet ansåg – i likhet med vad som anfördes i de då aktuella motionerna – att det förefaller rimligt att auktorisation av teckenspråkstolkar införs. Utskottet erinrade om att teckenspråket sedan ca tjugo år har likvärdig status med andra språk och ansåg det därmed följdriktigt att den tolkauktorisation som gäller för andra språk också införs för teckenspråk.

Utskottet menade att införande av auktorisation av teckenspråkstolkar är en viktig fråga för den berörda gruppen. En auktorisation är en bekräftelse på att den som har blivit auktoriserad har de nödvändiga kunskaperna. Eftersom kvaliteten på kunskaperna ofta är ojämn, menade utskottet att ett införande av auktorisation är angeläget. Mot bakgrund av att så pass lång tid förflutit sedan frågan senast behandlades i den aktuella propositionen, ansåg utskottet att det var nödvändigt att regeringen agerar i frågan. I en reservation (m, kd, c, fp) krävdes ett riksdagsuttalande om att regeringen skulle anmodas att omedelbart tillse att en auktorisation av teckenspråkstolkar införs.

Regeringen uppdrog i november 2000 åt Kammarkollegiet att utreda formerna för auktorisation av tolkar i teckenspråk. Kollegiet skulle även utreda förutsättningarna för auktorisation när det gäller dövblindtolkning och vuxendövtolkning. Vidare skulle Kammarkollegiet lämna förslag till sådana författningsändringar som kan vara erforderliga.

Med anledning av liknande motioner som utskottet behandlade våren 2001 (bet. 2000/01:NU7) föreslog utskottet att riksdagen borde avslå motionsyrkandena med hänvisning till att regeringen gett Kammarkollegiet i uppdrag att lämna förslag som möjliggör ett införande av auktorisation av teckenspråkstolkar. Utskottet noterade med tillfredsställelse att regeringen då hade gett Kammarkollegiet i uppdrag att lämna förslag till sådana författningsförändringar som erfordras för införande av en auktorisation av teckenspråkstolkar. Vidare utgick utskottet från att regeringen därefter så snart som möjligt –

utan ytterligare fördröjande beredningsarbete – fattar de beslut som erfordras för att en auktorisation av teckenspråkstolkar skall införas.

I den rapport (Utredning om auktorisation av teckenspråkstolkar och förutsättningar för auktorisation när det gäller dövblindtolkning och vuxendövtolkning) som Kammarkollegiet överlämnade till regeringen i juni 2001 påpekas att det funnit att den auktorisationsordning som nu gäller vid auktorisation av tolkar mellan svenska och främmande språk i princip kan användas för auktorisation av teckenspråkstolkar. Frågan om auktorisation av dövblindtolkar och vuxendövtolkar anser dock Kammarkollegiet bör utredas vidare. Det gäller bl.a. testmetoder och vilka kompetenskrav som skall ställas. I rapporten redovisas även förslag till erforderliga författningsändringar och kostnader som kan tillkomma för att genomföra förslaget. Vidare anför Kammarkollegiet att – under förutsättning att regeringsbeslut om auktorisation av teckenspråkstolkar föreligger i början av år 2002 – dess bedömning är att en första provomgång kan genomföras antingen till hösten 2002 eller våren 2003.

Kammarkollegiets rapport bereds för närvarande. Enligt uppgift från Socialdepartementet är avsikten att förslaget skall remissbehandlas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har, som nämnts, vid tidigare tillfällen uttryckt sin ståndpunkt att auktorisation av teckenspråkstolkar bör införas (bet. 1999/2000:NU13 och bet. 2000/01:NU7). Som utskottet då uttalat är införande av en auktorisation för teckenspråkstolkar en viktig fråga för den berörda gruppen. En auktorisation är en bekräftelse på att den som blivit auktoriserad har de nödvändiga kunskaperna. Teckenspråket har sedan ungefär 20 år likvärdig status med andra språk. Därmed kan det ses som följdriktigt att den tolkautorisation som gäller för andra språk även införs för teckenspråk. I den rapport som Kammarkollegiet lämnade till regeringen i juni 2001 redovisas förslag till erforderliga författningsändringar samt vilka kostnader som kan tillkomma för att genomföra förslaget. I rapporten påpekar Kammarkollegiet att det funnit att den auktorisationsordning som nu gäller för auktorisation av tolkar mellan svenska och främmande språk i princip kan användas för auktorisation av teckenspråkstolkar. Däremot anser Kammarkollegiet att frågan om auktorisation av dövblindtolkar och vuxendövtolkar bör utredas vidare.

När utskottet senast behandlade frågan framhölls att utskottet utgick från att regeringen så snart som möjligt efter det att kollegiet redovisat sin rapport – utan ytterligare fördröjande utredningsarbete – fattar de beslut som erfordras för att en auktorisation av teckenspråkstolkar skall införas. Utskottet anser det därför anmärkningsvärt att frågan om auktorisation av teckenspråkstolkar ännu inte klarats ut. Med anledning därav finner utskottet det påkallat att framhålla att arbetet med införandet av auktorisation för teckenspråkstolkar måste beredas skyndsamt och att ytterligare tidsutdräkt måste undvikas.

Enligt utskottets mening bör riksdagen göra ett uttalande av här angiven innebörd, varigenom det aktuella motionsyrkandet i sak blir tillgodosett och således tillstyrks.

Särskilda sektorer och branscher

Skogs- och träindustrin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med bifall och delvis bifall till aktuella motioner i ett uttalande till regeringen plädera för införande av ett nationellt handlingsprogram för vidareförädling av trä.

Motionsyrkanden om träskiveindustrins situation bör avslås av riksdagen med hänvisning till pågående arbete. *Jämför reservation 6 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

Ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om ett nationellt program för ökad träanvändning begärs i motion 2001/02:N320 (s). Motionärerna påtalar att den svenska träbaserade industrin har goda förutsättningar att stärka sin position på den internationella marknaden, nu när marknaderna för byggprodukter öppnas alltmer. Vidareförädlingen måste dock öka för att möta den ökande konkurrensen från främst låglöneländer. Emellertid finns det goda förutsättningar för detta i branschen, sägs det i motionen. I Sverige finns ett högt produktionskunnande, och staten har gjort insatser vad gäller forskning och utveckling. Därtill är Sverige ledande i vissa avseenden, t.ex. när det gäller att minimera miljöpåverkan vid tillverkning och användning. Beträffande situationen i Sverige påtalas att användningen av trä är mycket låg inom vissa sektorer, bl.a. när det gäller byggandet av offentliga lokaler och flervåningshus. Enligt motionärerna beror detta på att branschen inte haft möjligheter att konkurrera inom framför allt delar av byggsektorn. Mer avancerade träkonstruktioner har under lång tid varit uteslutna från viktiga områden inom bygg- och infrastruktursektorn såsom flervåningshus, större offentliga byggnader och väg- och järnvägsbroar. Med anledning av ovanstående bör enligt motionärerna därför ett nationellt handlingsprogram för ökad träanvändning initieras. Programmet bör ha följande mål:

- Ökad vidareförädling.
- Säkrad och ökad sysselsättning.
- Säkrad avsättning för svensk skog.
- Värdesäkring av skogstillgångarna.
- Förbättrad internationell konkurrensförmåga.
- Minskade negativa miljöeffekter för byggsektorn.

I programmet bör även ingå att i offentliga projekt utreda möjligheten att använda trä, pilotprojektverksamhet samt att skapa rutiner i offentlig upphandling. Vid högskole- och universitetsutbildningar bör man satsa på en ökad kunskap om skogs- och träråvarors egenskaper och möjlighet till användning i byggandet. Vidare bör ett kvantifierat mål för ökad träanvändning i svensk byggsektor införas. Därtill bör Verket för innovationssystem (Vin-

nova) få ett särskilt uppdrag att sprida teknik såväl till industrin som till brukare och kunder, vilket skall omfatta information om träkunskap och träprodukter.

I motion 2001/02:MI419 (m) anförs att en satsning på vidareutveckling av träanvändningen bör genomföras. Enligt motionärerna blir effekterna av en utebliven värdeskapande vidareförädling inom trämekanisk industri krympande marginaler inom skogsbruket, vilket leder till minskad verksamhet eller till och med att den upphör helt i vissa delar av landet. Staten bör därför ta ansvar för en kraftsamling beträffande FoU inom den trämekaniska sektorn samt se till att denna ges ökade resurser. Vidare behöver staten även stödja marknadsföringen utomlands av trä som konstruktions- och inredningsmaterial.

Situationen för den svenska träskiveindustrin är med anledning av de bidrag och subventioner som finns inom energiområdet oroande, sägs det i motion 2001/02:N289 (m). Som en följd av att regeringen, direkt eller indirekt, fortsätter att öka stödet till biobränslesektorn minskar tillgången på de för träskiveindustrin aktuella råvarorna, eftersom allt större kvantiteter avsätts för bränsleändamål. Effekten av en ökad efterfrågan på spånskivor och träfiberskivor hos den träförädlade industrin blir att möbel- och snickeriindustrin i Sverige blir alltmer importberoende. Enligt motionärerna är den snedvridning av konkurrensen beträffande träråvaran som skett genom bidrag och subventioner för att öka bioenergianvändningen en av orsakerna därtill. En annan orsak är regeringens energi- och miljöskattepolitik. Genom den förda politiken ställs en näring mot en annan, där resultatet riskerar att bli att en näring slås ut eller väljer att lämna landet. Regeringen är medveten om problemet men kommer inte med några förslag, sägs det i motionen. Med anledning därav bör ett tillkännagivande göras om behovet av förslag för att förbättra förutsättningar för svensk träskiveindustri genom att undanröja konkurrensnedvridande bidrag och subventioner inom energiområdet.

Även i motion 2001/02:N278 (v) lyfts frågan om den svenska träskiveindustrins framtid upp. Motionärerna anför att riksdagen bör begära att regeringen utarbetar förslag som möjliggör för långsiktiga investeringar inom svensk skivindustri. Den svenska träbaserade skivindustrin måste tillförsäkras sin råvara till ett sådant pris att konkurrensneutralitet uppnås med motsvarande industri i de övriga nordiska länderna och länderna i norra Europa. Prisutvecklingen på råvaran, dvs. industrispånet, är i dag ett problem för den svenska skivindustrin. Prisutvecklingen beror på att värmeverken, i takt med att eldningsolja blir dyrare, är beredda att betala mer för sågspån. Detta leder till att den svenska skivindustrin får det allt svårare att konkurrera. Problemet blir akut när företag inom skivindustrin skall besluta om nyinvesteringar. För den som skall investera är det självklart viktigt hur kostnadsutvecklingen för viktiga insatsvaror kommer att se ut under drifttiden. En lösning på ovan nämnda problem är enligt motionärerna att införa en form av miljöbonus som kan baseras på den volym sågspån som används. En sådan bonus bör kunna motiveras med att skivindustrin i sin produktion av skivor binder koldioxid.

Principen bör vara att svensk skogsråvara främst bör användas för framställning av produkter, sägs det i motionen. När produkten tjänat färdigt kan den sedermera med fördel användas för uppvärmning.

Genom att i ökad omfattning använda trä i officiella byggnader kan staten bidra till att marknadsföra trä som byggnadsmaterial, anförs i motion 2001/02:MJ523 (kd). När det gäller trä i byggandet ligger Sverige efter jämfört med de övriga nordiska länderna. I motionen påpekas att exempelvis Norge på ett tydligt sätt från officiellt håll valt att visa på träets möjligheter, bland annat på flygplatsen Gardemoen.

För att öka användningen av trä vid byggande bör, enligt vad som anförs i motion 2001/02:Bo325 (c), ett tillkännagivande göras med uppdrag åt regeringen att ta fram ett nationellt handlingsprogram för att öka användningen av trä vid byggande. När det gäller byggandet av flervåningshus i trä ligger Sverige efter i utvecklingen i förhållande till andra länder, sägs det i motionen. Detta trots att flervåningshus i trä förenar miljötänkande med god ekonomi. Det ges i motionen exempel på projekt där byggkostnaden av flervåningshus blivit lägre än vad den skulle ha blivit vid byggnation med betong, stål och plast.

I motion 2001/02:N311 (c) begärs tillkännagivanden i två avseenden. För det första begärs att regeringen skall utarbeta nationella och regionala program för att utveckla skogsnäringen och vidareförädling av skogsråvaran. För det andra begärs att regionala utvecklingscentrum för trä skall skapas på vissa platser i skogslänen. Dessa centrum skall fungera som mötes-, informations-, kunskaps- och utvecklingscentrum för skogs- och träbranschen i respektive område och bistå genomförandet av det nationella respektive regionala programmet. Beträffande utformningen av de föreslagna programmen är det av vikt att fokusera på vissa avgörande områden, sägs det i motionen, vari följande lyfts fram.

- Stimulera ett allmänt klimat som stöttar marknadsanpassning, vidareförädling och produktutveckling.
- Öka samarbetet mellan svenska företag som har en gemensam kund, så att de tillsammans skall framstå som en värdefull affärspartner.
- Tillvarata gammalt och nytt hantverkskunnande.
- Stimulera uppfinningar och innovationer.
- Stimulera till kompetenshöjning.
- Satsa på utbildning, forskning och utveckling avseende materialteknik samt produkt- och marknadsutveckling.
- Öka förädlingsvärdet genom praktisk produktutveckling.
- Bredda och stärka befintliga och nya företag genom nätverksbyggande och klusterbildning.
- Förbättra riskkapitalförsörjningen, t.ex. genom en utveckling av regionala riskkapitalmarknader.
- Stödja exportsatsningar.

- Genomföra en av staten initierad gemensam satsning på vidareförädling av träråvaran tillsammans med branschorganisationer, universitet och högskolor, fackliga organisationer och andra aktörer på det skogliga området.

Även i motion 2001/02:N364 (mp) anförs att förädlingsgraden inom träsektorn bör öka. I ett ekologiskt hållbart samhälle måste trä på sikt ersätta plast i många produkter, då trä till skillnad från plast är en förnybar resurs. Skogsråvaran borde kunna skapa betydande mervärden om den förädlades i högre grad än i dag, sägs det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2001 avslog riksdagen motioner om vidareförädling av skogsråvara liknande de här aktuella (bet. 2000/01:NU7). I sitt ställningstagande anförde utskottet dock att för att skogsindustrin även framgent skall kunna bidra till att upprätthålla välståndet är det viktigt att konkurrenskraften inom den svenska skogsindustrin kan utvecklas. Det borde enligt utskottets mening vara möjligt för den svenska skogsindustrin att förskjuta inriktningen av exporten från rena råvaror mot mer förädlade produkter. I detta sammanhang berördes även frågan om ökad träanvändning vid byggande med anledning av två motioner. Utskottet påpekade i detta sammanhang att det ser en ökad träanvändning inom byggandet som en väg att hitta nya användningsområden för trä, men också motiverat av miljöskäl för att nå målet om ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vidare anfördes, dock utan något särskilt tillkännagivande, att regeringen bör på de sätt som är möjliga främja en ökad träanvändning i byggandet, vilket speciellt bör kunna ske i det offentliga byggandet.

I en reservation (v) anfördes att riksdagen borde anmoda regeringen att vidta lämpliga åtgärder för att öka andelen trä i det offentliga byggandet.

I februari 2002 besökte utskottet Växjö universitet, bl.a. i syfte att diskutera frågor beträffande FoU för att stärka träindustrins konkurrenskraft samt träbyggnation och design. Närvarande var bl.a. företrädare för Institutet för träteknisk forskning och Södra samt forskare vid Växjö universitet. Bland annat behandlades områden som vidareförädling av träråvaran och användandet av trä i byggandet.

Bostadsutskottet avstyrkte våren 2002 (bet. 2001/02:BoU9) en motion vari ett tillkännagivande om insatser för att öka byggandet i trä begärdes. I motionen lyfts bl.a. fördelarna med att bygga i trä fram, inte minst de miljömässiga. Bostadsutskottet hänvisade i sitt ställningstagande till det pågående arbetet med ett program för att främja en hållbar tillväxt inom det nationella träklustret som regeringen presenterade i den regionalpolitiska propositionen hösten 2001. Vidare menade utskottet att det nu inledda arbetet med ett träkluster innebär ett viktigt steg i syfte att stärka den svenska träindustrin och därmed även byggandet i trä, varför motionen i inte ringa grad kunde anses tillgodosedd.

I en reservation (v, kd, c, fp, mp) yrkades på bifall till motionen. Reservanterna menade att det krävs ett nationellt program för ökad träanvändning för att bryta dagens utveckling och ge byggandet en ny inriktning. Enligt vad som

anfördes i reservationen bör i ett sådant program ingå såväl stöd och information som lagstiftning och andra tvingande åtgärder. Vidare framhölls att det krävdes politiska beslut för att få framför allt byggsektorn att på allvar implementera träbyggnadstekniken i större skala.

I den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) föreslogs för perioden 2002–2004 en satsning på ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret. Syftet är att främja utvecklingen av det större nationella skogsklustret. I propositionen sägs bl.a. att programmet bör inriktas mot projekt som främjar samverkan mellan träindustriföretag i regionala leverantörsgrupper samt stimulerar till en optimal användning av skogsråvaran och en mer varierad lokal vidareförädling av denna. Avsikten är bl.a. att utveckla regionala leverantörsgrupper där företag med kompletterande produkter eller produktionsresurser kan samverka i förädlingskedjan skog-såg-trämanufaktur. Härigenom skapas förutsättningar för företagen att bli kvalificerade och konkurrenskraftiga samarbetspartner och leverantörer av mer förädlade produkter till exempelvis den europeiska bygg-, snickeri- eller möbelbranschen. NUTEK har av regeringen fått i uppdrag att, i samråd med Vinnova och Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), utarbeta insatsområdet träkluster inom ramen för ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster. I regeringsbeslutet beträffande uppdraget finns anvisningar för programmets utformning. Därtill påtalas att följande bör beaktas vid utformningen av insatsområdet:

- Åtgärderna skall initiera samarbete som rör marknadsföring eller produktion av förädlade produkter med betydande inslag av träråvara.
- Åtgärderna skall stödja utvecklingen av den kommersiella tjänstesektorn med anknytning till träklustret.
- Åtgärderna skall utgå ifrån förhållanden på den internationella marknaden och stimulera nya samverkansformer.
- Programutformningen skall tillse att de åtgärder som föreslås annonseras tydligt och riktat till företagen i den primära målgruppen.
- Programutformningen skall tillse att resultat och erfarenheter sprids effektivt i det nationella träklustret.

Arbetet med att utforma programmet pågår för närvarande, och uppdraget skall redovisas till regeringen senast i maj 2002.

I behandlingen (bet. 2001/02:NU4) av den regionalpolitiska propositionen redovisade utskottet att dess uppfattning är att utvecklingen av innovationssystem och kluster är en förutsättning för att attrahera och behålla kompetens i Sverige. Beträffande programmet för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret anförde utskottet att det är angeläget att stimulera till en snabb utveckling inom skogs- och träbranschen med hänsyn till den ökande konkurrensen från nya trävaruleverantörer i bl.a. östra Europa och även från nya material. Det gäller dels att använda skogsråvaran på bästa sätt, dels att uppnå en ökad vidareförädling inom det småskaliga näringslivet.

I en reservation (m, kd, c, fp) yrkades på bifall till två motioner vari bl.a. påtalas att förutsättningarna för att klustren skall nå framgång är att såväl

forskning som de offentliga institutionerna i regionen är samstämmiga med näringslivet i regionen och att det är nödvändigt att programmet för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret även avsätter resurser för forskning och design.

I samband med riksdagens behandling av propositionen om omstrukturering av industriforskningsinstitutet (prop. 2001/02:2) som framlades hösten 2001 underströk ett enigt utskott (bet. 2001/02:NU5) vikten av FoU-insatser i den svenska skogsindustrin. Vidare framhölls att skogsindustrin tillhör de områden som bör prioriteras av Vinnova och vid omstruktureringen av industriforskningsinstitutet. Därtill erinrades om vad utskottet tidigare framhållit om vikten av en hög kunskapsnivå inom skogsindustrin.

Hösten 1997 utarbetade regeringen tillsammans med Stiftelsen för kunskap och kompetensutveckling och Stiftelsen för strategisk forskning ett program för utveckling av skogsnäringen. Programmet, vilket består av fyra olika delar, innefattar följande.

- Ett utvecklings- och teknikspridningsprogram, innefattande satsningar på bl.a. träbaserade byggsystem, nya trä- och fiberprodukter, kretsloppsanpassning av skogsindustriprodukter samt möbelutveckling. Detta program avslutades den 30 juni 2001, men dispositionstiden för utbetalningar gäller till och med den 30 juni 2003.
- Ett forskningsprogram på det skogsindustriella området, vars mål är att långsiktigt stödja skogsindustrins utveckling samt skapa och förstärka forskningsmiljöerna vid de nya högskolorna.
- Ett forskningsprogram inom träteknikområdet i syfte att utveckla konkurrenskraftig forskning, kompetens och forskarutbildning vid etablerade forskarmiljöer vid ett antal lärosäten. Programmet skall pågå under minst fem år.
- Nya utbildningsplatser och professurer. Sammantaget planerades 200 nya utbildningsplatser på fyra år inom träteknikområdet.

En utvärdering av programmet för utveckling av skogsnäringen genomfördes hösten 2000 av Statskontoret. I utvärderingen konstaterades att programmet i huvudsak genomförts i enlighet med de ursprungliga planerna, även om omfattningen hade minskat något. Av de medel som regeringen skulle satsa, 240 miljoner kronor, hade 48 miljoner kronor hållits inne.

Regeringen redovisade sin syn på forskningspolitiken för åren 2001–2003 i propositionen om forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3). I propositionen finns ett särskilt avsnitt (s. 227) om prioriteringar inom skoglig och skogsindustriell forskning. I detta avsnitt betonas att skogsbruket och skogsindustrin har stor betydelse för svensk ekonomi och att Sverige som skogsindustrin har en relativt omfattande skoglig och skogsindustriell forskning och utbildning. Grundläggande skogsvetenskaper har sin tyngdpunkt i Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), medan grundläggande skogsindustriell forskning huvudsakligen bedrivs vid andra universitet och högskolor. Skogsindustrin har dessutom egen forskning inom företagen samt med staten gemensamt finansierad forskning vid institut med inriktning på skogsbruk (Skogsbrukets

forskningsinstitut, SkogForsk), träbearbetningsindustri (Trätekniska forskningsinstitutet, Trätek) samt pappers- och massaindustri (Skogsindustrins tekniska forskningsinstitut, STFI). I propositionen konstateras att olika forskningsstiftelser, såsom Stiftelsen för strategisk forskning (KK-stiftelsen) och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra), under det senaste decenniet har tillkommit som viktiga finansiärer av forskning och utveckling för skogsnäringens behov, vad gäller såväl grundläggande som mer tillämpad forskning. Det är viktigt att det statliga forskningssystemets insatser på detta område i största möjliga utsträckning samordnas med dessa stiftelsers insatser, sägs det. Vidare påpekas att svenska forskare inom området trä- och fiberforskning är ledande. En fortsatt satsning inom detta område är därför väsentlig, anser regeringen.

Institutet för träteknisk forskning (Trätek) bedriver forskning och industri-nära utveckling. Trätek har enheter i Skellefteå, Stockholm och Växjö, med totalt ca 70 anställda. Institutet ägs av industrin till 60 % och av staten till 40 %. Arbetet syftar till att stärka konkurrenskraften för trä som material och för olika träprodukter. Arbetet syftar även till uthållig lönsamhet för landets sågverk, snickeriindustrier, trähusfabriker, möbeltillverkare, andra träförädlade företag och skivtillverkare. Trätek bedriver ett forskningsprogram inom byggnation där målet är att öka andelen trä i byggandet. Centralt i detta program är frågor som rör utvecklingen av byggsystem med element av massivt trä. Arbetet bedrivs också inom områdena dimensionering och stabilitet, träbroar och bullerskärmar samt byggnadssnickerier. Ett annat program är träförädling och logistik. Arbetet inom området syftar till att öka effektiviteten och konkurrenskraften hos företagen inom träindustrin via insatser inom produktionsteknik, produktutveckling, kvalitetsteknik, logistik och affärsval. Enligt Vinnovas årsredovisning för år 2001 bidrog myndigheten med ca 16 miljoner kronor till Träteks verksamhet.

För att utveckla svensk träindustri inleddes år 2000 en treårig försöksverksamhet med s.k. industriella utvecklingscentrum för träindustrin (IUC-Trä). De industriella utvecklingscentrumen består av självständiga aktiebolag som samverkar i ett nätverk. Bolagen som ingår i nätverket genomför på uppdrag av statsmakterna det s.k. UPA-uppdraget, vilket innefattar uppsökande verksamhet, produktutvecklingsprojekt och förstudier för avknoppning. Syftet med verksamheten är att nya produkter utvecklas, att kompetensen i företagen ökar, att antalet arbetstillfällen ökar och att nya företag startar genom avknoppningar. I nätverket ingår orterna Kalix, Lycksele, Östersund, Borlänge, Tibro, Nässjö och Älmhult.

Vinnova har under år 2001 publicerat rapporter som behandlar användningen av trä i byggandet. En av Vinnova publicerad rapport (Ökad träanvändning i bostadsbyggandet – En analys av bostadsmarknaden och dess aktörer i Europa och förslag till åtgärder för att öka träanvändningen i bostadsbyggandet) syftar till att för svensk träindustri redovisa hur man i byggindustrin ser på den pågående utvecklingen inom svensk, nordisk och euro-

peisk byggindustri med speciell inriktning på bostadsbyggandet. En annan rapport från Vinnova behandlar flervåningsträhus i Tyskland och Japan.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet bereds frågan om ett nationellt träprogram – dvs. vad som kan och bör göras för att öka träanvändningen och bidra till att utveckla sektorn – för närvarande inom Regeringskansliet. Som en del i detta arbete bereder enheten för hållbart samhällsbyggande vid Miljödepartementet frågan om ökad träanvändning i byggandet enligt de uppgifter utskottet inhämtat. Avsikten är att en interdepartemental arbetsgrupp skall tillsättas bestående av tjänstemän från bl.a. Närings-, Miljö-, Utbildnings- och Finansdepartementen för att hantera dessa frågor. Inga formella beslut är emellertid ännu fattade.

Våren 2001 avlog riksdagen även en motion om träskiveindustrins konkurrenssituation liknande den här aktuella (bet. 2000/01:NU7). I sitt ställningstagande hänvisade utskottet till det pågående arbetet inom Regeringskansliet om energiskatternas framtida utformning och att frågan om energiskattesystemets eventuellt snedvridande konkurrenseffekter kommer att aktualiseras i detta sammanhang.

När det gäller träskiveindustrins situation har näringsminister Björn Rosengren besvarat en fråga (fr. 2001/02:405) av Ola Sundell (m). I frågan påpekades att skivindustrin i Sverige befinner sig i en mycket bekymmersam situation. Skälet därtill är den snedvridning av konkurrensen som sker genom de bidrag och subventioner som går till bioenergisektorn. I sitt svar påpekade näringsministern att Näringsdepartementet kontinuerligt följer spånskiveindustrins situation, med hänsyn bl.a. till industri-, energi- och regionalpolitiska aspekter. Frågan om råvarans användning är komplex enligt näringsministern och berör t.ex. även sågverkens verksamhet och lönsamhet. Beträffande frågan om att spånskiveindustrin missgynnas av att träråvaran används som obeskattat bränsle hänvisade näringsministern till den genomgripande översyn av energibeskattningen som pågår. Detta arbete inkluderar frågor som är betydelsefulla, inte minst för spånskiveindustrins konkurrenssituation, enligt näringsministern. Avslutningsvis betonade han att träförädlingsindustrins nyttjande av skogsråvaran är av yttersta vikt för hela landet och refererade till att regeringen poängterat detta i den regionalpolitiska propositionen.

Med anledning av ett brev från Svenska Träskivor angående träråvaruförsörjningen till svensk skivindustri, vari föreslås införandet av en negativ koldioxidskatt, ger näringsministern sin synpunkt på detta i en skrivelse daterad 2001-12-20. I sitt svar skriver näringsministern att förslaget diskuterats mellan företrädare för Närings- och Finansdepartementen. Då koldioxidskatt inte tas ut på spån finns det rent tekniskt inte någon skatt att återbetala, sägs det i näringsministerns svar. Vidare påpekas att förslaget skulle utgöra en form av driftstöd till berörda företag. Enligt den praxis som etablerats inom Europeiska gemenskapens regler om statligt stöd till företag framgår att sådant stöd regelmässigt inte kan accepteras, skriver näringsministern. Vidare hänvisas till den pågående översynen av energibeskattningen.

Beträffande den utredning som näringsministern hänvisar till kan nämnas att Kommittén för utformning av nedsättningsregler på energiskatteområdet har till uppgift att genomföra en översyn av reglerna för nedsättning av energiskatter för vissa sektorer. I utredningsdirektivet (dir. 2001:29) anføres att den allmänna utgångspunkten för uppdraget i princip skall vara att energi så långt möjligt skall beskattas likartat oavsett användningsområden. Kommittén skall närmare utreda förutsättningarna för en annan avgränsning än vad som gäller i dag av det område inom vilket energiskattelättnader bör tillämpas. I uppdraget ingår att behandla olika alternativ till utformning av en avgränsning samt vilka effekter på energikostnader, lönsamhet m.m. en övergång till andra avgränsningar bedöms få för olika delar av tillverkningsindustrin samt skogsbruks-, vattenbruks- och jordbruksnäringarna (inklusive växthusnäringen). Analysen bör omfatta vilka sektorer eller grupper av företag som bör omfattas av skattelättnaderna samt för- och nackdelar som olika avgränsningar bedöms medföra på gränstorna mot andra sektorer, t.ex. tjänstesektorn samt el- och värmeproduktion. Utredningsarbetet skall vara avslutat i december 2002.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet behandlar först frågor som rör vidareförädling av skogsråvara och därefter separat frågan om träskiveindustrins situation.

Vidareförädling av skogsråvara

Skogsindustrin har en stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och svarar för en betydande del av det svenska exportnettot. I de delar av landet där skogsindustrin är etablerad spelar den en väsentlig roll för sysselsättningen på de berörda orterna.

Utskottet har vid flera tillfällen betonat att för att skogsindustrin även framgent skall kunna bidra till att upprätthålla välståndet är det viktigt att konkurrenskraften inom den svenska skogsindustrin kan utvecklas. Vidare har utskottet framhållit att det borde vara möjligt för den svenska skogsindustrin att förskjuta inriktningen av exporten från rena råvaror mot mer förädlade produkter. Utskottet intar samma ståndpunkt nu. Enligt utskottets mening är en ökad vidareförädling av den svenska skogsråvaran bra för svensk ekonomi, sysselsättning och miljö. En ökad vidareförädling av den svenska skogsråvaran är även viktig i ett regionalpolitiskt perspektiv, då det kan bidra till att skapa nya arbetstillfällen i glesbygden.

Utskottet framhävde våren 2001, i samband med behandlingen av motioner från allmänna motionstiden, att regeringen bör på de sätt som är möjliga främja en ökad träanvändning i byggandet. Vidare anfördes att detta speciellt bör kunna ske i det offentliga byggandet och att det offentliga byggandet kan vara den motor som driver på och utvecklar användningen av en av vårt lands viktigaste naturresurser. Enligt utskottets uppfattning är det därför välgörande att ett arbete har igångsatts inom Regeringskansliet i syfte att öka träanvändningen i byggandet.

I enlighet med vad regeringen framlade i den regionalpolitiska propositionen, vilken riksdagen behandlade hösten 2001 (bet. 2001/02:NU4), pågår nu även arbetet med att utarbeta förslag till ett program för utveckling av det nationella träklustret. Åtgärderna inom programmet skall bl.a. syfta till att initiera samarbete som rör marknadsföring eller produktion av förädlade produkter med betydande inslag av träråvara samt stödja utvecklingen av den kommersiella tjänstesektorn med anknytning till träklustret. I anvisningarna för programmets utformning står bl.a. att näringslivets medverkan i framtandet såväl som genomförandet av programmet skall säkerställas. Detta är enligt utskottets mening centralt. I detta sammanhang vill utskottet särskilt understryka vikten av samverkan med näringen, både beträffande planeringen och genomförandet av insatserna.

Som tidigare nämnts har en beredning nyligen påbörjats inom Regeringskansliet beträffande frågan om ett nationellt träprogram. Flera andra europeiska länder har genomfört eller planerar att genomföra olika satsningar för att öka träanvändningen, bl.a. beträffande byggandet. I de fall sådana satsningar genomförts har det skett med goda resultat. I sammanhanget vill utskottet betona betydelsen av en bred ansats i utformningen av ett nationellt handlingsprogram. Utskottet ser det som positivt att ett sådant arbete har initierats. Enligt utskottets uppfattning är emellertid ett tillkännagivande av riksdagen erforderligt för att driva på detta arbete i den riktning som utskottet här angett. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N320 (s) och 2001/02:Bo325 (c) i berörda delar. Även motionerna 2001/02:MJ419 (m), 2001/02:MJ523 (kd), 2001/02:N311 (c) och 2001/02:N364 (mp) blir i sak tillgodosedda i aktuella delar.

Träskiveindustrin

Beträffande träskiveindustrins konkurrenssituation i förhållande till energisektorn, som har berörts i två motioner, noterar utskottet att detta reella problem kvarstår för träskiveindustrin. Som utskottet tidigare uttryckt är likvärdiga konkurrensvillkor en princip som bör gälla i alla delar av näringslivet. Denna fråga är emellertid komplex, då den även inkluderar sågverkens verksamhet och lönsamhet. Som tidigare nämnts pågår ett arbete inom Regeringskansliet om energiskatternas framtida utformning. Kommittén om utformning av nedsättningsregler på energiskatteområdet har till uppgift att genomföra en översyn av reglerna för nedsättning av energiskatter för vissa sektorer. I utredningsdirektivet anförts att den allmänna utgångspunkten för uppdraget i princip skall vara att energi så långt möjligt skall beskattas likartat oavsett användningsområde. Som redovisats har näringsminister Björn Rosengren i olika sammanhang hänvisat till nämnda utredning och påtalat att detta arbete inkluderar frågor som är betydelsefulla i detta sammanhang, inte minst för träskiveindustrins konkurrenssituation. Utskottet finner inget skäl att föregripa denna utredning. Samtidigt förutsätter utskottet att regeringen nogsam följer utvecklingen inom träskiveindustrin. De här aktuella motionerna avstyrks därmed.

Turistnäringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden beträffande turistnäringen med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete, bl.a. genom det s.k. Framtidsprogrammet. *Jämför reservation 7 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

Ett nationellt projekt för utveckling av fisketurism utifrån ett helhetsperspektiv med fokus på upplevelseindustrin bör genomföras enligt vad som anförs i motion 2001/02:N281 (s). Att tillvarata möjligheterna till utveckling av fisketurism är ett sätt att få även Sveriges glesbygd att leva. För att åstadkomma detta fordras ett aktivt engagemang från resursägare och myndigheter, sägs det i motionen. Från centralt håll bör initiativ tas för att motverka bristande samsyn och samverkan inom detta område, och en offensiv strategi bör utformas som omfattar berörda aktörer.

I motion 2001/02:N282 (s) anförs att staten bör kunna bistå med förlustgarantier vid stora internationella idrottsevenemang som genomförs i Sverige. Detta bör ske inom ramen för statens insatser inom turism. Att statsmakterna bör ta ett sådant ansvar motiveras av motionärerna med det värde olika internationella idrottsevenemang har för Sverige och för det svenska näringslivet. För värdlandet innebär dessa stora evenemang att många besöker regionen och den ort som står för värdskapet. Därigenom ökar turismen. Många besöker även andra delar av landet och får därigenom nya upplevelser. Stora internationella idrottsevenemang leder till att fler kommer till Sverige, sägs det i motionen.

Sverige har stora förutsättningar att utveckla turistnäringen, anförs det i motion 2001/02:N349 (s). Tillgångar som den svenska naturen, maten, musiken och designen kan bidra till att locka fler utländska turister till Sverige. Enligt motionärerna måste dessa varumärken användas på ett aktivt sätt, vilket kräver en ökad satsning på turismen i Sverige.

Villkoren för den svenska turistnäringen måste förbättras, anförs det i Moderata samlingspartiets motion 2001/02:Sk288. Motsvarande yrkande finns även i motion 2001/02:N342 (m). Turismen är en näring med betydande tillväxtpotentialer och är därför viktig, inte minst i ett regionalpolitiskt perspektiv. I motionerna lyfts olika åtgärder fram som kan förbättra villkoren för den svenska turistnäringen. Den höga beskattningen på arbete drabbar särskilt personalintensiva branscher såsom turistnäringen, sägs det i motionerna. För att klara konkurrensen i förhållande till övriga EU-länder måste därför skatten på arbete sänkas. Även reglerna på arbetsmarknaden måste anpassas till turistnäringens karaktär. Vidare sägs det i motionerna att det kommunala engagemanget inom turistsektorn innebär en snedvridning av konkurrensen och hämmar utvecklingen av befintliga och nya företag. Kommunerna bör därför inte engagera sig i aktiviteter som bättre kan drivas av privata företag. Vidare

anförs att regelverket bättre måste anpassas till näringen och att det stora antalet myndigheter som är involverade i turism leder till onödig byråkrati när olika tillstånd skall sökas.

Även i motion 2001/02:N261 (m) begärs ett tillkännagivande om att närings- och konkurrensvillkoren för turistindustrin måste förbättras. Enligt motionärerna är statens uppgift att verka för att likställa företagandets villkor inom turistnäringen med vad som gäller i allmänhet för tjänsteproducerande företag. Sänkta skatter och en anpassning av avgifter och moms krävs för att nå en ökad tillväxt. I motionen nämns bl.a. arbetsgivaravgifter, fastighetsskatten och elenergiskatten. Vidare bör regelverket för arbetsmarknaden anpassas till näringen som är starkt säsongsstyrd. Motionärerna menar även att kommunerna skall avveckla den näringsverksamhet de bedriver eller sälja den till den privata sektorn. Att turistverksamhet i kommunal regi finansieras via skattemedel leder till att företagen inom näringen inte verkar på lika villkor. Vidare hemställs att riksdagen skall begära att regeringen framlägger förslag till ett reformerat regelverk för turistnäringen. Dagens krångliga regelverk gör det svårt att driva en lönsam verksamhet, sägs det i motionen. Ett reformerat regelverk för turistnäringen skulle öka möjligheterna att starta och driva olika former av turistiska aktiviteter i avfolknings- och glesbygder.

Andelen utländska turister per invånare är låg i Sverige i förhållande till övriga länder i EU, sägs det i motion 2001/02:N204 (m). En insats behöver därför göras för att få fler utländska turister till Sverige, anser motionären. Konkreta åtgärder på detta området betyder ökade inkomster och fler arbetstillfällen inom turistnäringen.

Även i motion 2001/02:N234 (m) anförs att Sverige bör öka sina insatser för att dra till sig fler utländska besökare. Därtill anförs att skatterna bör sänkas. Arbetsgivaravgifterna drabbar turistnäringen hårt eftersom den är arbetskraftsintensiv. Även fastighets- och energibeskattningen ökar kostnaderna för branschen. Vidare anförs att en grundläggande förutsättning för en fortsatt utveckling av turismen är tillgången på goda och fungerande kommunikationer. Vägar är en resurs som näringen är helt beroende av, sägs det i motionen. Vidare är tillstånd för skyltningen ett stort problem för många små företag på landsbygden, enligt motionärerna.

Att den internationella marknadsföringen av Sverige som turistland bör förstärkas anförs även i motion 2001/02:N288 (m). Staten har en viktig roll när det gäller samordning, varumärke och image, sägs det i motionen. Vidare anförs även i denna motion att villkoren för den svenska turistnäringen måste förbättras. Det kan enligt motionärerna bl.a. göras genom att skatter och avgifter reduceras.

I motion 2001/02:N374 (kd) betonas att turismen är en nationell angelägenhet. För att Sverige skall kunna växa som turistland krävs en ny öppenhet för turistföretagens situation och behov, sägs det i motionen. Det behövs därför förändringar inom många politikområden, bl.a. näringspolitiken, regionalpolitiken, infrastrukturen, utbildning, skatter och forskning. Vidare framhålls att turism är ett område som till sin karaktär är typiskt nationell och

därför inte bör ligga inom EU:s kompetensområde. Det är staten som skall bära huvudansvaret för att marknadsföra Sverige som turistland, och insatserna på detta område behöver ökas. Det behövs emellertid en översyn av statens engagemang och en samordning av insatserna för att effektivisera detta arbete. Som det nu fungerar delas de statliga insatserna inom turistsektorn upp på en mängd olika myndigheter och organisationer. I motionen understryks även infrastrukturens betydelse för turistnäringen. Det påpekas att tjälskador kan ställa till stora problem, och enligt motionärerna måste anslagen till de enskilda vägarna värnas. Järnvägstransporter måste även nyttjas i högre grad då de är ett miljövänligt alternativ. Beträffande forskning anføres att det är viktigt att Sverige aktivt deltar i den forskning som bedrivs om turism. Därtill är det viktigt att de forskningsrön som framkommer på ett enkelt, snabbt och billigt sätt tillgodogörs näringen. Den tillväxtpotential som finns inom konferens- och evenemangsturismen måste även tillvaratas, enligt motionärerna. Gällande konferensturismen anføres att den svenska skattenivån begränsar möjligheten att vara internationellt konkurrenskraftig. Därför bör förutsättningar för en skattesänkning utredas. Vidare bör förenklingar av regelverket genomföras för att underlätta för näringen, och merparten av Småföretagardelegationens förslag till regelförenklingar bör skyndsamt genomföras. En bättre samordning mellan olika myndigheter som agerar på området bör även kunna ske. Vidare anføres att myndigheterna bör minimera kontrollen av anläggningar som fungerat utan anmärkning under en längre tid och i stället fokusera resurserna på de anläggningar som har problem. Även krav på snabbare myndighetsbesked bör införas. Enligt motionärerna bör myndigheterna åläggas att inom en viss tid meddela företagaren om tillstånd ges eller inte.

Enligt vad som anføres i motion 2001/02:N17 (c) bör ett tillkännagivande göras med innebörden att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag till en nationell turistpolitik.

I motion 2001/02:N286 (fp) begärs riksdagsuttalanden i följande fem avseenden: om behovet av att utvärdera verksamheten i Turistdelegationen; om behovet av att granska verksamheten i Sveriges Rese- och Turistråd AB (Turistrådet); om behovet av att undersöka om effektivitetsvinster kan uppnås dels genom en sammanslagning av Turistdelegationen och Turistrådet, dels genom att överföra Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet; om behovet av att bedöma om statens mål för turismen är rimligt i förhållande till anslagna medel; om behovet av att ersätta de strategiska riktlinjerna i Turistdelegationens handlingsprogram med en generell politik avseende arbetskraftsintensiv tjänsteproduktion. Det mål staten har formulerat för turistnäringen – ”Sverige skall ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring” – ligger i stort sett utanför turistpolitiken, säger motionärerna och finner denna åtskillnad mellan mål och medel olämplig. De statligt finansierade organen på området har heller inga möjligheter att nå det angivna målet oavsett anslagsnivå, varför det bör omprövas, anför motionärerna. De anser att följande formulering av målet skulle

vara mer realistisk: "Staten skall genom generella åtgärder förbättra förutsättningarna för export av svenska turisttjänster", men påpekar att detta på sikt skulle kräva en annan anslagsnivå än den nuvarande. Ett annat alternativ skulle, enligt motionärerna, vara att betrakta informationen om Sverige som turistland som en del av utrikespolitiken, och att målet därmed skulle formuleras på följande sätt: "Utländska medborgare skall lätt kunna få information om Sverige som turistland." Detta alternativ implicerar ett mer passivt förhållningssätt till utländska marknader än den offensiva och aktivt uppsökande marknadsföring som i princip förknippas med Turistrådets verksamhet, säger motionärerna. De anser att i så fall bör den turistfrämjande verksamheten överföras till utrikesförvaltningen och möjliga samordningsfördelar och effektivitetsvinster av detta utredas. Verksamheten vid både Turistdelegationen och Turistrådet bör granskas och utvärderas för att utröna om statsmakternas intentioner med verksamheten har förverkligats. Frågan om hur anslagen till Turistrådet disponerats och hur riksdagens beslut förverkligats bör utredas av Riksdagens revisorer för att utröna dels om staten bör lösa in det näringsägda bolagets aktier i Turistrådet, dels om kravet på medfinansiering från näringen bör ersättas med ett förbud mot att sådan tas in i former som gör det möjligt för finansiärerna att påverka verksamhetens inriktning, anför motionärerna. Revisorerna bör också bedöma om effektivitetsvinster kan uppnås genom en sammanslagning av Turistrådet och Turistdelegationen. Frågan om huruvida en överföring av Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet skulle kunna skapa ökad effektivitet bör också bli föremål för en utvärdering, anser motionärerna. Vidare anför att Turistdelegationens handlingsprogram bör utmönstras som grund för arbetet med att utveckla den svenska turistnäringen och ersättas med en generell politik inom tjänstesektorn, som syftar till att pressa ned kostnaderna för tjänsteproduktion.

Turistsektorn är av stor betydelse för stora delar av lands- och glesbygden, sägs det i motion 2001/02:N262 (fp). Enligt motionärerna bör denna bransch få det stöd som krävs för att en bygd skall överleva. Det innefattar bl.a. sänkt moms på olika delar som berör turistnäringen. I motionen nämns bl.a. rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande verksamhet, upplåtelse av campingplatser och motsvarande campingverksamhet samt skidliftar.

Vissa kompletterande uppgifter

Vid utskottets behandling våren 2001 (bet. 2000/01:NU7) av motioner på turismområdet avstyrktes samtliga då aktuella motionsyrkanden med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete, bl.a. med hänvisning till det arbete som bedrevs av den s.k. Framtidsgruppen. I en reservation (m, kd, c, fp) yrkades på bifall till flera av de då aktuella motionerna. Dessa motioner berörde bl.a. olika åtgärder för att förbättra situationen för turistnäringen, och det påpekades att det absolut viktigaste är att det skapas generellt goda villkor för företagandet. Vidare gällde det regelförenklingar, konkurrensförhållanden och myndigheternas arbetsordning. Därtill framhölls att en utvärdering av de statliga insatserna på turismområdet bör göras.

För år 2002 beslutade riksdagen (bet. 2001/02:NU1) om ett ramanslag till turistfrämjande på 91,3 miljoner kronor vilket innefattar medel till Turistrådet och Turistdelegationen, varav 77 miljoner kronor går till Turistrådet och 14,3 miljoner kronor till Turistdelegationen. Anslaget innebär en höjning med ca 10 miljoner kronor i förhållande till föregående budgetår. Höjningen motiverades av regeringen bl.a. med genomförandet av de åtgärder som Framtidsgruppens föreslagit. I budgetpropositionen anfördes även att det av riksdagen beslutade övergripande målet, att Sverige skall ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktig konkurrenskraftig turistnäring, bör ligga fast. Vidare framhölls att det samlade förslag till åtgärder och nationell strategi för den svenska turistnäringen som Framtidsgruppen presenterat bör utgöra en grund för arbetet med att utveckla den svenska turistnäringen.

Turistdelegationen är central förvaltningsmyndighet för turistfrågor. Myndigheten har enligt sin instruktion till uppgift att dels samordna olika statliga insatser för att stärka turistnäringens utveckling, dels utveckla samverkan mellan staten, regionala organ, kommuner och turistnäringen. Sveriges Rese- och Turistråd AB (Turistrådet) har uppgiften att svara för övergripande marknadsföring av och information utomlands om Sverige som turistland. Staten och turistnäringen äger 50 % var av Turistrådet.

Riksdagen har även beviljat 60,5 miljoner kronor för ytterligare insatser inom turistområdet (bet. 2001/02:NU2 och 2001/02:NU4), i samband med de förslag som regeringen framlade i den regionalpolitiska propositionen. Regeringen uppdrog i februari 2002 åt Turistdelegationen att, efter samråd med Sveriges Rese- och Turistråd AB och berörda myndigheter och organisationer, utarbeta ett förslag till ett program för att stimulera till ökad innovationskraft inom turistnäringen i enlighet med vad som framlades i den regionalpolitiska propositionen. Insatser som främjar forskning om turism skall utgöra ett insatsområde i programmet. Uppdraget skall redovisas till regeringen i april 2002. Enligt vad som redovisades i den regionalpolitiska propositionen skall insatser ske på följande områden.

– För att stimulera till ökad innovationskraft inom turistnäringen avsätts 33 miljoner kronor för tiden 2002–2004. Turistdelegationen skall i nära samverkan med Sveriges Rese- och Turistråd AB och berörda myndigheter och organisationer genomföra ett program för att utveckla företagande och entreprenörskap inom turistområdet med natur- och kulturreсурser som utgångspunkt. En särskild del av programmet skall inriktas på åtgärder som stimulerar en ökad miljömärkning av turistföretag.

– För att stärka den långsiktiga attraktionskraften och lönsamheten i fjällområdet avsätts 20 miljoner kronor för tiden 2002–2004. Sveriges Rese- och Turistråd AB skall i nära samverkan med bl.a. Turistdelegationen, ETOUR (se nedan), berörda branschorganisationer och rese- och turistföretagen i området genomföra ett projekt med fokus på en marknads- och utbudsanalys, kompetensutveckling, produktutveckling och sökandet efter nya idéer/produkter för att även långsiktigt utveckla och stärka varumärket Fjällvärlden.

– För att främja turismforskning och samordning av forskningsprojekt avsätts 7,5 miljoner kronor för perioden 2002–2004. Turistdelegationen skall i nära samarbete med forskningsinstitutet ETOUR (European Tourism Research Institute) utarbeta ett program för att initiera forskning inom turistområdet av strategisk betydelse för turistnäringen och också utveckla metoder för samordning av forskningsprojekt. ETOUR, som är en del av Mitthögskolan, utvecklar kunskap om turism och resande och bidrar till turistnäringens utveckling och tillväxt.

Utskottet behandlade (bet. 2001/02:NU4) den regionalpolitiska propositionen hösten 2001. I detta sammanhang anfördes bl.a. att det var utskottets uppfattning att dessa nya insatser kan bana väg för en mer lönsam och professionell bransch. Ekologisk hållbarhet betonades i detta sammanhang. Vidare framhölls att potentialen för långsiktig tillväxt i turistnäringen är god. Turistföretagen finns över hela landet och branschen är sysselsättningsintensiv. Dessa faktorer medför enligt utskottet särskilda möjligheter för den regionala utvecklingspolitiken och turistnäringen att ömsesidigt stödja varandra. Därtill noterades att vissa av de synpunkter som framförts i motionerna låg i linje med den utveckling som pågår eller förutses. I en reservation (m, kd, c, fp) framhålls att potentialen inom turistnäringen måste tas till vara på ett bättre sätt än vad som nu sker om näringen skall kunna bli en ekologiskt hållbar, långsiktig tillväxtbransch. Småföretagen inom turistnäringen hämmas, liksom övriga småföretag, av ett komplext regelverk och betungande skatter, främst skatterna på arbete. Vidare anfördes att en ökad samverkan mellan olika intressenter inom branschen är en väg att gå för att åstadkomma en kraftsamling. Det behövs enligt reservanterna en långsiktig strategi och ett samlat program för att nå detta mål.

För att analysera faktorer som kan främja tillväxt i rese- och turistindustrin samt forma underlag för en nationell strategi för den svenska rese- och turistindustrin bildades Framtidsgruppen i december 1999 av Näringsdepartementet. I gruppen ingick representanter från Näringsdepartementet, den svenska rese- och turistindustrin och det nationella turistfrämjandet.

För att främja turistnäringens tillväxt har Framtidsgruppen arbetat fram ett förslag till nationell strategi med en rad olika åtgärder. Framtidsgruppen presenterade i juni 2001 strategier för tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin, det s.k. Framtidsprogrammet. I december 2001 genomfördes ett seminarium som startpunkt för detta program, varefter genomförandeprocessen kan sägas vara påbörjad. Det övergripande målet för Framtidsprogrammet är att skapa tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin. I sitt arbete har Framtidsgruppen fokuserat på tre affärsområden (Affärsresande, med fokus på mötesindustrin; Evenemang, med fokus på stora och internationella evenemang; Privatresande, med fokus på kommersiella produkter och varumärken) och fem generella utvecklingsområden (Forskning och utbildning; Skatter och finansiering; Infrastruktur; Samverkan; Varumärken) som särskilt strategiska för utvecklingen av svensk turism. Inom dessa affärs- och utvecklingsområden har 24 insatsområden identifierats inom vilka ett antal olika konkreta

åtgärder bör genomföras. Syftet är att staten och näringen tillsammans skall ta ett ansvar för att successivt implementera Framtidsgruppens strategi.

Flera av de i motioner berörda områdena tas helt eller delvis upp i Framtidsprogrammet. Ett av insatsområdena i programmet gäller skatter och avgifter. Detta insatsområde skall skapa likvärdiga villkor för rese- och turistnäringen med övriga tjänsteproducerande företag i Sverige samt med konkurrerande länder vad gäller skatter och avgifter. Inriktningen på åtgärderna inom detta insatsområde bör enligt Framtidsprogrammet vara dels att identifiera skatter och avgifter för turistnäringen som avviker mot andra branscher i syfte att jämställa dessa, t.ex. energi- och fastighetsskatter, dels att identifiera skatter och avgifter som avviker mot dem i andra länder i Europa, i syfte att jämställa dessa med konkurrerande länder.

Ett av de fem generella utvecklingsområdena i Framtidsprogrammet är infrastruktur. I programmet sägs bl.a. att en fungerande turism förutsätter en väl genomtänkt infrastruktur som är avpassad för rese- och turistindustrins servicetjänster, främst kommunikationer och anläggningar för gemensamma behov. Inriktningen på några av de åtgärder som nämns bör vara följande enligt programmet: Säkerställa att det turistiska perspektivet inbegrips av infrastrukturmyndigheter i planeringen och utvecklingen av infrastruktur; kartlägga och angripa flaskhalsar i den svenska infrastrukturen; utveckla samverkan mellan olika trafikslag, t.ex. i form av resecentrum.

Även forskning och utbildning är ett utvecklingsområde i Framtidsprogrammet. Det innefattar att stimulera ökad forskningsutbildning inom turism och att tillgodose turistnäringens behov av kompetenta medarbetare. De åtgärder som nämns är följande: Prioritera finansiering av doktorander inom turism; öka antalet professurer inom turism, t.ex. inom området evenemang/ekonomi/infrastruktur/privatresande; öka resurser för spetsutbildningar på magisternivå inom prioriterade områden som service management med stort internationellt inslag, eller affärsresande med fokus på mötesindustrin; utveckla situationsanpassade företagsutbildningar med fokus på process och samverkan i nätverk; satsa på kvalificerade yrkesutbildningar.

Ett annat utvecklingsområde är varumärken. De åtgärder som nämns på detta område är följande: Utveckla en varumärkesstrategi för Sverige som resmål; samverka med andra Sverigeintressenter och starka svenska varumärken i andra näringsgrenar i byggandet av varumärket Sverige som resmål; profilera Sverige utifrån förutsättningar på prioriterade marknader och affärsområden.

Evenemangsturismen och affärsresandet, med fokus på mötesindustrin, är två av de tre affärsområdena i Framtidsprogrammet. Framtidsgruppens bedömning är att affärsområdet evenemang, med fokus på stora och internationella evenemang, är ett område för tillväxt i turistnäringen genom de stora värden som skapas i många led i samhälle och näringsliv. Enligt programmet bör åtgärder för att utveckla kunskap, produkt och marknadsföring av evenemang vara följande: Utveckla en modell för nationella engagemang vad gäller ekonomiska garantier, säkerhet, skattefrågor och anläggningsutveckling för

genomförande av större evenemang; öka kunskaper om evenemangens förutsättningar, ekonomi, marknadsföring och organisation; skapa nationella forum där branschens olika aktörer och föreningar kan mötas och bygga nätverk.

När det gäller att utveckla kunskap, produkt och marknadsföring inom affärsturism med fokus på mötesindustrin innefattar Framtidsprogrammet följande punkter:

- Beskriva och identifiera mötesindustrins omfattning och funktion.
- Utveckla mötesplatser för industrin för samverkan i marknadsföring.
- Införa ett belöningssystem som skapar starka incitament för personligt engagemang i kongresser i universitets- och högskolevärlden.
- Komplettera Sverigeprofileringen mot kongressmarknaden, genom bilden av en forskarnation stöttad av moderna trender.

I propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20) lyfts turismen och dess behov fram, bl.a. anförs att särskild hänsyn bör tas till turismens behov i den regionala planeringen av transportinfrastrukturen (s. 116). Vidare påpekas (s. 53) att turistindustrin drabbas av problem med sönderkörda vägar, särskilt eftersom tjällossningen ofta sammanfaller med vinterturismens högsäsong. Propositionen behandlades hösten 2001 av trafikutskottet (bet. 2001/02:TU2). Bland annat skall 12 miljarder kronor avsättas för ökade åtgärder i infrastrukturen under perioden 2002–2004. Medlen skall gå till investeringar i och underhåll av vägar och järnvägar. Resurser skall bl.a. satsas på bärighet, tjälsäkring och rekonstruktion av vägar. Beträffande förbättringar av det regionala vägnätet tillstyrkte utskottet regeringens förslag om vilka åtgärder som den regionala planeringsramen borde innehålla, vilket bl.a. innefattade investeringar i statliga vägar som inte är stamvägar.

Regeringen beslutade i mars 2002 om ändringar i vägmärkesförordningen, vilket bl.a. innefattade införandet av nya vägmärken som visar intressanta mål för turister. De fyra nya märkena för turistvägvisning är följande: turistväg, som anger en intressant väg eller vägsträcka; landmärke, som anger en intressant naturinformation eller byggnad som ses från vägen; turistområde; världsarv. Det blir även möjligt att använda vägvisare med vit text mot brun botten som vägvisning till turistmål. Det förutsätter att Vägverket har upprättat en vägvisningsplan efter samråd med andra väghållare.

Om fisketurism kan nämnas att Turistdelegationen samarbetar med Fiskeriverket, Jordbruksverket och Naturvårdsverket om fisketurism och är med i en arbetsgrupp med representanter från bl.a. myndigheterna, entreprenörer och forskare. Turistdelegationen arbetar för närvarande med att ta fram en handbok för fisketurismföretag. Myndigheten arbetar även med en kartläggning av entreprenörer på området. I november 2001 presenterades en utredning om utvärdering av det fria handredskapsfisket (SOU 2001:82). Utredningen konstaterar att det står klart att fiskevårdens finansiering behöver förstärkas. I sitt arbete har utredningen kommit fram till förslag om införande av en fiskevårdsavgift samt förslag till hur fiskevårdsområden bör utformas

och förvaltas. Den modell som presenteras i utredningen innebär att även det icke yrkesmässiga fisket ges ett tydligt värde som resurs samt genererar medel till vård och förvaltning.

När det gäller konkurrensen mellan offentlig och privat sektor framlade Näringsdepartementet en promemoria våren 2001 om begränsningar av otillbörligt konkurrensbeteende av offentliga aktörer – Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor (Ds 2001:17). Där har bl.a. föreslagits en särskild bestämmelse som skall reglera konkurrensvillkoren mellan offentlig och privat sektor. Enligt uppgift från Näringsdepartementet är avsikten att under våren 2002 ta ställning till dessa frågor.

Beträffande statens uppgift som marknadsförare av Sverige kan nämnas att instruktionen för utrikesrepresentationen ändrades i november 1998. Under rubriken Sverigefrämjande verksamhet anges numera: ”Beskickningar och konsulat skall, i verksamhetsländer där detta är lämpligt, även skapa intresse för Sverige som turistland genom att bistå Sveriges Rese- och Turistråd AB, myndigheter och organisationer som har till uppgift att främja turism i Sverige.” Sveriges Rese- och Turistråd AB är även med i Utrikesdepartementets nämnd för Sverigefrämjande i utlandet, NSU.

Turistdelegationen presenterade i mars 2001 en rapport om offentliga medel i turistfrämjande organisationer år 2000. I studie redovisas de fasta anslagen till centrala, regionala och lokala turistfrämjande organisationer. Med fasta anslag avses i undersökningen budgeterade offentliga medel från kommuner till kommunal turistfrämjande organisation, medel från landsting, länsstyrelse eller kommun/kommunförbund till regionala turistorganisationer samt medel från staten till nationella turistfrämjande organ (Turistrådet och Turistdelegationen). Enligt rapporten, vars beräkningar till viss del baserar sig på skattningar, uppgick den totala satsningen av offentliga medel till ca 580 miljoner kronor år 2000. Av dessa var 79,3 miljoner kronor anslagna till de centrala turistorganisationerna Turistdelegationen och Turistrådet.

Riksdagens utredningstjänst har på uppdrag av utskottets arbetsgrupp för uppföljnings- och utvärderingsfrågor (NUR) gjort en kartläggning av statliga utgifter för marknadsföring av Sverige som turistland utomlands. Promemorian omfattar bl.a. en genomgång av anslagen till Turistrådet åren 2000–2002.

Beträffande energiskatter tillsattes våren 2001, som tidigare nämnts, en utredning om översyn av regler för nedsättning av energiskatter för vissa sektorer. Utredningen skall bl.a. behandla den energiintensiva industrin som inte är tillverkningsindustri. Kommittén skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 31 december 2002.

Regeringens regelförenklingsarbete behandlades av utskottet hösten 2001 (bet. 2001/02:NU1) i samband med behandlingen av regeringens skivelse 2000/01:143. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena och lade skrivelsen till handlingarna. Vidare påtalades att regelförenklingsarbetet ständigt måste inta en framskjuten roll inom näringspolitiken och att utskottet därför förutsätter att regeringen fortsätter med sitt arbete att minska och förenkla företagets uppgiftslämnande. I en reservation (m, kd, c, fp) framhölls att företagandet

måste ges bättre villkor så att såväl sysselsättning som ekonomisk tillväxt ökar. Reservanterna menade vidare att de flesta av Småföretagardelegationens förslag omedelbart kan och bör genomföras. Regeringen har, trots den tid som förflutit, endast vidtagit ett begränsat antal åtgärder enligt vad som anförs.

EU har ingen gemensam turistpolitik. EU-kommissionen presenterade emellertid en samarbetsstrategi för den europeiska turismens framtid i november 2001 (KOM/2001/665). Förslaget är grundat på fem arbetsgruppers slutrapporter från juni 2001 om information, utbildning, kvalitet, hållbarhet och IT. Bakgrunden till detta arbete är de slutsatser om turismens sysselsättningspotential som antogs av inre marknadsrådet i juni 1999. Kommissionens rådgivande kommitté för turism med uppgift att underlätta informationsutbyte, samråd och samarbete i fråga om turism ansågs vara det lämpligaste forumet för att genomföra rådets slutsatser. Arbetsgrupper tillsattes därefter för att arbeta inom ovan nämnda områden. Sverige har deltagit i samtliga dessa grupper. Kommissionens förslag till åtgärder innefattar bl.a. olika insatser för att förbättra uppföljning och utvärdering inom området, främja nätverk och partnerskap mellan aktörer och förbättra den ekonomiska statistiken. Den svenska regeringen har ännu inte tagit ställning till de enskilda förslagen.

Utskottets ställningstagande

Turistnäringen är sysselsättningsintensiv och har en stor betydelse i många delar av landet, inte minst i glesbygden. Näringen spelar därför en viktig roll i arbetet med att stärka den regionala utvecklingen. Detta gavs bl.a. uttryck för i den regionalpolitiska propositionen som riksdagen behandlade hösten 2001. Häri lyfte regeringen fram olika insatser för att stärka turistnäringen. Insatserna omfattade bl.a. ett program för att utveckla företagande och entreprenörskap inom turistområdet, insatser för att stärka varumärket Fjällvärlden samt turismforskning. Utskottet ställde sig bakom dessa förslag. För närvarande pågår arbetet med att närmare utforma dessa insatser. Även i propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem som riksdagen behandlade hösten 2001 (bet. 2001/02:TU2) lyfts turismen och dess behov fram; bl.a. framhölls att särskild hänsyn bör tas till turismens behov i den regionala planeringen av transportinfrastrukturen.

Samtidigt har riksdagen fattat beslut om att avsätta ytterligare medel för att främja turistnäringen (bet. 2001/02:NU1 och bet. 2001/02:NU2). Hösten 2001 beslutade riksdagen om ett ramanslag till turismfrämjande på 91,3 miljoner kronor för år 2002, vilket innebar en höjning av anslaget med ca 10 miljoner kronor i förhållande till föregående år. Härtill kommer de medel, totalt 60,5 miljoner kronor, som avsatts för att genomföra de insatser som presenterades i propositionen om regional utveckling.

Den av regeringen tillsatta Framtidsgruppen presenterade, som redovisats, i juni 2001 strategier för tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin i sin slutrapport med det s.k. Framtidsprogrammet. Det övergripande målet för detta program är att skapa tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin. I sitt arbete har Framtidsgruppen fokuserat på tre affärsområden och fem generella

utvecklingsområden som särskilt strategiska för utvecklingen av svensk turism. Inom dessa affärs- och utvecklingsområden har 24 insatsområden identifierats. I budgetpropositionen för år 2002 framhöll regeringen att det samlade förslaget till åtgärder och nationell strategi för den svenska turistnäringen som Framtidsgruppen presenterat bör utgöra grunden för arbetet med att utveckla den svenska turistnäringen. Utskottet var inte av någon annan uppfattning.

Flera av de förslag som lyfts fram i här aktuella motioner berörs helt eller delvis i Framtidsprogrammet. Det gäller bl.a. följande: att skapa likvärdiga villkor för rese- och turistnäringen med övriga tjänsteproducerande företag i Sverige samt konkurrerande länder vad gäller skatter och avgifter; att stimulera forskning och utbildning; att utveckla en varumärkesstrategi; att utveckla och anpassa infrastruktur och kommunikationer; att utveckla evenemangsturismen och affärsresandet. Inom det sistnämnda området ingår bl.a. att utveckla en modell för nationella engagemang vad gäller ekonomiska garantier. Utskottet finner inget skäl att föregripa det arbete som precis igångsatts.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att det ser positivt på att Framtidsprogrammet tagits fram i nära samverkan med näringen samt att näringen tillsammans med statsmakterna tar ett delat ansvar för att successivt implementera programmet.

Beträffande fisketurism vill utskottet även hänvisa till det arbete som Turistdelegationen bedriver i samverkan med andra aktörer. Som tidigare nämnts arbetar myndigheten för närvarande med att ta fram en handbok för fisketurismföretagare. Turistdelegationen arbetar även med en kartläggning av entreprenörer på området.

Avslutningsvis noterar utskottet, med tillfredsställelse, det av regeringen nyligen fattade beslutet om att införa nya vägmärken som visar intressanta mål för turister.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Detaljhandeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion om detaljhandeln, bl.a. med hänvisning till de av riksdagen beslutade målen för konsumentpolitiken.

Motionen

Enligt vad som anförts i motion 2001/02:N334 (s) behövs det en bredare belysning av den svenska handelns problem och framtida utveckling utifrån konsumenternas krav och önskemål. I dag finns det ett nationellt program för landsbygdshandeln. Det är enligt motionärerna emellertid inte tillräckligt att bara uppmärksamma handeln ur ett glesbygdsperspektiv. Det finns även problem med tillgänglighet och utbud även i t.ex. storstädernas förortsområden, sägs det i motionen. Inom dagligvaruhandeln har marknadsandelarna för

lågprisvaruhus och stormarknader, ofta etablerade i externa lägen, vuxit kraftigt. En följd har blivit att tillväxten för traditionella varuhus har dämpats. Försäljningen av s.k. sällanköpsvaror, som ju innefattar ett mycket stort antal varor, uppvisar samma mönster. Där har försäljningen koncentrerats till större företagsgrupper, ofta med butiker i externa köpcentrum.

Vissa kompletterande uppgifter

I den regionalpolitiska propositionen som riksdagen behandlade hösten 2001 (bet. 2001/02:NU4) framhöll regeringen att förslagen i propositionen syftar till att främja en politik för hållbar regional tillväxt i alla delar av landet. En av de bedömningar som regeringen framförde i ovan nämnda proposition var att den av Konsumentverket och Glesbygdsverket upprättade Servicedatabasen bör permanentas fr.o.m. år 2003. Skälet till detta angavs av regeringen vara att det för politikens genomförande är väsentligt att kunna följa utvecklingen av tillgången till viktiga serviceinrättningar samt följa upp och utvärdera olika åtgärders betydelse för servicetillgången.

Servicedatabasen är ett samlingsnamn för det geografiska och webbaserade informationssystem som utvecklats genom att kombinera den senaste tekniken inom databasutveckling, Geografiskt informationssystem (GIS) och Internet. Databasen skall fungera som ett stöd för länsstyrelser, kommuner och andra instanser som behöver uppgifter om servicen i landets olika regioner. I dagsläget omfattar databasen fem servicetyper: dagligvaror, post, bank, systembolag och apotek. Databasen skall även kompletteras med uppgifter om bensinförsäljning och viss offentlig service (skolor, sjukhus, vårdcentraler och ambulansstationer).

Hösten 2001 godkände riksdagen (bet. 2001/02:LU2) regeringens proposition om en handlingsplan för konsumentpolitiken 2001–2005 (prop. 2001/02:135). I propositionen föreslogs bl.a. fem mål för konsumentpolitiken:

- Konsumenternas ställning och inflytande på marknaden skall stärkas (inflytandemålet).
- Hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt (hushållningsmålet).
- Konsumenternas hälsa och säkerhet skall skyddas (säkerhetsmålet).
- Sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling (miljömålet).
- Konsumenterna skall ha tillgång till god vägledning, information och utbildning (kunskapsmålet).

Konsumentverket genomför tillsammans med konsumentvägledare lokala matkostnadsundersökningar. En sådan har t.ex. genomförts i Botkyrka kommun. I dessa undersökningar studeras bl.a. service och tillgänglighet. Syftet med undersökningarna är att ge konsumenter underlag för att välja butik utifrån matkostnad, informera om utbudet av ekologiska livsmedel och göra konsumenterna mer prisedvetna. Konsumentverket har även genomfört en

stormarknadsundersökning för att jämföra matkostnader mellan olika stormarknader. I rapporten som presenterades i januari 2001 konstaterades att Göteborg har den billigaste maten.

Som tidigare nämnts uppdrog regeringen i februari 2002 åt Konkurrensverket att närmare analysera vilka strukturella problem som kan finnas inom dagligvarumarknaden. Utredningen skall kartlägga och analysera strukturella problem inom dagligvaruhandeln. Arbetet innefattar bl.a. att kartlägga hur den pågående centraliseringen påverkar handelns affärsmetoder, särskilt med inriktning på sortimentsstyrning, samt analysera vilka effekter den pågående förändringen får för olika aktörer i livsmedelskedjan. Vidare framhåller regeringen att det är av särskilt intresse att studera hur förutsättningarna för små leverantörer och etablering av nya företag på dagligvarumarknaden påverkas, liksom hur varuflödet på den inre marknaden kan påverka konkurrens- och prisbildning. Konkurrensverket skall lämna en lägesrapport av uppdraget i juni 2002 samt en slutredovisning i december 2002.

I detta sammanhang kan även nämnas de av riksdagen beslutade (bet. 1998/99:AU2) övergripande målen för storstadspolitiken, vilken innefattar dels ett tillväxtmål, dels ett integrationsmål. Den nationella storstadspolitiken syftar till att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxt för att därmed kunna bidra till att nya jobb skapas såväl inom regionerna som i övriga delar av landet samt till att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas alla invånare oavsett ursprung och kön. För att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken har den tvärsektoriella Storstadsdelegationen upprättats. Den består av statssekreterare från sju departement. Till sitt förfogande har delegationen ett kansli. De lokala utvecklingsavtalen är en stor del av storstadspolitiken. Staten erbjuder möjlighet att sluta avtal om åtgärder med sju kommuner avseende 24 bostadsområden. Dessa åtgärder har som övergripande mål att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i de berörda områdena.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av vad som anförs i motionen vill utskottet peka på de mål som riksdagen beslutade (bet. 2001/02:LU2) hösten 2001 beträffande konsumentpolitiken. I detta sammanhang betonades att det är viktigt att alla konsumenter har ett starkt inflytande på marknaden.

Vidare har utskottet noterat att regeringen nyligen uppdragit åt Konkurrensverket att närmare studera konkurrensförhållandena inom dagligvaruhandeln. Uppdraget innefattar bl.a. att kartlägga och analysera strukturella problem inom dagligvaruhandeln. I uppdragsbeskrivningen påpekas att det är av särskilt intresse att studera förutsättningarna för små leverantörer och etableringen av nya företag på dagligvarumarknaden. Utskottet anser därför inte att behov föreligger för ett riksdagsuttalande i frågan.

Med det anförda avstyrker utskottet den här aktuella motionen.

Design

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om olika insatser för att främja svensk form och design. Utskottet hänvisar här till pågående arbete och beredning. *Jämför reservation 8 (m, kd, c, fp).*

Motionerna

För att svensk form och design skall kunna stärka sin position i den internationella konkurrensen behövs ytterligare marknadsföring enligt vad som anförs i motion 2001/02:Kr334 (s). Svensk formgivning har inte enbart estetiska kvaliteter utan är även framstående när det gäller t.ex. handikappanpassning, förbättring av arbetsmiljön och säkerhet, sägs det i motionen. Internationella utställningar framhålls som ett viktigt instrument för att marknadsföra svensk form och design i utlandet. Motionärerna påpekar att länder som Australien, Japan och Förenta Staterna är särskilt intressanta i detta hänseende.

Att designfrågorna bör ges en ökad vikt inom ramen för svensk näringspolitik betonas i motion 2001/02:N212 (s). Få enskilda utvecklingsområden är av sådan strategisk betydelse för att nå framgång på marknaden som just industridesign, sägs det i motionen. Behovet av ett statligt engagemang på detta område är stort, och det är angeläget att det ekonomiska stödet successivt utökas. Vidare framhåller motionärerna behovet av stimulansåtgärder för designinsatser i mindre företag. För detta var de tidigare designcheckarna som förmedlades via regionkontoren hos Stiftelsen Svensk Industridesign ett värdefullt instrument. Motionärerna beklagar därför beslutet som togs för några år sedan att dra in anslaget till designcheckar.

Även i motion 2001/02:Kr226 (m) framhålls designens betydelse för näringslivet. Motionärerna påpekar att design är ett viktigt konkurrensmedel som i vissa fall kan vara avgörande för att det lilla företaget skall lyckas på marknaden. Trots att svensk formgivning och design har uppmärksammats alltmer utomlands finns det enligt motionärerna emellertid många kanaler som inte utnyttjas. Vidare erinras om att Exportrådet har en viktig roll när det gäller att marknadsföra svensk form och design i utlandet. Exportrådets verksamhet på detta område bör utökas samtidigt som det bör bli föremål för en översyn. I motionen framhålls även vikten av att höja statusen för svensk slöjd.

Vissa kompletterande uppgifter

Staten stöder designfrämjande verksamhet i främst små och medelstora företag genom Stiftelsen Svensk Industridesign (SVID). Stiftelsen arbetar med att fördjupa och förmedla kunskaper om industriell design i det svenska näringslivet. Målet är att företagen i större utsträckning skall bli medvetna om designens betydelse som konkurrensmedel och integrera det professionellt i sin verksamhet. SVID:s verksamhet bedrivs inom två områden, kontakt och

rådgivning samt kunskap och kompetensutveckling. Syftet med kontakt och rådgivning är att ge företag praktisk vägledning i frågor om industridesign. Kvalificerade designföretag förs samman med industriföretag som därmed kan vidareutveckla sina produkter. SVID har även utvecklat en metod som används för att analysera företagets behov av designinsatser. Kunskap och kompetensutveckling syftar till att stödja utbildnings- och forskarinsatser inom designområdet och öka kunskapen om industridesign i strategiska yrkesgrupper som t.ex. tekniker, ekonomer och marknadsförare. SVID har för år 2002 fått 10 miljoner kronor via NUTEK för olika designinsatser.

I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 24, s. 20) påpekar regeringen att det är dess bedömning att det är angeläget att öka användningen av industriell design som konkurrensmedel genom att stärka designfrågorna på regional nivå. Regeringen beslöt (dir. 2001:103) i november 2001 att tillsätta en särskild utredare för att se över statens insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå. I uppdraget ingår att se över den verksamhet som utförs av ALMI Företagspartner AB:s dotterbolag, bl.a. i form av designbidrag.

Utöver verksamheten inom SVID:s ram har Näringsdepartementet bidragit med 6 miljoner kronor till uppförande av Formens Hus i Hällefors. I Formens Hus skall designer, lärare, studenter, företagare och en intresserad allmänhet från hela landet kunna mötas, utbyta idéer och få fördjupade kunskaper om form och design. Stiftelsen Svensk Industridesign och Föreningen Svensk Form har tillsammans med Hällefors Kommun bildat en stiftelse för att driva verksamheten i Formens Hus.

Kulturdepartementet har i budgetpropositionen (prop. 2001/02:1 utg.omr. 17, s. 68) aviserat satsningar på form och design. Regeringen har anvisat 5 miljoner kronor för att möjliggöra inrättandet av en mötesplats för form och design i Stockholm under år 2002. Föreningen Svensk Form ges i uppdrag att vara den institution som tar ansvar för verksamheten.

Vidare har Arkitekturmuseet och Föreningen Svensk Form tilldelats uppgifter och nationella uppdrag inom ramen för handlingsprogrammet Framtidsformer – Sveriges handlingsplan för arkitektur, formgivning och design. Grunden för detta arbete är regeringens proposition med ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design som beslutades i mars 1998 (prop. 1997/98:117).

Inom Regeringskansliet finns det en interdepartemental arbetsgrupp för arkitektur, formgivning och design med företrädare för Utbildnings-, Närings-, Kultur-, Social-, Utrikes-, Finans- och Miljödepartementen.

I Form och designutredningens slutbetänkande (SOU 2000:75) om statens insatser för form och design föreslogs bl.a. att regeringen skulle uppdraga åt Exportrådet att undersöka möjligheterna att initiera ett branschprogram för form- och designområdet.

Exportrådet överlämnade i november 2001 ett förslag till branschprogram för formgivning och design till Kulturdepartementet. Programförslaget innehåller tre huvudkomponenter: Kompetensutveckling; Marknadsstödjande

aktiviteter; Bearbetning av internationell media. Det branschprogram som föreslås bör enligt förslaget vara femårigt. I sitt förslag skriver Exportrådet beträffande finansiering att en statlig huvudfinansiering är nödvändig för att kunna genomföra branschprogrammet. Enligt uppgift från Kulturdepartementet har man ännu inte tagit ställning i frågan.

Exportrådet får inför varje budgetår ett s.k. riktlinjebeslut där statens uppdrag till Exportrådet preciseras. I riktlinjebeslutet för år 2002 har Exportrådet fått i uppdrag att intensivt sitt arbete med att främja framför allt små och medelstora företags exportmöjligheter inom strategiska branscher och områden, däribland upplevelseindustrin (som även inbegriper design). Totalt går 10,5 miljoner kronor till Exportrådet år 2002 för internationell marknadsföring till särskilda branscher (IT och telekom, bioteknik, miljöteknik samt upplevelseindustrin).

Regeringen har beviljat medel till Svenska Institutet (SI) som skall användas för att presentera svensk design i utlandet i syfte att stärka dess internationella konkurrenskraft. SI ansökte om medel för ett antal designsatsningar i utlandet under åren 2002–2004 i samverkan med Sveriges exportråd, Föreningen Svensk Form och svenska utlandsmyndigheter i berörda länder. Satsningarna ingår i den strategi för designsatsningar i utlandet som SI utarbetat tillsammans med ovannämnda samarbetspartner m.fl. designintressenter. I vissa satsningar kommer även Svensk Industridesign (SVID) att involveras. Projektet syftar till att skapa uppmärksamhet för svensk design i utlandet och stärka svensk designs konkurrenskraft internationellt. Projektet leds av en projektgrupp under ledning av SI i vilken samtliga samverkande parter ingår. Verksamheten består av marknadsstödjande aktiviteter som utställningar och seminarier, visst mässdeltagande samt bearbetning av utländska medier. Fokus läggs vid ett antal utställningar som i kombination med seminarier syftar till att skapa en plattform för marknadsföring av det svenska designfenomenet liksom stärkta kommersiella kontakter. Under år 2002 genomförs eller planeras satsningar i bl.a. Finland, Spanien, Förenta Staterna, Ryssland och Italien.

Utskottets ställningstagande

Den designfrämjande verksamheten har, som utskottet tidigare uttryckt, en självklar plats inom näringspolitiken. Utskottet delar även den uppfattning som framförs i motionen om industridesignens strategiska betydelse för att nå framgång på en marknad. En produkts design kan ofta vara den avgörande faktorn för att lyckas på marknaden – såväl på exportmarknaden som på den inhemska marknaden. Statsmakterna stöder designfrämjande verksamhet i främst små och medelstora företag via Svensk Industridesign. Dessa insatser är enligt utskottets mening viktiga. Insatser görs även i olika sammanhang för att internationellt marknadsföra svensk form och design. Det är enligt utskottets mening angeläget att svensk form och design framhålls i olika internationella sammanhang, både i syfte att marknadsföra enskilda produkter och för att främja bilden av Sverige som helhet. Beträffande vad som anförs i en motion om Exportrådets roll noterar utskottet att Exportrådet – i enlighet med

vad Form och designutredningen föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 2000:75) – nyligen inkommit till Regeringskansliet med ett förslag till branschprogram för formgivning och design. Utskottet finner inget skäl att föregripa Regeringskansliets beredning av detta förslag.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de här aktuella motionerna i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Näringspolitikens inriktning (punkt 1)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sf400 yrkande 4, 2001/02:N263 yrkande 17, 2001/02:N267 yrkandena 20 och 24 och 2001/02:N370 yrkande 15.

Ställningstagande

En framgångsrik företagsamhet är den absolut viktigaste förutsättningen för välstånd i ett land. Det är därför av avgörande betydelse för Sveriges framtid att det tillkommer fler nya småföretag och att de befintliga småföretagen kan växa. För främjandet av en sådan utveckling är ett generellt gott företagsklimat obetingat det centrala. Vi anser att den politik som i dag bedrivs inte bidrar till detta.

När den internationella lågkonjunkturen drabbat Sverige framstår bristerna i den förda politiken allt tydligare. Den internationella konjunkturedgången råder visserligen inte regeringen över, men man kan i olika hög grad förebygga dåliga tider. I detta avseende har regeringen misslyckats. Antalet företagskonkurser har ökat kraftigt under år 2001 samtidigt som statistik visar att antalet nyregistrerade företag drastiskt har minskat. Tingsrätten fattade under år 2001 beslut om 7 433 företagskonkurser, vilket är en ökning med 10 % i förhållande till året innan. Antalet anställda som berördes av dessa konkurser uppgick till drygt 24 000 personer. Detta är en ökning med 41 % jämfört med år 2000. Inte sedan år 1994 har lika höga siffror uppmätts i riket. Enligt statistik från organisationen Jobs and Society var antalet nyregistrerade företag 48 932 stycken år 2001. Detta är en minskning med drygt 9 400 företag i förhållande till år 2000. Att antalet nyregistrerade företag minskat med 16 % ser vi som allvarligt. Samtidigt har antalet varsel ökat. Enligt statistik från Arbetsmarknadsstyrelsen varslades drygt 68 600 personer om uppsägning under år 2001. Motsvarande siffra år 2000 var drygt 28 400 personer. Statistik från SCB visar att antalet sysselsatta har ökat med ca 80 000 personer mellan

åren 2000 och 2001. Detta är självfallet positivt. Emellertid har antalet personer i arbete bara ökat med ungefär hälften, dvs. ca 40 000 personer. Av de sysselsatta är således alltfler frånvarande från arbetet. Antalet personer som var frånvarande från arbetet ökade mellan åren 2000 till 2001 med ca 40 000 personer. En stor del av den sysselsättningsökning som regeringen talar om kan således förklaras genom att allt fler personer är frånvarande från sitt arbete. Många av dessa personer är sjukskrivna. Att långtidssjukskrivningar är ett växande problem visar statistik från Riksförsäkringsverket (RFV). Enligt RFV:s statistik har antalet pågående sjukpenningfall som varat 180 dagar eller mer ökat med drygt 26 000 personer från december 2000 till december 2001.

Sverige är i behov av en god företagspolitik som underlättar tillkomsten av nya företag och låter företagen växa. För att detta skall åstadkommas krävs förändringar inom en rad områden, bl.a. beträffande skatter, arbetsmarknad, konkurrens och regelförenklingar. Framför allt är det emellertid viktigt att förändra attityderna till företagande och entreprenörskap. Negativa attityder till småföretagande har under lång tid påverkat företagsstrukturen. För att Sverige skall få en växande företagsamhet måste entreprenörskap och företagande löna sig bättre än vad det gör för närvarande. Vi anser även, i likhet med vad som anförs i motion 2001/02:N370 (kd), att det är viktigt att ett entreprenörsinriktat förhållningssätt uppmuntras redan i unga år.

Framväxten av nya företag inom tjänste- och servicesektorn har effektivt hindrats genom den offentliga sektorns utbyggnad och monopol. Världens största offentliga sektor har krävt världens högsta skatter, vilket ytterligare bromsat upp tillkomsten av företag och tillväxt. Den arbetsintensiva privata tjänstesektorn som fungerat som sysselsättningsmotor i flera andra länder har utvecklats betydligt långsammare i Sverige. Bland annat måste arenan för hushållstjänster öppnas upp.

Vidare bör större ansträngningar göras i syfte att underlätta för invandrare som vill starta företag.

Det nationella näringsklimatet måste formas så att Sverige klarar av att tävla mot de mest konkurrenskraftiga delarna av världen i fråga om goda villkor för företagande och investeringar. Det höga skatetrycket och den rigida arbetsmarknadslagstiftningen hämmar enligt vår mening en sådan utveckling. I en undersökning av Invest in Sweden Agency (ISA) avseende år 2001 bland 150 utländska företag i Sverige framhålls som svenska styrkor en hög kompetens eller utbildningsnivå, låg företagsbeskattning och en ansvarsfull och ambitiös arbetskraft/bra arbetsklimat. Bland svagheter nämns särskilt, liksom vid de tidigare tillfällen undersökningen genomförts, skatetrycket, personbeskattningen och höga arbetskraftskostnader/arbetsgivaravgifter. De mest efterfrågade åtgärderna för ökad vilja att expandera i Sverige är en mer flexibel arbetsrätt och lägre arbetsgivaravgifter.

Vidare är det viktigt att olika former av etableringshinder som finns för företagande avvecklas. När det gäller regelförenkling är vår mening den att de flesta av Småförtagsdelegationens förslag kan – och bör – genomföras. Enligt

vår uppfattning har regeringen, trots den tid som förflutit sedan förslagen framlades, endast vidtagit ett begränsat antal åtgärder. Vår syn på hur regel-förenklingsarbetet bör genomföras redovisade vi utförligt i en reservation (m, kd, c, fp) i samband med riksdagens behandling (bet. 2001/02:NU1) av regeringens skrivelse (rskr. 2000/01:143) med redogörelse för regel-förenklingsarbetet. Vi hänvisar till detta ställningstagande.

Riksdagen bör ställa sig bakom vad som här anförts om inriktningen av näringspolitiken. Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i berörda delar.

2. Kvinnors företagande (punkt 2)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:A212 yrkande 9, 2001/02:A229 yrkande 13, 2001/02:A389 yrkande 12, 2001/02:N233, 2001/02:N246 yrkandena 1 och 3, 2001/02:N267 yrkande 23, 2001/02:N370 yrkande 8 och avslår motionerna 2001/02:N215, 2001/02:N279, 2001/02:N364 yrkandena 5 och 6 och 2001/02:N365 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförts i motionerna 2001/02:N233 (m), 2001/02:N246 (m), 2001/02:N267 (fp), 2001/02:N370 (kd), 2001/02:A212 (c), 2001/02:A229 (fp), 2001/02:A389 (fp) – att en viktig uppgift inom näringspolitiken är att stödja kvinnors företagande. Utvecklingspotentialen för kvinnors företagande är stor. Enligt vår mening är det angeläget att fler kvinnor blir företagare. Att identifiera vilka omständigheter som utgör hinder för kvinnor att starta och driva företag och vidta åtgärder för att eliminera dessa hinder är enligt vår mening en angelägen uppgift inom näringspolitiken.

En viktig åtgärd för att främja kvinnors företagande är, som föreslås i några av de här aktuella motionerna, att stärka etableringsfriheten i den offentliga sektorn. Den offentliga sektorns monopol på de verksamhetsområden där många kvinnor i dag har erfarenhet och kompetens, dvs. vård, skola och omsorg, minskar generellt kvinnors möjligheter att starta eget. Även arenan för hushållstjänster är i dag stängd för entreprenörskap. Vi anser att införandet av en avdragsrätt vid köp av hushållstjänster särskilt skulle gynna kvinnors företagande. Andra viktiga åtgärder för att i högre grad möjliggöra för kvinnor att starta och driva företag är bl.a. att företagsklimatet radikalt måste förbättras och att regelverket för företag måste förenklas. Det är även viktigt att den verksamhet som bedrivs för att främja och stödja kvinnors företagande noggrant följs upp.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad vi här har anfört om kvinnors företagande. Därmed blir de nämnda motionerna i sak tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. De fyra motionerna 2001/02:N279 (v), 2001/02:N215 (v), 2001/02:N364 (mp) och 2001/02:N365 (mp) avstyrks i motsvarande delar.

3. Kapitalförsörjning (punkt 3)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:A389 yrkande 16, 2001/02:N27 yrkande 28, 2001/02:N246 yrkande 2, 2001/02:N263 yrkande 15 och avslår motionerna 2001/02:N364 yrkande 7 och 2001/02:N365 yrkande 8.

Ställningstagande

Bakom de här aktuella motionerna ligger önskemålet om att komma tillrätta med problemen för nya och befintliga småföretag – inte minst högteknologiska företag – att få tillgång till kapital, då främst riskkapital. Riksdagen bör anmoda regeringen att tillse att de olika frågor som tas upp i motionerna snarast blir föremål för utredning och beredning, antingen inom ramen för pågående arbete inom Regeringskansliet eller på annat sätt. Det gäller bl.a. att sänka skatterna för att därigenom skapa investeringsvilligt kapital och motverka den snedvridning av konkurrensen som vissa arbetsmarknadspolitiska program innebär. Vi vill i detta sammanhang även hänvisa till den undersökning som Svenska Riskkapitalföreningen genomfört tillsammans med NUTEK om riskkapitalbolagens aktiviteter. På frågan om vilka de största svårigheterna för branschen är framhöll riskkapitalföretagen bl.a. skattelagstiftningen i kombination med andra regelverk samt att det är ont om kapital i tidiga investeringsfaser. Vi vill därför även framhålla vikten av att det finns investeringsvilligt kapital i de tidigaste utvecklingsskedena. Det är viktigt att åtgärder vidtas för att tillgodose att det finns riskkapital för finansieringen av forskning, utveckling och marknadsbedömning i ett inledande skede.

Därmed blir motionerna 2001/02:N27 (c), 2001/02:N246 (m), 2001/02:N263 (c) och 2001/02:A389 (fp) tillgodosedda i berörda delar. Övriga här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

4. Social ekonomi (punkt 4, motiveringen)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Ställningstagande

Olika former av företag kan bidra till att mobilisera engagemang hos medborgarna genom att de ges en ökad möjlighet att själva ta ansvar för olika områden som i dag i stor utsträckning domineras av den offentliga sektorn. Som vi vid tidigare tillfällen påtalat är det emellertid vår uppfattning att kooperativa företag är likvärdiga med andra företagsformer. Det är därför angeläget att framhålla vikten av att olika företagsformer – såväl privata som kooperativa verksamhetsformer – ges möjlighet att konkurrera på lika villkor. Enligt vår uppfattning bör därför över huvud taget en generell verkade näringspolitik eftersträvas. Några ytterligare åtgärder för att främja de kooperativa företagen anser vi inte behövs och avstyrker därmed här aktuella motioner i berörda delar.

5. Social ekonomi (punkt 4)

av Åke Sandström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N27 yrkandena 31, 33 och 34 och 2001/02:N314 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:N306, 2001/02:N351, 2001/02:N356, 2001/02:N362, 2001/02:N364 yrkande 12 och 2001/02:N365 yrkande 17.

Ställningstagande

Riksdagen bör – enligt min mening och i likhet med vad som anförs i motionerna 2001/02:N314 (c) och 2001/02:N27 (c) – göra ett tillkännagivande om att det behövs vissa åtgärder för att underlätta för framväxten av verksamheter inom den sociala ekonomin, inte minst beträffande verksamheter som bedrivs inom den offentliga sektorn. Det innebär bl.a. att det borde finnas en större öppenhet för de möjligheter som den sociala ekonomin medför beträffande verksamheter som skolor, sjukhus och vårdinrättningar. I stället för stopplagar bör åtgärder vidtas som underlättar för den sociala ekonomins aktörer att verka för att därigenom främja en utveckling av mindre verksamheter som annars riskerar att avvecklas.

Många av aktörerna inom den sociala ekonomin är tämligen små och har begränsade resurser. Detta leder ofta till problem då upphandlingar genomförs. Det faktum att upphandlingarna ofta är omfattande och berör hela verksamhetsområden leder till att den sociala ekonomins aktörer har begränsade

möjligheter att delta i dessa upphandlingar. Genom att möjliggöra för kommuner och landsting att i större utsträckning dela upp större upphandlingar i mindre delar kan förutsättningarna för att den sociala ekonomins aktörer skall kunna delta förbättras.

Genom den sociala ekonomin kan framtidens välfärd utvecklas ur ett underifrånsperspektiv. I den sociala ekonomin reduceras medborgarna inte till kund eller klient utan ges möjlighet att själva ta ansvar som medborgare. Genom medborgarnas engagemang och delaktighet i verksamheten förstärks den lokala demokratin, vilket är positivt.

Visserligen pågår det, som tidigare redovisats, olika aktiviteter för att främja den sociala ekonomin. Det är dock min uppfattning att ett tillkännagivande av riksdagen behövs för att driva på det pågående arbetet i den riktning som jag här har angett. Därmed blir de nämnda motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks, medan övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Träskiveindustrin (punkt 8)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N289 och bifaller delvis motion 2001/02:N278.

Ställningstagande

Konkurrenssituationen för träskiveindustrin i förhållande till energisektorn anser vi vara ett påtagligt problem för träskiveindustrin. Att säkerställa träskiveindustrins fortlevnad är viktigt, inte minst då träskivor genererar sysselsättning och avkastning inom möbel- och snickeriindustrin. Även från miljösynpunkt borde det vara angeläget att man producerar skivor av sågverkens biprodukter, då man därmed binder koldioxid. Näringsminister Björn Rosengren har i olika sammanhang då träskiveindustrins situation diskuterats hänvisat till Kommittén om utformning av nedsättningsregler på energiskatteområdet och påtalat att kommitténs arbete inkluderar frågor som är betydelsefulla i detta sammanhang, inte minst för träskiveindustrins konkurrenssituation. Kommittén har till uppgift att genomföra en översyn av reglerna för nedsättning av energiskatter för vissa sektorer. I utredningsdirektivet anförts att den allmänna utgångspunkten för uppdraget i princip skall vara att energi så långt möjligt skall beskattas likartat oavsett användningsområden. Huruvida träskiveindustrins situation kommer att belysas i denna utredning anser vi emellertid inte klarlagt. Av denna anledning anser vi att det föreligger ett behov av

ett tydliggörande i frågan. Vi menar därför att riksdagen bör göra ett uttalande med innebörden att regeringen tillser att frågan om den svenska träskiveindustrins situation närmare blir klargjord i lämpligt sammanhang. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N289 (m) och bifaller delvis motion 2001/02:N278 (v).

7. Turistnäringen (punkt 9)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sk288 yrkande 23, 2001/02:N17 yrkande 2, 2001/02:N204, 2001/02:N234, 2001/02:N261 yrkandena 1 och 5, 2001/02:N262 yrkande 15, 2001/02:N286 yrkandena 1–5, 2001/02:N288, 2001/02:N342 och 2001/02:N374 yrkandena 1–5 och 7 och avslår motionerna 2001/02:N281, 2001/02:N282 och 2001/02:N349.

Ställningstagande

Turismen är en näring med betydande tillväxtpotentialer och är därför viktig, inte minst i ett regionalpolitiskt perspektiv. Samtidigt är den internationella konkurrensen inom rese- och turistindustrin hård. För att generera ytterligare tillväxt och skapa fler sysselsättningstillfällen inom turistindustrin måste därför närings- och konkurrensvillkoren förbättras i Sverige. I flera av de här aktuella motionerna (m; kd; c; fp) föreslås olika åtgärder för att förbättra situationen för turistnäringen, åtgärder som vi i huvudsak ställer oss bakom. Vi vill inledningsvis framhålla att det absolut viktigaste är att det skapas generellt goda villkor för företagandet. Det är även viktigt att de regler som gäller för företagen inom turistnäringen är långsiktigt stabila och likvärdiga med dem i andra länder och i andra näringar. Det gäller bl.a. skatteregler, förutsättningar för finansiering och insatser för marknadsföring.

För att åstadkomma de förbättringar som vi anser nödvändiga krävs förändringar inom en rad olika politikområden. Sänkta skatter och en anpassning av avgifter och momssatser krävs för att klara den internationella konkurrensen och nå en ökad tillväxt. Särskilt arbetsgivaravgifterna drabbar turistindustrin hårt eftersom näringen är arbetskraftsintensiv. Även fastighets- och energibeskattningen behöver reformeras. Vidare behöver regelverket förbättras och göras mindre invecklat. Ett reformerat regelverk för turistnäringen skulle öka möjligheterna att starta och driva olika former av turistiska aktiviteter i avfolknings- och glesbygder. Därtill bör regelverket för arbetsmarknaden anpassas till det förhållandet att näringen är starkt säsongsstyrd. Vi vill även betona infrastrukturens betydelse för turistnäringen.

Det är även viktigt att likvärdiga konkurrensförhållanden får råda för olika kategorier av aktörer. Vi anser att det kommunala engagemanget inom turistsektorn innebär en snedvridning av konkurrensen och hämmar utvecklingen av nya och befintliga företag. Kommuner bör därför inte, genom de speciella regler och möjligheter som gäller för dem, kunna konkurrera ut privata företag.

Vidare anser vi att en utvärdering av de statliga insatserna på turistområdet bör göras. Det finns behov av en översyn av statens engagemang på turistområdet samt ett behov av att insatserna samordnas för att effektivisera detta arbete. Skälen till en sådan översyn är flera. Ett skäl är att all statlig verksamhet bör granskas kontinuerligt. Den nuvarande organisationen på turistområdet har nu arbetat under en längre tid, utan att någon mer genomgripande utvärdering av verksamheten gjorts. Ytterligare ett skäl är risken för konkurrensnedvridning. Offentlig näringsverksamhet och bidrag till enskilda företag riskerar att snedvrida konkurrensen inom turistnäringen. Utvärderingen bör även innefatta en översyn av de mål som skall gälla för de statliga insatserna på området.

Riksdagen bör anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad vi har anfört. Därmed blir flera av de här aktuella motionerna tillgodosedda i berörda delar. Övriga motioner avstyrks i motsvarande delar.

8. Design (punkt 11)

av Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp) och Mikael Oscarsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr226 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:Kr334 och 2001/02:N212 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att den designfrämjade verksamheten har en viktig plats inom näringspolitiken. Industridesignen har en strategisk betydelse för att nå framgång på en marknad. En produkts design kan ofta vara den avgörande faktorn för att lyckas på marknaden – såväl på exportmarknaden som den inhemska marknaden. Att på olika sätt främja utvecklingen av form och design i framför allt små och medelstora företag är viktigt. Vi anser att det även är angeläget att i olika internationella sammanhang marknadsföra svensk form och design, både i syfte att marknadsföra enskilda produkter och för att främja bilden av Sverige som helhet. Statsmakterna bedriver i dag olika former av designfrämjande verksamhet. I detta sammanhang vill vi framhålla vikten av att den verksamhet som bedrivs kontinuerligt blir föremål för en granskning

och prövas mot de uppställda mål som finns. Det gäller bl.a. vad i motion 2001/02:Kr226 (m) anförs om Exportrådet och dess roll beträffande att marknadsföra svensk form och design i utlandet.

Riksdagen bör anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med det anförda. Därmed blir den nämnda motionen tillgodosedd i berörda delar och tillstyrks. Övriga här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Träskiveindustrin (punkt 8)

av Lennart Beijer (v) och Lennart Värmbj (v).

Vi vill beträffande träskiveindustrins råvarusituation – där utskottet noterat att det finns ett reellt problem för träskiveindustrin – framhålla att vi utgår från att regeringen inom kort ger den sittande kommittén om utformning av ned-sättningsregler på energiskatteområdet i uppdrag att även behandla denna fråga. Det är, anser vi, viktigt att möjliggöra för långsiktiga investeringar inom svensk skivindustri.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Sk288 av Bo Lundgren m.fl. (m):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av bättre villkor för turistnäringen.

2001/02:Ju395 av Anders Ygeman m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa kraven vid näringsstillstånd.

2001/02:Sf400 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att satsa på tjänstesektorn.

2001/02:So619 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

6. Riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om auktorisation av dövtolkar.

2001/02:Kr226 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om designens betydelse för näringslivet.

2001/02:Kr334 av Eva Arvidsson och Agneta Ringman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utställning av svensk form och design utomlands.

2001/02:MJ419 av Göte Jonsson m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsning på vidareutveckling av träanvändning.

2001/02:MJ523 av Caroline Hagström m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om trä i officiella byggnader.

2001/02:N204 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om att en satsning bör ske för att få hit flera utländska turister.

2001/02:N212 av Inger Lundberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att designfrågorna ges ökad vikt i svensk näringspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av stimulansåtgärder för designinsatser i mindre företag.

2001/02:N215 av Tanja Linderborg m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att riskkapitalmarknaden har ett könsperspektiv vid fördelning av riskkapital.

2001/02:N233 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om betydelsen av att förbättra möjligheten för kvinnligt egenföretagande.

2001/02:N234 av Anne-Katrine Dunker och Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statliga satsningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta skatter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunikationer.

2001/02:N246 av Anne-Katrine Dunker och Ewa Thalén Finné (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av dagens rådgivning för kvinnliga företagare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta skatter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelförändringar.

2001/02:N261 av Per Westerberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra närings- och konkurrensvillkoren för turistindustrin.
5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett reformerat regelverk för turistnäringen.

2001/02:N262 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turism.

2001/02:N263 av Agne Hansson m.fl. (c):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att ersätta starta-eget-bidraget med ett nyföretagarlån.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att utveckla modellen med kvinnolån, kvinnliga affärsrådgivare och kvinnliga resurscentrum till att även omfatta invandrare och ungdomar.

2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en avveckling av etableringshinder för småföretag.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors företagande.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om invandrarföretagande.

2001/02:N272 av Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om företagskörkort.

2001/02:N278 av Lennart Beijer och Gunilla Wahlén (v):

Riksdagen begär att regeringen utarbetar förslag som långsiktigt möjliggör nyinvesteringar i svensk skivindustri.

2001/02:N279 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioritering i ALMI:s och NUTEK:s verksamheter avseende arbete med kvinnors företagande och mainstreaming.

2001/02:N281 av Kaj Larsson och Ann-Kristine Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera ett nationellt projekt för utveckling av fisketurism utifrån ett helhetsperspektiv med fokus på upplevelseindustrin.

2001/02:N282 av Annika Nilsson och Lars Wegedal (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förlustgarantier vid stora internationella idrottsevenemang inom ramen för statens insatser i turistpolitiken.

2001/02:N286 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utvärdera verksamheten i Turistdelegationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att granska verksamheten i Sveriges Rese- och Turistråd AB.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att undersöka om effektivitetsvinster kan uppnås, dels genom en sammanslagning av Turistdelegationen och Sveriges Rese- och Turistråd, dels genom att överföra Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att bedöma om statens mål för turismen är rimligt i förhållande till anslagna medel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet att ersätta de strategiska riktlinjerna i Turistdelegationens handlingsprogram med en generell politik avseende arbetskraftsintensiv tjänsteproduktion.

2001/02:N288 av Anna Åkerhielm och Ewa Thalén Finné (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förutsättningarna för svensk turistnäring förbättras.

2001/02:N289 av Anna Åkerhielm och Ingvar Eriksson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förslag till förändrade förutsättningar för svensk träskiveindustri genom undanröjande av konkurrensnedvidande bidrag och subventioner inom energiområdet.

2001/02:N306 av Per Erik Granström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sociala företag.

2001/02:N311 av Sven Bergström och Åke Sandström (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utarbetande av samlade nationella och regionala program för att utveckla skogsnäringen och vidareförädling av skogsråvaran.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att tillskapa regionala träcentrum/utvecklingscentrum.

2001/02:N314 av Agne Hansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtidens välfärd kan, genom den sociala ekonomin, utvecklas utifrån ett underifrånperspektiv.

2001/02:N320 av Carina Adolfsson Elgestam och Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt program för ökad träanvändning.

2001/02:N334 av Carina Adolfsson Elgestam och Lilian Virgin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklingen inom svensk handel.

2001/02:N336 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av nya företagare för att undvika konflikter på arbetsmarknaden som grundas i okunskap.

2001/02:N342 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turistnäringens villkor.

2001/02:N349 av Krister Örnfjäder och Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utökad satsning på turismen i Sverige.

2001/02:N351 av Karin Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begreppet social ekonomi.

2001/02:N356 av Eva Arvidsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av kunskap om den sociala ekonomin.

2001/02:N362 av Margareta Andersson m.fl. (c, m, v, kd, fp, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ett fortsatt mobiliseringsarbete för att ytterligare stimulera till ökad medvetenhet och kunskap om den sociala ekonomin.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den sociala ekonomins plats i regional- och näringslivspolitikerna för att öka den lokala demokratin och ta till vara människors engagemang.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i likhet med andra regeringar i EU-länderna underlättar för den sociala ekonomins företag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ till att kunskapen om social ekonomi och dess möjligheter sprids till allmänheten och inom skolväsendet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för ett nationellt uppdrag för forskning om social ekonomi med ansvar hos ett lärosäte.

2001/02:N364 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur mainstreamingen på NUTEK kan förbättras.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ALMI:s lån till kvinnliga företagare.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera upprättandet av lokala börser eller riskkapitalbolag.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att de kooperativa företagsrådgivningarna bör ges förutsättningar att arbeta med social ekonomi och bildandet av kreditgarantiföreningar.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad förädlingsgrad inom träsektorn.

2001/02:N365 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera upprättandet av lokala börser eller riskkapitalbolag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ALMI:s lån till kvinnliga företagare och mikrolånen till kvinnor.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den sociala ekonomins betydelse.

2001/02:N370 av Alf Svensson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnligt företagande.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning och kompetensutveckling samt behovet av inriktning på företagande och entreprenörskap.

2001/02:N374 av Inger Strömbom m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turismen som en nationell angelägenhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens uppgift som marknadsförare av Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om infrastrukturens betydelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningens betydelse för näringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillväxtpotentialen inom evenemangsturismen och konferensturismen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av minskad byråkrati, myndighetskontroll och regel-förenklingar.

2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av den från jämställdhetssynpunkt snedvridna utlåningen inom ALMI.

2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kvinnors företagande

2001/02:A389 av Elver Jonsson m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnligt företagande.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att starta-eget bidraget bör ersättas med mikrolån.

2001/02:Bo325 av Agne Hansson m.fl. (c):

8. Riksdagen begär att regeringen tar fram ett nationellt handlingsprogram för ökad användning av trä vid byggande.

Motioner med anledning av proposition 2001/02:4

2001/02:N17 av Kenneth Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell turistpolitik utvecklas och föreläggs riksdagen.

2001/02:N27 av Agne Hansson m.fl. (c):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av utvecklingscheckar för nyföretagare.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtidens välfärd kan utvecklas ur ett underifrånperspektiv genom den sociala ekonomin.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sociala ekonomin även skall kunna appliceras på mindre enheter som komplement till hela verksamheter inom skolor, sjukhus och vårdinrättningar för att främja en utveckling av verksamheter som annars kan riskera att avvecklas.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genom att möjliggöra för kommuner och landsting att i större utsträckning än i dag kunna dela upp större upphandlingar i mindre delar kan förutsättningarna för den sociala ekonomins aktörer att delta förbättras.